

**Topic:
Samenhang school en sport**

Nationale sportweek

Winnaar Sportiefste school

**3+2= een fit idee
doet het goed!**

Koninklijke Vereniging van leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) zoekt directeur

De KVLO, opgericht in 1862, is een bloeiende beroepsvereniging van leraren lichamelijke opvoeding. De 9200 leden werken in alle sectoren van het onderwijs. De KVLO behartigt de belangen van haar leden, zet zich in voor kwalitatief hoogwaardig en voldoende bewegingsonderwijs en bevordert de actieve leefstijl van leerlingen. Onder het motto **3+2 = een fit idee** zal de komende jaren de koers liggen op wekelijks drie uur gym en twee uur een naschools sportaanbod. Hierbij wordt intensief samengewerkt met partnerorganisaties.

De KVLO maakt als organisatie een fase van bestuurlijke vernieuwing door. Onderdeel daarvan is de ontkoppeling van bestuurstaken en staftaken, de verdere professionalisering van het bureau en de stroomlijning van de vereniging. Op het bureau werken 30 medewerkers (19 fte), waarvan negentien in de staf en elf op het secretariaat. De vereniging heeft 23 afdelingen met 140 vrijwillige afdelingsbestuurders.

Vanwege ontkoppeling van de functie bestuursecretaris/tevens directeur zijn wij op zoek naar een

Directeur KVLO (1 fte)

die krachtig leiding kan geven aan de verdere professionalisering van het bureau en de koers van de vereniging kan uitzetten.

Positie en verantwoordelijkheden

De directeur is verantwoordelijk voor een actuele en integrale beleidsvoering op het terrein van LO en (school)sport, arbeidsvoorwaarden en rechtspositie, communicatie en pr. De directeur geeft leiding aan het bureau, is de verbindende schakel in de vereniging en stuurt de organisatie aan vanuit een collectieve ambitie. Hij/zij handelt in overeenstemming met het door het bestuur vastgestelde beleid en legt verantwoording af aan het bestuur. De directeur zal - evenals de voorzitter - de KVLO naar buiten representeren en het gedachtegoed uitdragen.

Taken

- Neerzetten van een resultaat- en ledengerichte organisatie
- Versterken van de positie als beroeps- en belangenorganisatie en als netwerkorganisatie
- Zorg dragen voor een goede financiële, administratieve en communicatieve bedrijfsvoering
- Zorg dragen voor een effectieve rapportage naar bestuur en vereniging
- Zorg dragen voor een goede communicatie met en betrokkenheid van de afdelingen.

Functie-eisen

- Academisch werk- denkniveau
- Ervaring met leidinggeven aan professionals
- Ervaring met veranderprocessen
- Goed gevoel voor bestuurlijke verhoudingen en affiniteit met het werken in een vereniging
- Bekendheid met politieke en maatschappelijke verhoudingen en besluitvormingsprocessen
- Kennis, ervaring en affiniteit met het landelijk beleid en het werkveld van lichamelijke opvoeding en sport
- Beschikken over een relevant netwerk binnen onderwijs en sport.

Persoonskenmerken

Inspirerend, tactisch, daadkrachtig, stressbestendig, vertrouwenwekkend, sociaal voelend en (ver)bindend.

Arbeidsvoorwaarden

De functie is ingeschaald in schaal 14 van het BBRA. Vrijstelling uit een onderwijsfunctie is ook mogelijk. Er zijn goede secundaire arbeidsvoorwaarden.

Procedure

Een selectiecommissie zal de kandidaten selecteren en een voordracht doen aan het bestuur. Een uit alle geledingen samengestelde benoemingsadviescommissie zal in de tweede helft van mei gesprekken voeren en advies uitbrengen. Geïnteresseerden worden uitgenodigd voor 5 mei een brief met cv te sturen aan: Bureau KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist.

Informatie en contact

Voor nadere informatie over de functie kunt u contact opnemen met de huidige secretaris/directeur Baukje Zandstra, voorzitter Gert van Driel of de nieuwe voorzitter Jan Rijpstra. Telefoon KVLO: 030 692 0847. Voor informatie over de vereniging kunt u de website www.kvlo.nl raadplegen of een informatiepakket opvragen.

INHOUD

Topic

Samenhang school en sport

Vanuit de gezamenlijke doelstellingen uit het beleidskader sport, bewegen en onderwijs wordt integraal samengewerkt tussen diverse instanties uit de sport- en onderwijswereld. Vanuit de erkenning voor elkaars kwaliteiten wordt gelukkig steeds vaker gezocht naar afstemming tussen sport en onderwijs. Zowel op planmatig als uitvoerend niveau groeit de sportwereld naar het onderwijs toe. Van een onderbouwde visie op sportkennismakingsprogramma's door het hanteren van doorlopende leerlijnen en het ontwerpen van een (ander) naschools sportaanbod tot een passend sportaanbod door verenigingen met een praktijkvoorbeeld van zwemmen. Tegelijkertijd beweegt het onderwijs ook in de richting van de sport door niet alleen eenmalig in de Nationale Sport Week gebruik te maken van een extra sportaanbod door lokale sportaanbieders/verenigingen, maar ook door meer en meer gebruik te maken van de lokale sport(infra)structuur. De Sportiefste VO-school van Nederland is natuurlijk een prachtig voorbeeld van deze structurele verbinding tussen sport en onderwijs, passend bij de actie $3 + 2 = \text{een fit idee!}$

- 06** Sportaanbod voor het onderwijs / *Jorg Radstake*
- 10** De doorgaande leerlijn / *Jeroen van Leeuwen*
- 14** Evaluatie van sportstimuleringsprogramma's 'nieuwe stijl' / *Ad Hoogendam*
- 18** Het ontwerpen van een naschools sportaanbod / *Chris Hazelebach en Chris Mooij*
- 26** Sportontwikkeling in het beleid van de Nevobo / *Jorg Radstake*
- 34** Swimexperience / *Maritsa Venhof en Chris Mooij*

Praktijk

- 26** Sportontwikkeling in het beleid van de Nevobo (1) / *Jorg Radstake*
- 30** Springen op een luchtgevulde tumblingbaan in het bewegingsonderwijs (3) / *Peter van Brunschot en Christa Krijgsman*
- 34** Swimexperience / *Maritsa Venhof en Chris Mooij*
- 36** Ravijnspel / *Ralph Fredriksz*
- 38** De overgang van basis- naar voortgezet onderwijs (1) / *Joris Houben*

Rubriek

- 05** | Rubrieken
- 22** | Eerste pagina
- 24** | Schoolsport
- 35** | De IRP-praktijk
- 42** | Van het hoofdbestuur / Verkort jaarverslag 2009
- 58** | Boeken
- 59** | Webredactie
- 60** | Column / *Mery Graal*
- 61** | Scholing
- 62** | Laatste pagina

En verder

- 13** Oproep 'Ervaring met rolstoelers in de les bewegingsonderwijs' / *Alien Zonnenberg*
- 41** Nationale sportweek 2010: 17 - 24 april
- 46** Red de Nederlandse sport vanuit de school / *Tjalling van den Berg en Ruben Bakema*
- 50** Alleen maar winnaars! / *Sebasatiaan Platvoet en Ardan Aldershof*
- 54** KVLO-campagne draait op volle toeren / *Chris Wenker en Hilde Bax*
- 55** Jan Rijpstra nieuwe voorzitter KVLO
- 56** De Oranjesponsorloop / *Maarten Stiggelbout*

KVLOweb.nl

FOTO OMSLAG: HANS DIJKHOFF

PRAKTIJKCOVER: HANS DIJKHOFF

Motorische Remedial Teaching volgens Calo-methodiek

Basiscursus

Per september 2010 start de School of Human Movement & Sports van Windesheim opnieuw de basiscursus MRT. De cursus richt zich op het omgaan met verschillen tussen leerlingen en het bieden van speciale leerlingenzorg in het bewegingsonderwijs. Aansluitend op uw eigen praktijk wil de cursus ondersteuning bieden in het opzetten en/of uitbouwen van MRT op uw eigen school. Met één bijeenkomst per maand en opdrachten in de eigen praktijk bieden we u de kans om uw eigen kennis en ervaring met speciale leerlingenzorg in het bewegingsonderwijs uit te breiden.

Verdiepingscursus

Ook start in september 2010, als vervolg op de basiscursus, de verdiepingscursus MRT. Hierin worden onderwerpen als motorisch leren, leerlingvolgsystemen en passend bewegingsonderwijs verder uitgewerkt. Daarnaast begeleiden wij u bij het uitvoeren van een praktijkonderzoek naar keuze.

Windesheim Informatiecentrum

0900 - 8899

Campus 2-6, Zwolle

info@windesheim.nl

www.windesheim.nl

het gebeurt op windesheim

Veel verzekeringsvoordeel voor KVLO leden!

Speciaal voor KVLO leden is er veel voordeel te halen op alle verzekeringspremies. Zo is er een exclusief KVLO-verzekeringspakket samengesteld voor alle schadeverzekeringen en er is ook een zeer voordelige ziektekostenverzekering. Minimaal 20% korting op de bruto schadeverzekeringspremie en nog 12% pakketkorting mogelijk!

Kijk snel op www.kvloverzekerings.nl voor alle informatie
of bel 023 - 751 00 00

KVLO verzekeringen is een samenwerking tussen Elswout AssurantieGroep en de KVLO

Voor het geluk van kinderen

EEERSTE PAGINA
DOOR GERT VAN DRIEL

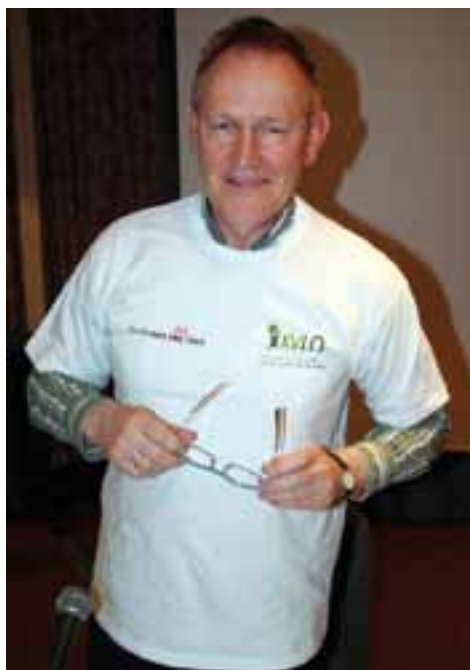

Op de extra algemene ledenvergadering van 24 maart jl. is door de kaderleden ingestemd met de voordracht voor het voorzitterschap van Jan Rijpstra. Formeel is daarmee een nieuwe periode van het voorzitterschap van de KVLO een feit. De officiële overdracht van het voorzitterschap zal plaatsvinden in de voorjaarsvergadering die gehouden zal worden op 28 mei in Haarlem.

Door het hoofdbestuur wordt in overleg met de nieuwe voorzitter gewerkt aan een inwerkprogramma om zo de overdracht soepel te laten verlopen. Ondertussen wordt in de wandelgangen positief gereageerd op de keuze voor Jan Rijpstra. Bekend zijn zijn enthousiasme en passie voor het vak. Met name zijn uitgebreide netwerk, opgebouwd als lid van de Tweede Kamer, wordt alom gezien als een sterke troef voor het nieuwe bestuur. Ik wil Jan van harte feliciteren met zijn benoeming en wens hem succes en de steun van de leden en staf toe. In de ledenvergadering zijn ook de voorstellen van het bestuur, om te komen tot een bestuurlijke vernieuwing van de vereniging, aangenomen. Daarmee komt de weg vrij voor een verdere professionele groei van de vereniging. Het hoofdbestuur zal zich meer gaan richten op het vaststellen van het beleid en de controle op de uitvoering daarvan, terwijl het bureau zich richt op de beleidsvoorbereiding en uitvoering. Elders in dit blad staat de advertentie voor een directeur KVLO, die samen met de nieuwe voorzitter leiding zal moeten geven aan dit proces. Een goed moment voor een wisseling van de wacht.

Door dit alles begint voor mij na negen jaar voorzitterschap het nemen van afscheid.

Met voldoening kijk ik terug op een bijzonder intensieve periode van werken in het hoofdbestuur. Het is een voorrecht om te kunnen en mogen samenwerken met mensen die zo gedreven zijn voor ons gemeenschappelijk doel, namelijk: meer en beter bewegingsonderwijs voor alle leerlingen. Natuurlijk waren er ook momenten van teleurstelling en tegenslag. Soms zijn de inzichten wel het zelfde, maar liggen prioriteiten verschillend en dan kunnen gewenste ontwikkelingen lang op zich laten wachten.

Een verrijking was het om in gesprek te raken en samen te werken, zowel nationaal als internationaal, met organisaties die zich ook begeven op het terrein van bewegen en sport. Weliswaar goed georganiseerd, blijft de KVLO een kleine speler die het moet hebben van die

samenwerking met anderen. Net zo goed als ook onze leden in hun eigen werksituatie alleen tot resultaat kunnen komen door samen te werken: in de sectie, op school en met de omgeving van de school

(zie ook het thema van dit nummer, dat handelt over de samenhang tussen school en sport).

Ik prijs mij gelukkig dat ik op deze bijzondere manier heb mogen werken aan een persoonlijk ideaal: het bewegingsgeluk van zo veel mogelijk kinderen en jongeren.

Aangestoken door het virus van Gordijn heb ik gezien en ben er daardoor van overtuigd geraakt dat een gelukkige bewegingsontwikkeling een grote bijdrage kan leveren aan de algemene ontwikkeling van leerlingen. Het is en blijft geweldig wanneer kinderen hun succes kunnen laten zien. En tonen dat een bewegingsoplossing die eerst ver weg leek geleerd is en binnen bereik is gekomen. Dat deze gezonde ontwikkeling ook kan leiden tot een betere gezondheid in engere zin en tot het realiseren van

Olympische ambitie zijn afgeleiden die in deze tijd mooi zijn meegenomen.

Ik dank alle collega's voor het geschenken vertrouwen en wens de KVLO, als sterke vakbond en vakinhoudelijke vereniging, een goede toekomst.

COLOFON LICHAAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) **Redactieraad:** Hilde Bax, Marianne van Bussel, Lars Borghouts, Frank Jacobs, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Jorg Radstake, Sebastiaan Platvoet. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl
Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten)
Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com
Verschijningsdata 2010: 29 jan., 26 feb., 26 maart, 30 april, 28 mei, 25 juni, 27 aug., 24 sept., 29 okt., 26 nov., 17 dec. **Druk:** Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 052 285 5111. **Vormgeving+Opmaak:** FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 052 224 6162. Aanbidding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** G. van Driel, voorzitter - mw. drs. B. Zandstra, secretaris - mw M. G. van Bussel, penningmeester - H.K. Evers - e-mail: bestuur@kvlo.nl **Secretariaat Thomas Groepering:** Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl. **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 691 2810, e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl. Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. **Contributie KVLO:** zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie **ISSN-nummer: 0024-2810 telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847. Bezoekadres:** Zinzendorfflaan 9. **De afdeling rechtpositie is bereikbaar via e-mail: irp@kvlo.nl of telefoonnummer 030 693 7678**

Sportaanbod voor het onderwijs

Een passend sportaanbod door *schoolactieve verenigingen*

Om meer jongeren te laten sporten en bewegen is een goede samenwerking tussen sport en onderwijs essentieel. Naast meer scholen die zich in steeds grotere mate gaan verbinden met het buitenschoolse sporten en bewegen zullen verenigingen ondersteund moeten worden om zich daadwerkelijk structureel te gaan verbinden met het onderwijs. NOC*NSF stimuleert hier een zeventiental bonden en indirect hun verenigingen in. Kortom een breedtesportambitie op Olympisch niveau! Door: Jorg Radstake

In het eerste deel van dit artikel zal met name ingegaan worden op de (algemene) doelstellingen van het project alvorens in het tweede deel steeds meer inzicht te geven in de concrete ondersteuningsplannen van de sportbonden richting hun verenigingen. Aan het einde van het artikel zal de koppeling met uw onderwijspraktijk centraal staan.

Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs

In oktober 2008 presenteerde het ministerie van VWS het beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs. Met dit beleidskader wordt beoogd om, door versterking van de relatie tussen sport en onderwijs, een meer samenhangend en dekkend sport- en beweegaanbod voor de jeugd te realiseren. Het beleid moet uiteindelijk resulteren in een hogere sportdeelname en meer beweging door schoolgaande jeugd (4 tot en met 17 jaar). Als concreet doel is geformuleerd dat het percentage jongeren dat aan de beweegnorm voldoet, stijgt van 40% in 2005 naar 50% in 2012. Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs (met onder andere de PO-, VO- en MBO-Raad, NISB, VSG, NOC*NSF, MO-groep, KVLO en Alodo) voert de regie op de verschillende thema's binnen het totale Beleidskader en bovenliggende doelstelling.

Sportaanbod voor het onderwijs

Eén van de thema's is het 'Passende sportaanbod', waarin NOC*NSF deze opdracht samen met de bonden vertaald heeft naar 'Sportaanbod voor het onderwijs'. Hierin wordt expliciet gewerkt met bonden die in hun Leven Lang Sporten-plannen ingaan op de doelgroep jeugd en gedurende de projectperiode 50% cofinanciering inbrengen om ook na de projectperiode voor continuïteit te kunnen zorgen. Verenigingen moeten hierbij in staat gesteld worden om in het bewegingsonderwijs en het voor-, tussen- en naschoolse (sport)aanbod een grotere rol te spelen.

Doelstelling

Om dit mogelijk te maken worden verenigingen door hun sportbonden geselecteerd en ondersteund om lokaal een passend sportaanbod te realiseren: *schoolactieve verenigingen!* De kwantitatieve doelstelling voor 2012 is om 1500 schoolactieve verenigingen te realiseren, die voor minimaal 40 uur op jaarbasis een sportaanbod voor het onderwijs verzorgen. Hiervan dient minimaal een kwart voor, tijdens of direct aansluitend op de schooltijden plaats te vinden. Hierdoor ontstaat een *extra aanbod*, bovenop de verplichte lessen LO. Het Rijk ondersteunt hierin NOC*NSF en de sportbonden om gedurende de driejarige projectperiode een kwalitatief sportaanbod voor het onderwijs door schoolactieve verenigingen te laten verzorgen door:

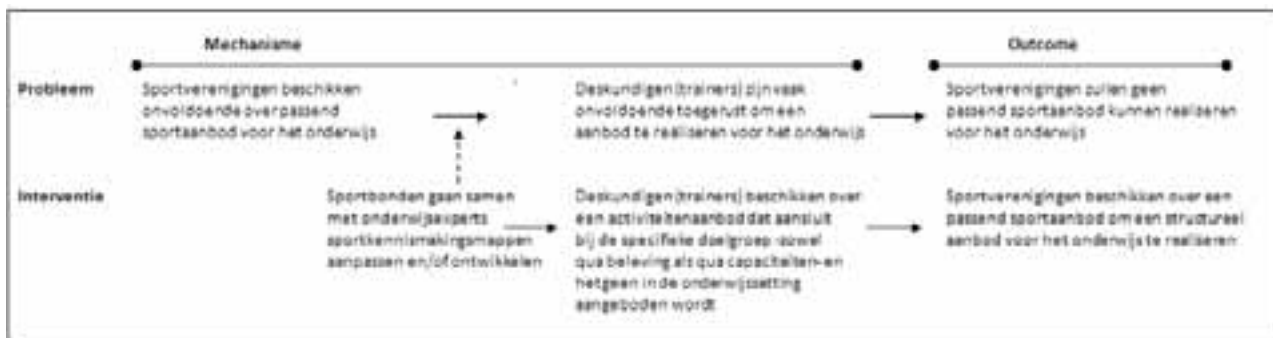
- (1) een sportaanbod te creëren dat aansluit op de behoefte van jongeren en dat daarnaast ook jongeren aanspreekt die nog onvoldoende sporten of geen lid zijn van een sportvereniging
- (2) te passen in hetgeen in de 'schoolse setting' aangeboden wordt en dus aansluit op de lesprogramma's van de scholen
- (3) aanbod op de tijdstippen dat het onderwijs de grootste vraag heeft, dus vooraf, tijdens of direct aansluitend op de schooltijden/lestijden.

Participerende sportbonden

Op dit moment participeren de volgende 17 bonden met tussen haakjes () hun persoonlijke doelstelling wat betreft het aantal schoolactieve verenigingen, die zij in 2012 gerealiseerd zullen hebben: KNLTB (150), KNHS (50), KNSB (100), KNHB (125), Atletiekunie (85), KNZB (85), Nevobo (100), KNKV (75), Watersportverbond (100), JBN (100), NHV (75), NTTB (30), SBN (20), KNVB (150), KNRB (50), KNKF (150) en Nefub (20). Deze bonden kiezen in hun plannen een eigen strategie, die aansluit bij de ondersteuningsbehoeften die bij hun verenigingen heerst. Het ontwikkelen van sportkennismakingslessen voor een specifieke doelgroep of het bevorderen van de deskundigheid – in de vorm van regionale scholingsbijeenkomsten – van de trainers om het passende aanbod mogelijk te maken zijn hier enkele voorbeelden van. Vanaf september 2009 zijn de bonden actief gestart met de realisatie van de ingediende plannen. Daarbij heeft de door de bonden uitgevoerde nulmeting zicht gegeven op zowel het aantal reeds schoolactieve verenigingen (270 in totaal) en verenigingen, die de potentie en intentie hebben om schoolactief te worden.

Projectplannen van de deelnemende bonden

De door de bonden ingediende plannen zijn meerjarenaanvragen waarin zij aangeven op welke wijze zij hun vrijgekomen budget inclusief de cofinanciering willen besteden met als doel verenigingen schoolactief te maken. Als belangrijkste voorwaarde is gesteld dat de subsidiegelden de verenigingen moeten helpen naar het onderwijs te bewegen en maar beperkt ingezet mogen worden ter versterking van de bond. De ingediende subsidieaanvragen richten zich dan ook op de volgende drie onderdelen: (A) passend sportaanbod, (B) deskundigheidsbevordering en (C) versterking bond. Onderstaande CMO-schema's geven zicht op de inzet van de verschillende onderdelen (lees: interventies), inclusief de veronderstelde werking ervan.

Schema 1 over het ontwikkelen van een passend sportaanbod (onderdeel A)

Schema 2 over deskundigheidsbevordering (onderdeel B)

Dit onderdeel richt zich voornamelijk op:

- Randvoorwaardelijke zaken, waaronder onderdeel A en B
- Communicatierichting verenigingen, vooral gericht vanuit de aanjaagfunctie

Schema 3 over versterking bond (onderdeel C)

Ondersteuning bond naar verenigingen

Op pagina 8 wordt in het kort de focus van elke bond beschreven. Daarbij hebben de bonden hun eigen strategie en stimuleren mogelijkerwijs elke actie van een vereniging richting het onderwijs (alle typen onderwijs). Daarnaast worden de verenigingen met potentie en de intentie om een structurele samenwerking aan te gaan (blijkend uit de resultaten van de nulmeting) actief vanuit de bond ondersteund.

Natuurlijk zullen we vanuit dit project een totaaloverzicht geven van schoolactieve verenigingen (locaties, aard van de samenwerking, e.d.) en ontsluiten we 'good practices' met als doel op lokaal niveau een 'match' tussen schoolactieve vereniging en onderwijs. Voor meer inhoudelijke informatie kunt u contact opnemen met de contactpersoon van de bond (zie mailadressen in het overzicht op pagina 8).

Is het onderwijs er klaar voor?

Na een periode waarin de focus voornamelijk gericht was op hetgeen binnen de lessen LO en de school gebeurde, is het perspectief van de docenten LO aan het veranderen. Zelfs in de conceptversie van het nieuwe KVLO-beroepscompetentieprofiel (januari 2010) wordt de relatie met de sportcultuur als aandachtspunt genoemd. Zo zal er op een competente wijze samengewerkt dienen te worden met de (lokale) sportverenigingen en zal de docent LO capabel moeten zijn in het aansturen van een beweegteam binnen en rondom de school. Kortom de 'toekomstige' docent LO zal zich in steeds grotere mate moeten gaan bemoeien met het totale sport- en beweeglandschap van de leerlingen, zowel binnenschools, naschools en mogelijk zelfs bij de vereniging!

Eigenlijk is dat niets nieuws onder de zon als we de ontwikkelingen in het werkveld bekijken. Zo groeien namelijk de sportklassen als paddenstoelen uit de grond en worden geregeld afgestudeerde

KNLTB (= tennis) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs • onderzoek naar kansen in het mbo	Marjan Begemann (marjan.begemann@knlbt.nl) Implementatie producten t.b.v. stimulering tennis (zoals 'Tenniskids' en straatennis) voor PO en ondersteuning verenigingen door beschikbaar stellen materiaal, inclusief mogelijke scholing. Daarnaast doorontwikkeling passend aanbod voor VO om betere aansluiting te bewerkstelligen.
KNHS (= paardensport) • m.n. op primair onderwijs gericht	Sjef van Rovert (s.van.roovert@knhs.nl) Accountmanagers zullen op lokaal niveau maneges (met eigen paarden) en verenigingen (met vrijwilligers) 'matchen' en daarbij tevens scholing verzorgen om de kwaliteit van het aanbod (inhoudelijk en didactisch) te kunnen garanderen.
KNSB (= schaatsen en skaten) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Karola Mulder (k.mulder@knsb.nl) Verenigingen worden voorzien van een ondersteuningspakket – gericht op schaatsen en skaten – (o.a. synthetische ijsbaan en schoolskaten) om iets voor het onderwijs te kunnen organiseren. Daarnaast wordt er ingezet op het verzorgen van scholing aan de vereniging om uiteindelijk een kwaliteitskeurmerk te kunnen geven.
KNHB (= hockey) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Kara Meijer (kara.meijer@knhb.nl) Trainers zullen met het hockeyprogramma 'Funkey' ondersteund worden bij het verzorgen van het aanbod in het PO. Naast dit inhoudelijke programma kunnen verenigingen aanspraak maken op extra materialen (o.a. sticks en ballen) om grote groepen op te kunnen vangen. Voor het VO wordt een soortgelijk lespakket ontwikkeld.
Atletiekunie • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Dorien van der Burg (Dorien.vanderBurg@atletiekunie.nl) Implementatie programma's t.b.v. stimulering atletiek (zoals 1K Run Away en de schoolatletiekcompetitie) door daadwerkelijk op de behoefte van de verenigingen in te spelen. Tevens zal het benodigde materiaal beschikbaar gesteld worden en worden verenigingen ondersteund bij het aangaan van een structurele relatie.
KNZB (= zwemmen) • m.n. op primair onderwijs gericht	Suzan Goverde (SuzanGoverde@knzb.nl) Implementatie passend zwemaanbod 'Swim Experience' en ondersteuning verenigingen bij het leveren van een structurele bijdrage aan sportkennismakingslessen, gekoppeld aan een evenement (zoals de zwem-4-daagse). Daarnaast zullen lokaal trainers en/of combinatiefunctionarissen aangesteld en (bij)geschoold worden om dit aanbod in het dagarrangement van de leerlingen te kunnen verzorgen.
Nevobo (= volleybal) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Rutger Nienhuis (rutger.nienhuis@nevobo.nl) Op lokaal niveau worden verenigingen gestimuleerd en ondersteund om meer met het onderwijs samen te werken. Daarvoor is reeds een breed ontwikkeld aanbod (o.a. CMV, UVX en beachvolleybal) ontwikkeld. Vanuit de trainerspool kan overdag deskundig kader beschikbaar gesteld worden om het aanbod te verzorgen. Daarnaast kunnen de deelnemende verenigingen op een aflopende financiële stimuleringsbijdrage rekenen. Verenigingen zullen dit uiteindelijk - middels Clubkoers - vorm moeten geven in hun jeugdmarketingplan.
KNKV (= korfbal) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Jan Tonny Visser (jan-tonny.visser@knkv.nl) Implementatie map 'Kennismaken met korfbal' voor het PO en verenigingen ondersteunen met een schoolactief (materialen)pakket. Voor het VO worden in dezelfde lijn en passend bij de attractieve korfbalvariant van Mission Olympic leskaarten ontwikkeld. Daarnaast zal het verenigingskader geschoold worden met kadertraining 'op maat', waarbij uiteindelijk een zeer belangrijke rol is weggelegd voor de consultants die voor een structurele verankering bij de verenigingen moet zorgen.
Watersportverbond • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Anna Bertling (anna.bertling@watersportverbond.nl) Met mobiel materiaal (o.a. kano's en zeilbootjes) zullen verenigingen in staat gesteld worden om grote groepen scholieren dichtbij de school te kunnen ontvangen. Nieuw aangestelde regiohoofdtrainers krijgen hierbij de taak om verenigingen en studenten met een watersportopleiding te ondersteunen bij het verzorgen van dit lokale watersportaanbod (bijv. in de vorm van de watersportdagen).
JBN (= judo) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Bart Hendriks (b.hendriks@jbn.nl) Het 'Platform schooljudo' zal zich als intermediair bezig gaan houden met de 'match' tussen vraag en aanbod. Middels dit totaalconcept wordt de kwaliteit van het sportaanbod gegarandeerd door het lesaanbod aan de hand van de reeds ontwikkelde mappen voor het PO door gediplomeerde trainers te laten verzorgen. In het verlengde hiervan zal voor het VO een map judo/jiu jitsu ontwikkeld worden.
NHV (= handbal) • primair onderwijs • voortgezet onderwijs	Danny de Ruiter (drr@oosterbeek.handbal.nl) Implementatie map 'Kennismaken met handbal' voor het PO, aangevuld met enkele alternatieve handbalvormen voor het VO. Verenigingen kunnen bij de uitvoering ervan aanspraak maken op een aflopende financiële bijdrage om overdag een deskundige trainer te kunnen betalen. De consultants zullen natuurlijk de verenigingen ondersteunen zich hierin uiteindelijk ook zelf te ontwikkelen.

NTTB (= tafeltennis) en SBN (= squash) m.n. op primair onderwijs gericht	Ingrid Koppelman – NTTB (koppelman@nttb.nl) Marc Veldkamp – SBN (marc@squashbond.nl) Manon Zwakenburg – SBN (Manon@squashbond.nl) Gezamenlijk wordt een passend activiteiten aanbod ontwikkeld ter bevordering van de oog-handcoördinatie op jonge leeftijd. Gekoppeld aan dit lespakket wordt aan verenigingen een materialenpakket ter beschikking gesteld waarmee de combinatiefunctionaris, sport(buurt)-werker of (betaalde) trainer in een drietrapsmodel – van bewegen via spelen naar sporten – aan de slag kan. Tevens maken de deelnemers op een speelse manier kennis met het innovatieve karakter van beide sporten, afgesloten met een evenement.
KNVB (= voetbal) - primair onderwijs - voortgezet onderwijs	Willem Bos (willem.bos@knvb.nl) Verenigingen worden ondersteund bij het verzorgen van een passend zaalvoetbalaanbod voor het PO en VO. Hiervoor worden in samenwerking met de SLO lesmappen ontwikkeld. Tijdens het implementatietraject worden op lokaal niveau scholingsbijeenkomsten verzorgd, zodat het begeleidende (KNVB-opleiders) en het uitvoerende kader (verenigingskader) hiermee uit de voeten kan. Tevens ontvangen de deelnemende verenigingen een zaalvoetbalkpakket met materialen (o.a. ballen, hesjes en pilonnen).
KNRB (= roeien) - voortgezet onderwijs - middelbaar beroepsonderwijs	Marit Klaassen (marit.klaassen@knrb.nl) Jasper Smink (jasper.smink@toprow.nl) Om leerlingen kennis te laten maken met roeien wordt gebruik gemaakt van het laagdrempelig ontwikkelde programma 'Roeien Inside and Out'. Door een sensationele kick off wordt op de school gestart met indoorroeien (op de indoorrower), verzorgd door geschoolde trainers en/of docenten LO. Vervolgens wordt er ook een outdoorroeiaanbod bij de verenigingen verzorgd. Afhankelijk van de vraag kan in verschillende (totaal)producten voorzien worden.
KNKF (= kracht- en vechtsport) - primair onderwijs - voortgezet onderwijs	Jurgen Huizenga (huizenga@tvv.knkf.nl) Aan de deelnemende vechtsportverenigingen/-scholen en het onderwijs wordt een krachtige propositie aangeboden, bestaande uit een pakket van producten en diensten. Middels RESPONS zal met name aangesloten worden bij de vechtsport als pedagogisch middel. Het is een methodiek om fysieke, sociale en cognitieve competenties van jongeren te verhogen en is zowel toegankelijk voor een vechtsportdocent als een docent zonder specifieke vechtsportachtergrond. Tegelijkertijd zal getracht worden steeds meer vechtsportverenigingen/-scholen te certificeren met het Fight Right Keurmerk.
Nefub (= floorball en unihockey) - primair onderwijs - voortgezet onderwijs	Hans Botman (info@nefub.nl of bureau@nefub.nl) Deze sport heeft reeds een sterke relatie met het onderwijs, maar er wordt nog onvoldoende gewerkt met een compleet en toegankelijk lesaanbod. Om het aanbod te kunnen verzorgen zullen trainers opgeleid worden (mogelijk in de vorm van een cursus geschikt voor BSM-klassen) en verenigingen geïnspireerd worden met kant-en-klare samenwerkingsconcepten voor de naschoolse opvang en het onderwijs.

Nationale Sport Week (Zie pagina 41)

Lokaal en landelijk

Gemeentes zijn een belangrijke intermediair om scholen en sportverenigingen op lokaal niveau bij elkaar te brengen. In 2010 waren er 83 gemeentes met een eigen lokale sportweek tijdens de Nationale Sport Week. Zij verbinden op lokaal niveau sport en onderwijs met elkaar.

Schoolactieve verenigingen

Een meer structurele relatie tussen scholen en (lokale) sportverenigingen heeft een meerwaarde voor alle betrokkenen. Daarom

worden sportverenigingen uitgedaagd 'schoolactief' te worden. De Nationale Sport Week is voor veel verenigingen een mooie kans om te laten zien dat zij schoolactief zijn.

De Nationale Sport Week is een goed moment om sport en onderwijs te verbinden en als school één of meerdere kennismakingsactiviteiten te organiseren. Bijvoorbeeld het thematiseren van de bestaande gymuren tijdens de Nationale Sport Week. Kijk voor voorbeelden op www.nationalesportweek.nl.

Voor telefonische inlichtingen kunt u bellen met Tim Smit: 06 8143 1058.

LO-ers aangesteld als 'duale vakleerkracht' om zowel een impuls aan de kwaliteit van de lessen LO te geven, alsmede een verantwoord woord naschools sport- en beweegaanbod – in samenwerking met verenigingen – neer te zetten. Daarnaast kom je LO-ers steeds vaker tegen als combinatiefunctionaris bij een (omni)sportvereniging om zowel een structureel (sportkennismakings)aanbod voor het onderwijs te verzorgen als het geven van een kwaliteitsimpuls aan het bestaande verenigingskader (professionaliseren).

Kansen voor uw onderwijspraktijk!

Door deze impuls worden schoolactieve verenigingen in steeds grotere mate in staat gesteld om een passend sportaanbod voor het onderwijs te verzorgen. Vervolgens kunt u een belangrijke bijdrage leveren door het aangaan of versterken van een structurele relatie met de (lokale) schoolactieve verenigingen. Het zou namelijk toch prachtig zijn als elke leerling in staat wordt gesteld elke dag gebruik te kunnen maken van een dagelijks sport- en beweegaanbod op school?! NOC*NSF wil zich graag hard maken om samen met de aangesloten bonden vijf sport- en beweegmomenten per week (vijf

keer sporten/bewegen) te realiseren. Dat sluit naadloos aan bij de beweegcampagne van de KVLO voor drie keer per week een gymles door een vakleerkracht en twee keer per week een naschools aanbod (campagne 3+2 = een fit idee). Schroom echter niet om naar verenigingen te stappen en hen te wijzen op mogelijke ondersteuningsmogelijkheden. Helpt u ook mee om deze doelstelling te realiseren?

Over de auteur

Jorg Radstake is vanaf september jl. als projectleider sport en onderwijs binnen NOC*NSF verantwoordelijk voor het project 'Sportaanbod voor het onderwijs'. Tevens is hij nog werkzaam als themaleider Schoolsport bij de MBO-Raad en als opleidingsdocent aan Calo Windesheim verbonden. Daarnaast maakt hij sinds enkele jaren deel uit van de redactieraad van het vakblad van de KVLO.

Correspondentie:

Jorg.Radstake@noc-nsf.nl / www.nocnsf.nl/sportenonderwijs

De doorgaande leerlijn

De brug slaan in de relatie school en sport

Hoe laten we de leerlijnen van het bewegingsonderwijs aansluiten op de leerlijnen van de NOC*NSF-sporten? SportService Zwolle ging de afgelopen jaren naarstig op zoek naar het antwoord op deze vraag binnen haar sportstimuleringsprogramma. Met de inzet van duale vakleerkrachten zijn verschillende methodieken gehanteerd om een brug te slaan tussen het bewegingsonderwijs en het sportaanbod van de sportvereniging. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de ontwikkeling van de doorgaande leerlijn, die nu met de inzet van combinatiefunctionarissen zowel binnen-schools, als naschools en bij de sportvereniging met succes wordt geïmplementeerd.

Door: Jeroen van Leeuwen

Ook in Zwolle hanteerde men binnen het sportstimuleringsprogramma jarenlang de alom bekende methodiek van scholieren-sport. Ruim zeventig sportaanbieders boden jaarlijks basisschoolkinderen uit groep vijf en zes de mogelijkheid kennis te maken met vijf verschillende takken van sport. Onderzoek naar de vraag of deze methodiek kinderen daadwerkelijk heeft verleid tot het kiezen

voor een bepaalde tak van sport leverde zowel bij de verenigingen als onder de doelgroep zelf teleurstellende resultaten op. Datzelfde onderzoek leerde bovendien dat het voor kinderen behoorlijk lastig is om zonder voorbereiding te worden geconfronteerd met het sportaanbod bij een vereniging. Onbekendheid met trainers, de omgeving en de weg er naar toe werden met name als obstakels gezien. Het onderzoek leerde verder dat met name ouders de keuze voor de kinderen maakten. Minder verrassend was dat met name al sportactieve kinderen dankbaar gebruik maakten van de mogelijkheid een paar weken te kunnen genieten van extra sportaanbod. Ook verenigingen constateerden dat hun inspanningen nauwelijks resulteerden in ledengroei. Bovendien werd het steeds lastiger de juiste vrijwilliger te vinden die garant kon staan voor een kwalitatief goed sportaanbod.

Twee concepten

SportService Zwolle bracht zojuist genoemde factoren onder de aandacht bij twee totaal verschillende verenigingen die een duidelijke hulpvraag omtrent het werven van nieuwe leden hadden gesteld. In samenspraak met beide verenigingen werden twee verschillende concepten bedacht.

De tafeltennisvereniging bleek bereid samen met SportService te investeren in een duale trainer. Deze verzorgde onder begeleiding van de vakleerkracht gymnastiek vijf tafeltennislessen tijdens de reguliere lessen bewegingsonderwijs (kennismaking). Vervolgens werden de kinderen uitgenodigd deel te nemen aan vijf tafeltennislessen tijdens het naschoolse sportaanbod (verdiepen). Het project werd afgesloten met nog eens vijf tafeltennislessen bij de sportvereniging (doorstromen). Het resultaat was verbluffend. Binnen twee jaar op 15 basisscholen actief te zijn geweest, noteerde de jeugdafdeling van de tafeltennisvereniging een groei van 60 nieuwe leden.

Ook durfde SportService een experiment aan met mountainbiken, een aanzienlijk minder toegankelijke tak van sport. Met de plaatselijke toerclub werden afspraken gemaakt over de opleiding van trainers en de door SportService mogelijk gemaakte inzet van topsporter Loes Gunnewijk. Met haar hbo-sportopleiding op zak en als bevoegd mtb-trainer vormde zij een welkome aanvulling op het technisch kader van de toerclub. SportService kocht 15 mtb's en stelde deze aan de vereniging beschikbaar. In ruil hiervoor verplichtte de vereniging zich tot het verzorgen van drie clinics tijdens de lessen bewegingsonderwijs voor groep acht. De deelnemende kinderen werden vervolgens uitgenodigd om acht weken lang een training op zaterdag bij de vereniging te volgen. Vervolgens brak het moment aan dat de kinderen samen met hun ouders een weloverwogen keuze konden maken voor de aanschaf van een mtb en lidmaatschap van de toerclub. Na een vijftiental schoolbezoeken kon de

toerclub dertig nieuwe leden bijschrijven, waarop vervolgens een speciale jeugdafdeling kon worden opgericht.

SportService Zwolle heeft een duidelijke verklaring voor deze succesvolle concepten. “De sportkennismaking start in de veilige omgeving van de school. Gedurende het traject krijgt de trainer een bekend gezicht. Daarnaast wordt een kwalitatief goed sportaanbod geboden wat aansluit bij zowel het sportende als het niet-

sportende kind. En niet onbelangrijk is het feit dat het kind zelf de keuze maakt voor verdieping.”

Brede Impuls

Zojuist genoemde zoektocht naar het antwoord op de vraag ‘Hoe de leerlijnen van het bewegingsonderwijs aan te laten sluiten op de leerlijnen van de NOC*NSF-sporten?’ vond tijdens de uitvoering van een viertal BOS-projecten plaats. Het bleef daarbij niet alleen beperkt tot de introductie van de duale trainer. Ook experimenteerde SportService Zwolle volop met de duale vakleerkracht, die naast de lessen bewegingsonderwijs verantwoordelijk was voor een naschools kwalitatief goed sport- en beweegaanbod. Hierbij lag het accent met name op kinderen het plezier van sport en bewegen te laten ontdekken. In een tweetal BOS-wijken nam de sportparticipatie met respectievelijk 12% en 15% toe.

De invoering van de Brede Impuls en het bijbehorende uitvoeringsprogramma kostte in Zwolle dan ook nauwelijks enige hoofdbreken. De bijbehorende combinatiefunctaris kent ook hier twee varianten. De duale vakleerkracht, die de brug slaat tussen school en sport met als bijkomende taak het coachen van groepsleerkrachten ter verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs. De duale trainers zijn verantwoordelijk voor het verbeteren van de relatie sport en school en coachen daarnaast het technisch kader op zowel didactisch en methodisch niveau voor wat betreft de kwaliteit van het sportaanbod.

Knelpunt

Is hiermee ook inhoudelijk de aansluiting tussen de leerlijnen van het bewegingsonderwijs en de leerlijnen van de NOC*NSF-sporten gevonden?

SportService Zwolle vindt van niet. Om dat knelpunt op te lossen ontwikkelt SportService Zwolle onder de naam NASPA (naschoolse

sportactiviteiten) oefenstof om de breuk tussen beide leerlijnen te hechten. Dit doen zij samen met de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) en een aantal sportbonden. Voor zes takken van sport zijn/worden spelvormen ontwikkeld die de overgang van bewegingsonderwijs naar sport(onderwijs) soepel en herkenbaar laten verlopen. Wat de uitvoerder van het Zwolse sportbeleid hiermee bovendien wil voorkomen is dat binnen het naschoolse sportaanbod, verzorgd door een duale vakleerkracht, geen verkapte gymles ontstaat. En omgekeerd geldt natuurlijk hetzelfde. Het naschoolse sportaanbod, verzorgd door een duale trainer, mag niet uitmonden in een verkapte verenigingstraining. Deze oefenstof blijkt in de praktijk ook een welkome aanvulling op de trainingsstof voor beginnende sportertjes binnen de vereniging te zijn.

In de praktijk

Een aantal duale vakleerkrachten heeft als specifieke taak het in samenwerking met SLO en sportbonden ontwikkelen en testen van de zojuist genoemde oefenstof. Deze oefenstof wordt vervolgens onder alle duale vakleerkrachten verspreid en toegepast in het naschoolse sport- en beweegaanbod binnen het verlengde dagarrangement van de brede school. Dit naschoolse aanbod sluit aan bij de lessen bewegingsonderwijs en slaat een brug naar de NOC*NSF-sporten bij de sportverenigingen. Door de methodische en didactische vaardigheden is de duale vakleerkracht in

staat uiteenlopende arrangementen aan te bieden voor zowel de goede beweger als de minder goede beweger. Uiteindelijk maakt de duale vakleerkracht ook zoveel als mogelijk een koppeling met de sportverenigingen uit de buurt. Door het aanbieden van een afsluitende clinic door de sportvereniging, waar ouders/verzorgers bij uitgenodigd worden, ontstaat als vanzelf een eerste kennismaking met de sportvereniging.

De duale trainers worden in Zwolle ingezet vanuit een zestal takken van sport, die bovendien direct zijn gekoppeld aan een sportvereniging of een sportpark met een bovenwijkse functie. De duale trainers verzorgen onder schooltijd een drietal lessen voor een eerste kennismaking. Hierbij wordt rekening gehouden met het pedagogische klimaat van de school en worden arrangementen aangeboden waarbinnen ieder kind op eigen niveau kennis kan maken met een bepaalde tak van sport. Vervolgens biedt de duale trainer een drietal lessen in het verlengde dagarrangement van de brede school

aan waaraan ook kinderen uit de wijk deel kunnen nemen. Met het oog op de vertrouwde omgeving van de school en de mogelijkheid om samen met vriendjes/vriendinnetjes deel te nemen, verdiepen kinderen zich extra in een tak van sport. Uiteindelijk gaan de kinderen vanuit het naschoolse aanbod samen met de duale trainer naar de sportvereniging. Ter plekke vindt de kennismaking plaats met de verenigingstrainer die samen met de duale trainer nog eens drie lessen sportkennismaking aanbiedt. De grote kracht van deze aanpak is dat de kinderen het bekende gezicht van de duale trainer meenemen naar de sportvereniging. De rol van de duale trainer is essentieel in het aanbod. Door zijn pedagogische, didactische en methodische vaardigheden is hij in staat de trainers bij de sportvereniging te ondersteunen en te coachen bij het aanbod. Hierdoor ontstaat een kwalitatief beter sport- en beweegaanbod bij de sportvereniging. Bovendien ontwikkelt de duale trainer oefenstof die door de vrijwilligers binnen de sportvereniging gebruikt kan worden voor kwalitatief goede verenigingstrainingen die aansluiten bij de ontwikkelingsfasen en de belevingswereld van het kind.

De duale vakleerkrachten zijn bij SportService ook verantwoordelijk voor het verzorgen van kwalitatief goed bewegingsonderwijs dat aansluit bij de leerlijnen uit het *Basisdocument bewegingsonderwijs*. Daarnaast zetten zij de methodiek 'Bewegen Samen Regelen' in om groepsleerkrachten te ondersteunen en te coachen ten behoeve van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs.

Beweegteams

In Zwolle is beleidsmatig gekozen voor de inzet van de combinatiefunctionarissen verspreid over vier stadsdelen. Het beweegteam bestaat uit enkele combinatiefunctionarissen, een drietal Lobos-studenten van ROC Landstede en één LO-student van de Calo, Hogeschool Windesheim. Dit team is verantwoordelijk voor het gehele sport- en beweegaanbod in en rondom de brede school in het betreffende stadsdeel. De coördinator van het beweegteam, een combinatiefunctionaris met een aanvullend takenpakket, draagt zorg voor de afstemming van de activiteiten in het betreffende stadsdeel en zorgt voor coördinatie van het aanbod op de school en het aanbod van de sportverenigingen in het stadsdeel. Zwollebreed biedt SportService momenteel ruim 73 uren sportkennismaking per week aan.

Vraagteken

SportService Zwolle zet een groot vraagteken achter de wijze waarop VWS de financiering van de combinatiefunctionaris heeft gekoppeld heeft aan het maximale salaris van € 50.000,-. "Willen we in de toekomst echt een rol in de sportwereld vervullen en de ambities van het Olympisch Plan 2028 waar kunnen maken, zullen we nu met de kinderen op de basisschool aan de slag moeten. Zowel in het bewegingsonderwijs als in het sportaanbod van de verenigingen en bonden moet nog veel werk worden verzet, willen we het aanwezige talent tot ontplooiing laten komen. En als in de breedte de sportparticipatie met behulp van een goed kwalitatief sport- en beweegaanbod wordt vergroot, wordt de kans op talenterkenning en -ontplooiing alleen maar vergroot. Dit alles vraagt om deskundigheid van het docenten- en trainerscorps. Of die deskundigheid met genoemd salaris wordt bereikt, meen ik serieus te moeten betwijfelen. Bovendien beperkt de vergoeding zich slechts tot de salariskosten. Activiteitengeld, materiaalkosten, huur van de accommodaties, scholing, training, overhead en werkgeverslasten moeten uit andere

bronnen worden gefinancierd. Welke bronnen dat zijn ... vertel het ons maar. Desondanks blijven we met onze huidige aanpak optimistisch gestemd, want wat is er mooier om kinderen te helpen bij het ontdekken van de intrinsieke waarde van sport en bewegen. En wie weet leggen onze combinatiefunctionarissen bij enkele kinderen het fundament voor een Olympische toekomst."

SportService Zwolle heeft op dit moment elf combinatiefunctionarissen (8,1 fte) in dienst. Bij de werving is bewust gekozen voor collega's die beschikken over een eerstegraads bevoegdheid in combinatie met de hbo-opleiding Sport en Bewegen. Geen eenvoudige opgave, maar we hebben het over combinatiefunctionarissen die voor wat betreft sport en bewegen inhoudelijk over voldoende vaardigheden moeten beschikken, maar gezien de brugfunctie tussen onderwijs en sport en omgekeerd veelal ook strategisch en beleidsmatig moeten kunnen opereren. Draagvlak creëren binnen onderwijsteams voor de combinatie school en sport en verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs vraagt om meer dan alleen pedagogische en didactische vaardigheden. En juist binnen verenigingen zijn pedagogische en didactische vaardigheden broodnodig om zowel het technisch kader te kunnen coachen als mede de kwaliteit van het sportaanbod te verbeteren.

Jeroen van Leeuwen is algemeen manager binnen SportService Zwolle en verantwoordelijk voor de aansturing en coördinatie van het gehele uitvoeringsprogramma in de gemeente Zwolle. Toon Kannekens is directeur van SportService Zwolle.

Foto's: SportService Zwolle

Correspondentie:

j.vanleeuwen@sportservicezwolle.nl

Oproep 'Ervaring met rolstoelers in de les bewegingsonderwijs'

Via de website om een mening vragen is tegenwoordig gemeengoed geworden. Ook de KVLO doet regelmatig oproepen. De vraag naar ervaring met rolstoelers in de les bewegingsonderwijs heeft dan ook op de website van de KVLO gestaan. Hierop zijn twee reacties gekomen uit het veld. Door: Alien Zonnenberg

Aanleiding voor deze oproep was een vraag van Matthijs Künzel, consultant voor Sport en Bewegen, deze luidde: 'Wat zijn de ervaringen van leraren bewegingsonderwijs met leerlingen met een rolstoel in de gymles?'. Hem was advies gevraagd door een VO-school die voor het eerst een leerling met spina bifida had. Ook voor de gymsectie was dit nieuw en zij zag problemen met de veiligheid van de leerling en de toegankelijkheid van de sportzalen. De vraag van de school was of er een alternatief zou kunnen zijn voor deelname binnen de reguliere lessen, bijvoorbeeld door de consultant sport en bewegen in te schakelen. De ambulant begeleider van de school is vervolgens in gesprek gegaan met alle betrokkenen en ze zijn naar ieders tevredenheid met de volgende oplossing gekomen. Deze rolstoelleerling doet nu eenmaal per week mee in de reguliere les bewegingsonderwijs op school en

krijgt daarnaast een uur individuele begeleiding uit het PGB (persoonsgebonden budget), door een persoonlijk begeleider. In dit geval de consultant Sport en bewegen. Het doel van deze

begeleiding is te werken aan meer gevarieerde sportactiviteiten en haar beweeglijkheid en bewegingsmogelijkheden te vergroten.

Reacties

Op onze oproep via de website van de KVLO zijn twee, zeer positieve, reacties binnengekomen.

Dieuwke Bilderbeek is docent bewegingsonderwijs op het vmbo GL agrarisch vmbo Wellantcollege te Dordrecht. Zij vertelt

over haar leerling met spina bifida. *'Het is een zeer positieve jongen en van huis uit sportief. Hij wil in 2016 meedoen aan de Paralympics met de rugbyploeg of iets anders. Hij traint af en toe in Papendal. Hij is met ons mee geweest op kennismakingskamp. Hij wilde niet apart slapen, maar bij de groep. Deed mee en reed zelf door het rulle zand. Ging het niet, dan hielpen leerlingen hem. Discodansen met een rolstoel gaat hem prima af en de meiden vonden het 'gaaf' en wilden dansen met Kees. De groep gaat heel gewoon met Kees om en de opmerking 'loop eens door' vond ik wel een mooie. De sanitaire verzorging wordt door hemzelf gedaan op het invalidentoilet op onze school. In onze school is een trap en daar wordt een rolstoellift voor aangevraagd. Ook zijn de werkplekken van Kees bekeken om te kijken of daar aanpassingen moeten komen. Wij hebben rollerbanen in de kantine en buiten. Hij wordt in de klas goed geaccepteerd. Ik probeer met hem zoveel mogelijk de reguliere lessen aan te bieden, waarbij de leerlingen om de beurt met Kees mogen oefenen. In de sporthal hebben we een materialendeur waardoor hij naar binnen kan. Daar is ook een kleedvoorziening en een gehandicaptoilet. Voor de rest ben ik niet flauw met hem. Hij moet straks zijn armen goed kunnen gebruiken en wanneer de groep voetbalt heeft hij de keuze uit scheidsrechteren, in het goal staan of werken aan zijn bovenlichaam met diverse materialen. Zelf geeft hij ook nuttige dingen aan. Kees doet zoveel mogelijk gewoon mee.*

Samengevat: het is een positivo die gym leuk vindt en samen komen we er wel uit'. (Kees is een gefingeerde naam.)

De tweede reactie is van Ronald Roossien. Hij is docent bewegingsonderwijs op het Noorderpoortcollege in Stadskanaal. Daar komen de leerlingen binnen vanaf het derde leerjaar vmbo. Hij vertelt:

'Dit jaar heb ik voor het eerst te maken met een leerling in een rolstoel. Tot nu toe gaat het heel goed. Ik heb met haar afgesproken dat ze zoveel mogelijk met de onderdelen meedoet. Aan enkele activiteiten zoals volleybal, basketbal, softbal kan ze zelf actief deelnemen.

Binnen activiteiten als voetbal mag ze een andere rol vervullen. Omdat ik met name voor haar het zoveel mogelijk actief

deelnemen heel belangrijk vind, spreek ik gewoon af dat ze een klein poosje de rol vervult van scheidsrechter, om toch te ervaren, te leren en te beleven en daarna extra doordraait.

In sommige gevallen kan een andere rol vervullen niet. Bijvoorbeeld het hulpverlenen bij trampolinespringen is niet verantwoord, dan mag ze kiezen bij welk onderdeel ze graag twee keer wil meedoen. Actief deelnemen vind ik voor haar extra belangrijk omdat ik hoop dat ze een sport ontdekt waarmee ze verder kan bij een vereniging.

Het belangrijkste van alles is dat ik van tevoren met haar afspraken maak over hoe we het gaan doen en elkaar daar aan houden. Consequentie voor mij is dat ik mezelf dwing om van te voren na te denken over wat een les voor haar betekent.

Mochten er van anderen tips en dergelijke komen dan hoop ik die ook te krijgen.'

Wij zijn benieuwd naar uw ervaringen met rolstoelers in de les bewegingsonderwijs en naar uw oplossingen voor deelname aan de activiteiten. Zo zijn we benieuwd naar de mogelijkheden om aan te sluiten bij de NEBAS, om op die manier toestroming naar de gehandicaptensportvereniging te realiseren.

Correspondentie:

Alien.zonnenberg@kvlo.nl

Evaluatie van sportstimuleringsprogramma's 'nieuwe stijl'

De sportkennismakingsmappen van de SLO zijn op een bepaalde manier opgebouwd.

De vraag die in dit artikel centraal staat is: "Is sportkennismaking via de 'doorgaande leerlijn' zoals ontwikkeld door SLO effectiever dan de traditionele vorm van sportkennismaking?" Om die vraag te kunnen beantwoorden wordt ingegaan op de vraag hoe je eigenlijk kunt vaststellen of een programma 'werkt'. Door: Ad Hoogendam

Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) heeft in samenwerking met NOC*NSF en sportbonden momenteel al een twaalfdelig sportkennismakingsmappen voor het primair onderwijs ontwikkeld. Deze kunnen worden gebruikt binnen de lessen LO, het naschoolse sportaanbod en bij de sportvereniging. De mappen bestaan elk uit drie series van elk drie lessen/trainingen: één voor in het onderwijs, één voor naschools sportaanbod en een serie van drie trainingen bij de vereniging. De lessenreeks is gebaseerd op het idee van een 'doorlopende leerlijn' en is bedoeld om kinderen te introduceren in verschillende sporten. Daarmee wijkt het af van de 'traditionele' vorm van sportkennismaking. Die bestaat meestal uit het aanbieden van één of enkele kennismakingstrainingen of clinics, waarvoor kinderen zich op vrijwillige basis kunnen inschrijven.

Hoe effectief zijn sportkennismakingsprogramma's eigenlijk?

Het doel van sportkennismakingsactiviteiten is over het algemeen: kinderen kennis laten maken met verschillende sporten om hen zodoende in staat te stellen een sport te kiezen die bij hen past. Hoewel in zeer veel gemeenten tal van dergelijke programma's draaien, is het maar zeer de vraag of deze ook daadwerkelijk het keuzegedrag van kinderen beïnvloeden. Uit onderzoek door NICIS naar het sport- en beweeggedrag van kinderen in de gemeenten Zwolle en Emmen (Frelief en Janssens 2007) blijkt namelijk dat de bijdrage van sportkennismakingsactiviteiten aan het keuzegedrag van kinderen zeer gering is. Kinderen blijken op hele andere gronden voor een bepaalde sport te kiezen. Met name ouders, broertje(s), zusje(s) of vriendjes die al op die sport zitten, spelen daarbij een belangrijke rol.

Als dat zo is, waarom zou een programma gebaseerd op het concept van 'doorlopende leerlijnen' dan wel (beter) kinderen

helpen de juiste sport te kiezen? Die vraag heb ik voorgelegd aan medewerkers en combinatiefunctionarissen van Sportservice Zwolle (SSZ). SSZ zet de kennismakingsmappen in enkele wijken in als nieuwe methode van sportstimulering. Dat het goed zou kunnen werken laat het eerste experiment met tafeltennis zien. Het project heeft de participerende tafeltennisvereniging veel nieuwe leden opgeleverd. Voordat ik de ervaringen in Zwolle bespreek wil ik eerst kort ingaan op de vraag hoe je de effectiviteit van sportstimuleringsprogramma's kunt onderzoeken.

Onderzoek naar sportprogramma's

Onderzoek naar de effectiviteit van sport(stimulerings)programma's staat nog in de kinderschoenen en er is daarom over het algemeen nog weinig zinnigs te zeggen over of al deze programma's werken. Bovendien ligt bij veel onderzoek de focus vooral op effectmeting, waarbij men de strenge wetenschappelijke normen hanteert, zoals die bijvoorbeeld in de medische wetenschap gebruikt worden om nieuwe behandelmethodes of medicijnen te testen. Die methoden zijn er op gericht om de contextfactoren zoveel als mogelijk te beheersen, zodat met de grootst mogelijke zekerheid is vast te stellen dat de waargenomen effecten inderdaad zijn toe te schrijven aan de behandeling of het medicijn. Voor het testen van bijv. een nieuw medicijn verdient zo'n strikt wetenschappelijke aanpak inderdaad de voorkeur. Maar is het ook toepasbaar op het 'testen' van sportbeleid? Volgens Coalter (2007) levert veel onderzoek, door de focus op effectmeting en het 'neutraliseren' van de contextfactoren, weinig relevante informatie op voor het beleid. In de complexe en weerbarstige praktijk van de beleidsuitvoering gaat het namelijk juist wel om de contextfactoren. De wijze waarop het programma is georganiseerd, de keuze van de activiteiten, de wijze van begeleiding, het enthousiasme waarmee sportverenigingen er aan hebben meegewerkt, de kosten voor de deelnemers, de samenstelling en achtergrond van de kinderen die hebben deelgenomen (en nog belangrijker misschien: van degenen die niet hebben deelgenomen) etc. zijn allemaal belangrijke factoren die het (gebrek aan) succes van het programma zouden kunnen verklaren. Het gaat er dus niet alleen om of een programma wel of niet werkt, maar vooral *onder welke omstandigheden* het werkt.

De vraag of een programma wel of niet effect heeft, zou volgens Coalter dan ook moeten worden vervangen door de vraag: *welke vorm van sport(deelname) kan onder welke voorwaarden voor welke doelgroep welke effecten hebben*. Coalter baseert zich daarbij met name op de 'realistische benadering' van beleidsevaluatie van Pawson en Tilly. Volgens deze benadering is het doel van beleidsevaluatie niet het uitspreken van een vonnis over een programma - werkt het of niet werkt het niet - maar om te verklaren *waarom* het werkt (of niet werkt). Uitgangspunt daarbij is dat beleidsprogramma's 'theoriegestuurd' zijn, dat wil

zeggen dat ze uitgaan van bepaalde aannames over hoe gedrag beïnvloed wordt, de zgn. 'programmatheorie'. Beleidsevaluatie begint dan ook bij de vraag welke 'mechanismen' programma's bevatten die maken dat (gedrags)veranderingen optreden. Doel van beleidsonderzoek is dan te achterhalen of en hoe deze mechanismen precies werken, onder welke omstandigheden en voor welke personen of doelgroepen. Dit levert wel voor beleidsmakers en ontwikkelaars bruikbare inzichten op over hoe (de implementatie van) een programma kan worden verbeterd.

CMO-analyse

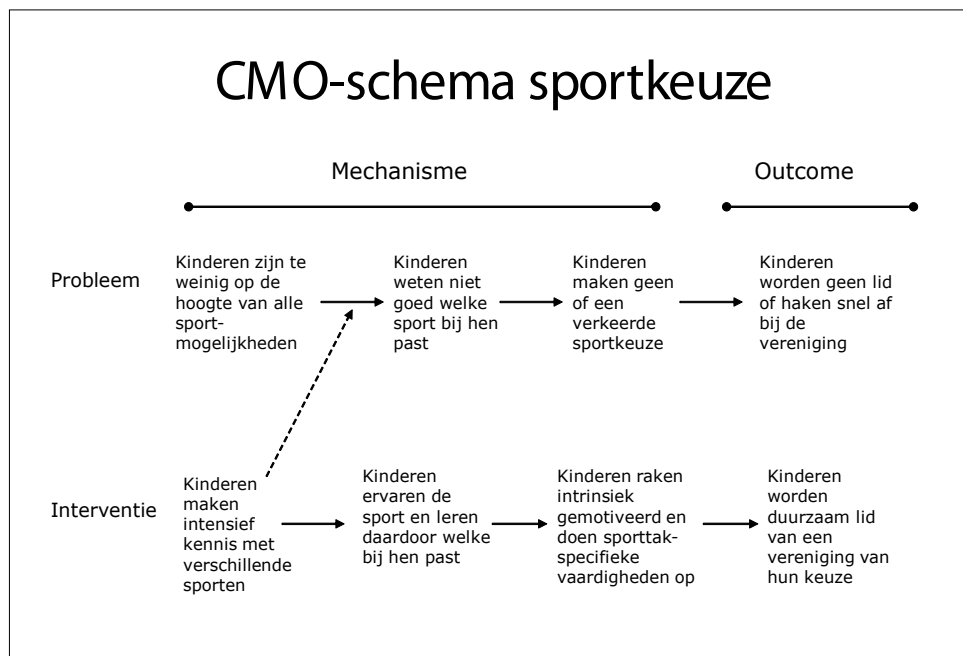
Om iets te kunnen zeggen over de werking van sportkennismakingsprogramma's zullen we dus moeten beginnen met het 'blootleggen' van de onderliggende programmatheorie. Dat heb ik gedaan aan de hand van een zgn. Context, Mechanism, Outcome analyse (Pawson en Tilly 1997), een schema met daarin de mechanismen die de (beoogde) gedragsverandering kunnen

een sportvereniging van hun keuze. Volgens deze redenering gaat de werkwijze dus vooral ook de (latere) uitval bij de vereniging tegen. De programmatheorie is in onderstaand CMO-schema samengevat.

Volgens SSZ werkt de nieuwe sportstimuleringsmethode vooral goed voor de minder goede bewegers en voor kinderen uit achterstandswijken. Het eerste wordt verklaard doordat de methode goede mogelijkheden biedt om te differentiëren naar niveau van bewegen (zie pagina 16) en omdat kinderen vaardiger worden, zodat ze makkelijker de aansluiting bij het verenigingsaanbod vinden. Het tweede - kinderen uit achterstandswijken - heeft vooral te maken met de wijze waarop het programma is uitgevoerd. SSZ benadrukt namelijk dat het van groot belang is dat de ouders bij het programma worden betrokken. Dat is van groot belang, omdat met name allochtone ouders onbekend zijn met de verenigingscultuur. Maar het is ook

heel goed dat ouders zien dat een kind in een bepaalde sport plezier heeft. Ook het feit dat de kennismaking met de sportvereniging stapsgewijs (startend binnen de school) en dus vanuit een vertrouwde omgeving en onder begeleiding gebeurt, is van groot belang. Hierdoor wordt de drempel naar de vereniging verlaagd. Dat betekent dat de contextfactoren - de condities waaronder het programma wordt uitgevoerd - van grote betekenis zijn. Naast genoemde punten zijn dat volgens SSZ:

- een goede organisatie van de kennismakingsprojecten
- goede communicatie naar alle betrokkenen
- de rol van de sportvereniging: deze heeft een grote verantwoordelijkheid bij de uitvoering van het programma.

Afbeelding CMO-schema sportkeuze

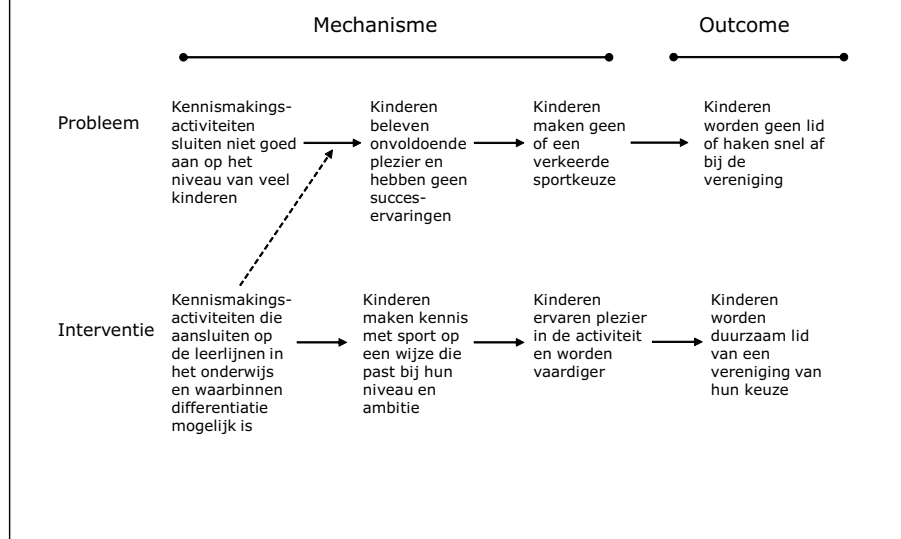
verklaren, de (beoogde) resultaten (outcome) en de condities (context) waaronder deze behaald kunnen worden. Ik heb de analyse uitgevoerd door documenten te bestuderen waarin de uitgangspunten van de kennismakingsmappen worden uiteengezet en door gesprekken te voeren met de betrokken ontwikkelaars van SLO en met medewerkers van SSZ.

De medewerkers van SSZ benadrukken dat de kern van het probleem is dat veel kinderen niet weten welke sport bij hen past en daardoor geen lid worden van een sportvereniging, of snel weer afhaken als ze merken dat de sport van hun keuze hen toch niet zo aanspreekt. Door kinderen intensief en stapsgewijs kennis met verschillende sporten te laten maken, leren ze welke sport hen aanspreekt en raken ze intrinsiek gemotiveerd. Door het hanteren van een doorgaande leerlijn van school naar sportvereniging is de stap naar de vereniging ook veel minder groot. Van belang daarbij is dat kinderen sporttakspecifieke vaardigheden opdoen, waardoor het later makkelijker is de aansluiting bij het verenigingsaanbod te vinden. Het resultaat is dat kinderen blijvend lid worden van

Op basis van documentanalyse en gesprekken met de ontwikkelaars van SLO is een andere programmatheorie te construeren. Volgens de SLO is namelijk het belangrijkste probleem bij veel sportkennismakingsactiviteiten, dat de activiteiten niet of onvoldoende aansluiten bij het niveau en de ambitie van de kinderen. Kinderen die een keer aan zo'n kennismakingstraining of clinic deelnemen ervaren weinig plezier, onder andere door het ontbreken van succeservaring. De methode maakt het mogelijk om naar niveau (en ambitie) te differentiëren, waardoor kinderen wel in staat zijn succes te ervaren en (daardoor) plezier te beleven aan de activiteit. Bovendien worden ze vaardiger, waardoor ze makkelijker de aansluiting bij het verenigingsaanbod krijgen. Op pagina 16 is de programmatheorie op basis van de differentiatie-gedachte van de SLO weergegeven.

Uiteraard biedt deze methode volgens SLO vooral voordelen voor de zwakke bewegers, maar ook de goede bewegers komen door de differentiatie- en uitbouw mogelijkheden meer tot hun recht. De

CMO-schema differentiatie

CMO-schema differentiatie

voorwaarden waaronder de kennismakingprogramma's uitgevoerd dienen te worden, zijn volgens de bedenkers:

- een goede samenwerking tussen vakleerkracht en verenigingstrainers
- er dient voor continuïteit van de projecten te worden zorg-ge dragen
- een goede ondersteuning van de lesgevers d.m.v. lesvoorbeelden, video, scholing etc.
- zorg voor een goede opvang van de kinderen bij de sportvereniging (nazorg).

De twee schema's sluiten elkaar overigens niet uit, maar geven gecombineerd een mogelijke verklaring van de werking van het programma.

Gedragmechanismen

Welke aanwijzingen zijn er nu dat sportstimulering op basis van de doorlopende leerlijnen (beter) werkt? Laten we beginnen bij de aanname ten aanzien van het probleem.

Het zapedrag dat veel kinderen vertonen en de relatief hoge uitval bij sportverenigingen doet inderdaad vermoeden dat veel kinderen uiteindelijk toch niet de juiste keuze voor een sport hebben gemaakt. Het is dan wel de vraag of dat aan de activiteit ligt, of aan andere zaken zoals de sfeer binnen de vereniging en/of de (kwaliteit van) de begeleiding. Veel kinderen uit het onderzoek van NICIS geven ook aan dat het competitieve karakter van veel sportverenigingen hen niet aanspreekt. Ook de onzekerheid over de eigen sportieve competenties en het gebrek aan durf, spelen daarbij een rol. Om de uitval tegen te gaan, zal dus (veel) meer moeten gebeuren dan enkel goede sportkennismaking.

Wat kunnen we nu zeggen over de 'mechanismen' van de methode om het gedrag van kinderen in een positieve richting te beïnvloeden? Een veelgebruikt model om gedragsfactoren te beschrijven is het zgn. ASE-model¹. ASE staat voor Attitude,

Sociale norm en Eigen effectiviteit. Laten we deze drie gedragsfactoren eens kort langslopen.

- *Attitude*, is de houding die iemand heeft ten aanzien van een bepaald gedrag. Deze wordt bepaald door de kennis, opvattingen en gedachten die iemand heeft over dat gedrag en op basis waarvan hij of zij de voor- en nadelen ervan tegen elkaar afweegt.

Het programma speelt op de attitude in, door de mogelijkheid die het biedt om de sportactiviteiten te ervaren. Het ervaren van plezier kan de attitude ten opzichte van (een bepaalde) sport in positieve zin beïnvloeden. Volgens Sport Engeland (2005) is dit een van de belangrijkste factoren. Leren dat sport leuk is werkt zelfs veel sterker dan alle voorlichting over hoe belangrijkheid het voor de gezondheid is om voldoende te bewegen. Door minder bekende sporten te introduceren wordt ook de kennis over en houding ten opzichte van

die sport beïnvloed, zoals de ervaring met het tafeltennisproject in Zwolle laat zien. De meeste kinderen kenden tafeltennis eigenlijk alleen van het spelletje ping-pong op de camping. De kennismaking met het 'echte' tafeltennis was voor velen dan ook een eye-opener.

- *Sociale norm* verwijst naar de stimulans die uitgaat van belangrijke anderen in de omgeving van de persoon. Belangrijke anderen voor kinderen zijn natuurlijk in de eerste plaats de ouders. Het betrekken van de ouders wordt door SSZ dan ook terecht als één van de belangrijkste voorwaarden voor de uitvoering van het programma genoemd. Verder spelen natuurlijk de leerkrachten hierin een belangrijke rol. Het feit dat de sportkennismaking binnen de school start, draagt zorg voor een positief sportklimaat in de school. De school geeft hiermee immers te kennen sport belangrijk te vinden.
- *Eigen effectiviteit*, hiermee wordt bedoeld: de inschatting die een persoon maakt ten aanzien van zijn of haar mogelijkheden om tot het (gewenste) gedrag over te gaan. Dit is misschien wel de belangrijkste bepalende factor, bij de keuze die iemand maakt om wel of niet aan sport te doen. Het programma speelt hier in elk geval in sterke mate op in: door de differentiatiemogelijkheid kunnen kinderen sneller succes ervaren, wat het zelfvertrouwen uiteraard ten goede komt. Bovendien krijgen kinderen de kans sportspecifieke vaardigheden te ontwikkelen. Ook dat versterkt het geloof in eigen kunnen en maakt dat kinderen makkelijker meekomen bij de sportvereniging. Maar ook de leeftijd- en klasgenoten spelen een belangrijke rol. Door de sport te introduceren in lessen op school en door de mogelijkheid om naar niveau te differentiëren, kunnen kinderen zich spiegelen aan anderen die van hetzelfde niveau zijn. Dat bevordert het zelfvertrouwen. Bij een kennismaking bij de sportvereniging daarentegen, lopen ze het risico tussen kinderen te belanden die veel al beter zijn, wat demotiverend kan werken.

Bovenstaande maakt aannemelijk dat het sportkennis-makingsprogramma 'nieuwe stijl' in een aantal opzichten

Aangepaste vormen

inderdaad beter zou kunnen werken dan de gebruikelijke kennismakingsactiviteiten. Onderzoek zal verder moeten uitwijzen of het in de praktijk ook allemaal echt zo werkt.

Mensenwerk

Het zijn echter niet alleen de gedragsmechanismen die bepalend zijn voor het succes van een programma. Ook de condities waaronder het programma wordt uitgevoerd, en de mensen die het uitvoeren, doen er in hoge mate toe. Door betrokken combinatiefunctionarissen van SSZ worden daar nog wel wat kanttekeningen bij geplaatst. Zo uiten zij twijfels over de mogelijkheden van sportverenigingen om met de methode te werken. Volgens hen is het gat tussen school en vereniging nog te groot. De ontwikkelde speelse vormen staan te ver af van wat trainers in de vereniging gewend zijn. De methode is duidelijk vanuit een onderwijsvisie opgezet en sluit niet goed aan bij de

manier van werken en denken van de vereniging. Bij de ene sport is de aansluiting tussen onderwijs en sport beter gelukt, dan bij de andere.

Verenigingen zullen ook moeten leren om te gaan met kinderen die niet zo goed bewegen. Of zoals Arno de Swart, combinatiefunctionaris bij SSZ, het uitdrukt: "sportverenigingen moeten inzien dat je kinderen van de D12 heel anders moet benaderen en trainen dan kinderen van de D1". Ook de samenwerking tussen vakleerkrachten en trainers is moeilijk. Daar moet je veel tijd in investeren en die tijd is er helaas niet altijd.

We zouden dan ook kunnen afsluiten met de conclusie, dat een methode nog zo voortreffelijk in elkaar kan zitten, het blijft wel altijd mensenwerk.

Ad Hoogendam is kerndocent aan de opleiding Sportmanagement van de Calo en lid van de kenniskring Bewegen, school en sport van Windesheim van waaruit het onderzoek is gedaan.

Literatuur

- Coalter, F. (2007): *A Wider Social Role for Sport. Who's keeping the Score?* London en New York: Routledge.
- Deelstra, J. en Stegeman, H. (2007): *Leidraad sport- en bewegingsstimulering*. Zwolle: Hogeschool Windesheim/Lectoraat Bewegen en Gedragsbeïnvloeding.
- Frelier, Madeleine en Janssens, Jan (2007): *Wat beweegt kinderen. Een onderzoek naar het sport- en beweeggedrag van kinderen*. Den Haag: Nicis Institute.
- Pawson, R. en Tilly, N. (1997): *Realistic Evaluation*. London: Sage.
- Sport England (2005): *Understanding Participation in Sport - a Systematic Review*. London: Sport England.

Noot

- 1 Voor een beschrijving van het ASE-model, toegepast op sportstimulering, zie bijv. Deelstra & Stegeman (2007) en Sport England 2005.

Correspondentie:

ACJ.Hoogendam@windesheim.nl

Het ontwerpen van een naschools sportaanbod

In dit artikel gaan we in op het ontwerpen van een naschools sportaanbod. Want hoewel er al veel is ontwikkeld om de aansluiting tussen school en sport(vereniging) te verbeteren, blijkt het voor lesgevers en begeleiders van een naschools sportaanbod toch nog altijd lastig om de juiste activiteiten te kiezen en deze te begeleiden.

Door: Chris Hazelebach en Chris Mooij

In naschoolse trajecten zijn er veel mogelijkheden om voor de basisschooljeugd een sportkennismakingsaanbod te organiseren. Via de inzet van combinatiefunctionarissen, initiatieven rond de brede school, via de naschoolse opvang of via projecten als de sportactieve school of de schoolactieve sportvereniging (zie artikel 'Sportaanbod in het onderwijs' van Jorg Radstake elders in dit blad).

Een brug slaan tussen onderwijs en sport

Er zijn op dit moment diverse sportkennismakingsmappen beschikbaar met een activiteitsaanbod waarmee het mogelijk is kinderen vanuit de basisschool kennis te laten maken met een tak van sport. De sportkennismakingsmappen bevatten een lessenserie voor binnenschools gebruik, een oriëntatieserie met een naschools activiteitsaanbod voor kinderen die daarvoor interesse hebben en een trainingsserie voor de eerste trainingen binnen de sportvereniging (voor een overzicht van de mappen zie www.slo.nl). De organisatie van een kennismakingsles gebeurt op een wijze die past bij het huidige basisonderwijs, waarin zes tot acht kinderen in groepjes zelfstandig met een activiteit bezig zijn en die ook met elkaar proberen te reguleren. De activiteiten zijn zo gekozen dat ook gemiddelde bewegers toch op een succesvolle wijze deel kunnen nemen. In de vervolgserie, de oriëntatieserie na schooltijd, is gerekend op een deelname van 16 kinderen. Met zo'n kleinere groep heeft de begeleider meer tijd om de kinderen complexere sportvormen aan te bieden. De overstap vervolgens naar de vereniging betekent dat een kind wordt opgenomen in een bestaande trainingsgroep. De series

kunnen het beste gegeven worden door dezelfde begeleider, die in het onderwijs gesteund wordt door de vakleerkracht of groepsleerkracht of bij de oriëntatie- en trainingsserie door een trainer of combinatiefunctionaris. We gaan nu wat dieper in op het naschoolse sportaanbod.

Het kenmerkende van een naschools sportaanbod

Het kenmerkende van een naschools sportaanbod is dat het kenmerken moet hebben van het aanbod in zowel het onderwijs als de sport. Maar de naschoolse context heeft ook duidelijk eigen kenmerken, die te vaak over het hoofd worden gezien door een begeleider die vanuit of de school- of de sportcontext aan het werk gaat. De kinderen die aan de naschoolse sport deelnemen komen daar in de eerste plaats om 'lekker gezellig te sporten of bewegen'. Ze komen vrijwillig, dus het moet vooral 'leuk' zijn. Diezelfde instelling hebben kinderen uiteraard ook wel in het onderwijs en de sport, maar de deelname gebeurt toch in een andere organisatorische context. Op school hoor je bij een klas en daar gelden schoolregels en afspraken, waarop wordt toegezien door de leraar. De sport kent de structuur van een team of trainingsgroep en tijdens de training kijkt de trainer of je wel goed je best doet. En wanneer je niet goed meedoet of een keer verzuimt sta je in het weekend reserve bij de wedstrijd. Dit soort 'externe' machtsmiddelen zorgen er voor dat het in het onderwijs en sport vaak makkelijker is om 'orde' te houden. Het naschoolse sportaanbod heeft meer een 'instuifkarakter' en moet het dus vooral hebben van het aantrekkelijke en uitdagende aanbod, een goede en leuke begeleider of de binding met vriendjes en vriendinnetjes waarmee je optrekt. Daarom kan het naschoolse aanbod niet hetzelfde zijn als onderwijs of sport en is het nodig om te zoeken naar een specifieke invulling van het naschoolse

Brug tussen onderwijs en sport

sportaanbod. In het algemeen wordt het naschoolse sportaanbod gekenmerkt door een groep kinderen die zo'n vier tot acht keer bij elkaar komen om na schooltijd deel te nemen aan een sportactiviteit. Het is mogelijk dat de kinderen uit verschillende klassen en ook uit verschillende scholen afkomstig zijn en elkaar nog niet kennen. Ze kunnen ook met diverse soorten begeleiders te maken krijgen: combifunctionaris, vakleerkracht, trainer van een vereniging, sportbuurtwerker of een student van een hbo- of mbo-opleiding. De werkplek is meestal een gymzaal bij school, maar kan ook een sporthal in de buurt zijn of een speelveldje. De werkomstandigheden zijn heel divers. De activiteit en de sociale binding, met elkaar en de begeleider, moeten ervoor zorgen dat de kinderen gemotiveerd blijven deelnemen. De binding vanuit de activiteit kan lukken doordat een kind daadwerkelijk beter gaat bewegen en dit zo fijn vindt dat het daarom door wil gaan. Maar soms blijkt de sport zoals ze die op tv zien toch moeilijker dan ze eerst hebben gedacht en veel oefening en training te vragen. De doelstelling 'beter leren uitvoeren van een sportactiviteit zodat die in een georganiseerd competitieverband kan worden bedreven', ligt voor de deelnemers aan het naschoolse aanbod dan ook niet het meest voor de hand. Natuurlijk moet een sportactiviteit in het naschoolse sportaanbod wel bij iedereen lukken, maar het hoeft niet direct gericht te zijn op het beoefenen van een eindvorm. Bij het naschoolse sportaanbod gaat het voor de kinderen om de combinatie van twee belangen: het beleven van de sportactiviteit en het elkaar ontmoeten bij de deelname.

We zien in de praktijk dat begeleiders van het naschoolse aanbod al vaak aansluiten bij de behoefte van de kinderen. Wanneer de kinderen niet veel animo meer hebben voor technische oefeningen, maar wel voor een spelvorm als paaltjesvoetbal dan wordt het aanbod aangepast. Niet alleen de activiteiten vragen om een aanpassing, ook de wijze van samenwerken moet anders georganiseerd worden. De kernvraag is wat werkt wel en wat werkt niet in het naschoolse aanbod en hoe kunnen begeleiders hierover van elkaar leren? De kunst is om activiteiten en een aanpak te kiezen die een brug slaan tussen de sport en het onderwijs. Het gevaar van te grote aanpassingen kan zijn dat het naschoolse sportaanbod te weinig binding behoudt met waardevolle elementen van de onderwijs- en de sportcontext. Daarom zou het mooi zijn wanneer het naschoolse sportaanbod wel die verbinding maakt, maar tegelijkertijd ook de plaats wordt waar vernieuwingen in de sport- en beweegcultuur een plek kunnen krijgen.

Het ontwerpen van naschools sportaanbod

Het zoeken naar nieuw naschools sportaanbod zien we dagelijks om ons heen gebeuren. De oudere jeugd is innovatief in het bedenken van aangepaste sporten, zoals panna, freerunning, streetbasketbal, skateboardtrucs, enz. Jongere kinderen kennen hun eigen spelvormen zoals volleytafeltennis, knikkeren, allerlei tikspelletjes en behendigheidstrucs. In de 'vrije ruimte' ontwikkelen groepen kinderen hun eigen activiteiten en regelingen. Wat opvalt in deze nieuwe beweegvormen is dat de jeugd zich minder vastpint op één organisatievorm (de wedstrijd volgens vaste regels) of op één bewegingsprobleem. Pannavoetbal heeft de bijzondere uitdaging van de 'panna' en bij freerunning gaat het om een combi van springen en balanceren. Het mixen van

activiteiten en regels gebeurt in onderwijs en sport vaak minder snel. Maar, hier liggen wel nieuwe kansen voor het naschoolse sportaanbod. Op zoek naar bijzondere mixen van activiteiten en regels. Bijvoorbeeld sportactiviteiten mixen met 'speelactiviteiten'. Bijvoorbeeld dribbelen met een bal gecombineerd met een tikspel en het hanteren van allerlei verschillende wedstrijdvormen en puntentellingen bij eenvoudige bewegingsactiviteiten. Op deze wijze kan beter voldaan worden aan de gewenste doelstellingen, namelijk dat elk kind leert bewegen op basis van zijn eigen ambities en dat de kinderen geïntroduceerd worden in het participeren in een sportcultuur, die ze zelf mede vormgeven. We schetsen hieronder een kader waarmee we op zoek gaan naar nieuwe ontwerpen voor het naschoolse sportaanbod, met een doorlopende lijn tussen onderwijs, naschools aanbod en de sport.

Ontwerpkader voor naschools sportaanbod

De drie algemene doelstellingen voor onderwijs, sport en naschools sportaanbod kunnen praktisch vertaald worden met het begrippenkader *lukt 't*, *loopt 't* en *leeft 't*. Een les, training of naschools sportaanbod is goed wanneer de activiteit op niveau lukt (in het uitvoeren), de organisatie ordelijk loopt (in het participeren) en elk kind een positieve beleving ervaart (leeft 't, in het waarderen van ambities).

Doelstellingen	Praktijkvragen
Het (beter) leren uitvoeren van sport- en bewegingsactiviteiten	Hoe Lukt de activiteit? (Lukt't)
Het (beter) leren participeren in een sport- en bewegingsorganisatie	Hoe Loopt de organisatie? (Loopt't)
Het (beter) leren waarderen van eigen sport- en bewegingsambities	Hoe Leeft de betrokkenheid? (Leeft't)

Figuur 1 analyseschema

In zo'n analyseschema lijkt het of de drie praktijkvakken los van elkaar staan, terwijl ze in werkelijkheid altijd door elkaar heen spelen. De drie praktijkvragen kunnen gezien worden als drie torens die uitzicht geven over wat er in de zaal of op het veld goed gaat of misgaat.

Bewegingslandschap met de drie torens

Het ontwerpkader van loopt't, lukt't, leeft't ('LoLuLe') kan gezien worden als een zich herhalende rondreis langs alle drie de torens. Wanneer de les leeft en goed loopt, dan zullen de kinderen automatisch beter gaan bewegen. Waardoor het vervolgens nodig is om ook op lukt't de activiteit moeilijker te maken voor de betere bewegers. In de sportkennismakingsmappen wordt het kader 'LoLuLe' gebruikt om de sportactiviteiten beter op maat te maken,

maar het kader kan ook gebruikt worden om vooraf aangepaste sportvormen te ontwerpen.

Loop 't, lukt 't en leeft 't als pedagogisch/didactische uitgangspunten

Het ontwerpen begint voor het naschoolse sportaanbod op de leeft'-toren met een analyse van een bepaalde sport. Welke activiteiten van die sport passen bij de belevingwereld van de doelgroep? Dat is voor een zesjarige anders dan voor een achtjarige en dat is weer anders dan voor een 12-jarige. Meestal is er een aantal deelaspecten van een sport, dat aangepast kan worden tot een op zichzelf staande activiteit. Om de sportactiviteit aan te passen aan het niveau van de doelgroep gaat de begeleider op de lukt'-toren staan om te beoordelen of de sportactiviteit ook uitvoerbaar is voor iedereen. Hiervoor kan gebruikgemaakt worden van het *Basisdocument bewegingsonderwijs* waar in leerlijnen en tussendoelen een duidelijk beeld wordt gegeven van het bewegingsniveau van basisschoolkinderen. Nadat de leeft'-t- en de lukt'-t-toren bezocht zijn, komt de volgende vraag van de loopt'-t-toren. Is de activiteit ook enige tijd herhaalbaar? Het aanbieden van 'eenmalige' activiteiten is arbeidsintensief voor de begeleider, maar zorgt er bovendien niet voor dat kinderen de activiteit zelfstandig leren spelen. Tot zover een rondgang langs de torens, waarbij het eerste ontwerppunt van elke toren aan de orde kwam: sportgericht, uitvoerbaar en Long Play (langdurend speelbaar). Afhankelijk van de problematiek kan daarna weer een volgende ontwerptoren bezocht worden.

De verschillende ontwerppunten zullen we per toren behandelen om het geheel enigszins overzichtelijk te houden, dat wil dus niet zeggen dat een ontwerp in die volgorde gemaakt wordt. Elke begeleider zal een eigen voorkeur ontwikkelen in de rondgang langs de torens.

Hockey sneller dan voetbal

Ontwerppunten vanuit leeft 't

Er zijn drie vragen van belang.

Hoe beleeft de deelnemer: wat hij kan? (*beloningsgericht*); wat hij wil? (*sportgericht*); wat hij mag? (*wedstrijdgericht*).

Beloningsgericht

Het is stimulerend als kinderen iets verdienen, als er een activiteit goed is gegaan. Bekend zijn de blokjes als je iemand getikt hebt of een lintje als je vijf keer gescoord hebt. Wasknijpers of pittenzakjes zijn ook goede middelen om een stand of telling bij te houden. Het telsysteem kan later gebruikt worden om een differentiatieregel in te voeren.

Wedstrijdgericht

Toepassen van verschillende soorten wedstrijdverbanden. Bijvoorbeeld wedstrijd tegen jezelf, tegen een ander, als groep of alleen. Er kan een opbouw gemaakt worden met betrekking tot de complexiteit van het wedstrijdverband, bijvoorbeeld eerst met de hele groep, dan per speler, dan 1 tegen 1 en dan pas 2 tegen 2, 3 tegen 3 enz. De wedstrijden kunnen 'door elkaar' heen gespeeld worden, maar dat is lastiger dan 'naast elkaar' uitvoeren, bijvoorbeeld 'wie heeft het eerst vijf ballen in de basket'.

Sportgericht

Wat zijn sportspecifieke activiteiten (deelhandelingen) die voor kinderen aansprekend zijn, bijvoorbeeld de tennisopslag, de smash bij volleybal, penalty's bij voetbal, scrum bij rugby. Elke sport kent zijn eigen ordening waarin de deelaspecten benoemd zijn. Soms is dat geordend op technieken of fases in het spel.

Ontwerppunten vanuit loopt 't

Er zijn drie vragen van belang.

Zorgt de organisatie voor:

- gehoorzame orde? (*long play*)
- duidelijke functieverdeling? (*different play*)
- gezamenlijke oplossingen? (*fair play*).

Long play

Als vijf minuten al saai is, dan ontstaan er problemen. Het moet zeker tien tot twintig minuten door de kinderen zelfstandig gespeeld kunnen worden. Bovendien moet het zo interessant zijn dat ze het een week later en daarna nog een keer willen spelen. Wanneer een spel drie of vier keer achter elkaar aangeboden kan worden, dan ontstaat er ook een soort structuur in de bijeenkomsten. De kinderen weten dan wat ze gaan doen. Om een spel langduriger speelbaar te houden kan ook gebruikt gemaakt worden van allerlei competities (bijvoorbeeld Kingscourt, Laddertoernooi, afvalcompetitie, zelf tegenspeler kiezen enzovoort).

Fair play

Bij fair play gaat het allereerst over de sportieve wijze waarop een kind deelneemt aan de sportactiviteit. De kinderen leren de belangen van fair play ook door verschillende functies in het spel uit te voeren, zoals teller, scheidsrechter, tijdwaarnemer, coach, opbouwer, toeschouwer enz. Door deze functies in te bouwen in de activiteit ontstaat er meer kans op het verbeteren van de samenwerking tussen de kinderen

Different play

Elk spel is aan verandering onderhevig (zie b.v. spelregels van

Wedstrijdgericht

hockey of het knikkerspel). Teveel veranderingen geven chaos en te weinig veranderingen geven verveling. De regels kunnen per week veranderen of soms per spelgroep. Het gaat niet alleen om de regelveranderingen, ook de sfeer of het tempo van het spel of de pauzes in het spel. Bijvoorbeeld bij hockey duren de spelonderbrekingen korter dan bij voetbal. Zo heeft elk spel zijn eigen dynamiek, die toch ook weer afwisselend is. Bovendien is het interessant om in het spel zelf te differentiëren met regels, bijvoorbeeld dat een goede speler alleen met een stuitschot op een handbaldoel mag scoren.

Ontwerppunten vanuit lukt 't

Ook hier zijn drie vragen van belang:

Is de activiteit:

- *uitvoerbaar* voor niveau 1 bewegers?
- *uitbouwbaar* voor niveau 2 bewegers?
- *uitvouwbaar* voor niveau 3 bewegers?

Uitvoerbaar

Het is van belang dat alle kinderen mee kunnen doen aan de activiteit. Wanneer de activiteit te moeilijk is dan ontstaat er eerder 'lastig' gedrag. Om een beeld te krijgen van het te verwachten niveau van de kinderen kan de begeleider gebruik maken van het *Basisdocument bewegingsonderwijs* voor de basisschool. Daarin staan voorbeelden van activiteiten die kinderen op de basisschool doen en er staan niveaubeschrijvingen over hoe een matige, goede en betere leerling beweegt.

Uitbouwbaar

Een activiteit blijft langer interessant als het past bij het niveau van een kind. Daarom moet voor de betere bewegende de activiteit ook uitbouwbaar zijn, zodat het moeilijker gemaakt kan worden. Hiermee wordt niet bedoeld dat een goede bewegende een compleet andere activiteit gaat doen, maar dat dezelfde activiteit in een andere uitvoeringswijze of in een complexer arrangement uitgevoerd wordt.

Uitvouwbaar

Jonge kinderen vinden het fijn om te experimenteren. Als ze iets kunnen gaan ze er al snel iets anders bij halen, of het op een

andere wijze uitproberen. Voor het naschoolse sportaanbod is het interessant om te onderzoeken of de gekozen sportactiviteit gecombineerd kan worden met een andere activiteit. Zo kunnen sportactiviteiten in een tikspel gedaan worden, of springoefeningen op de maat van de muziek, of een combinatie van springen en mikken. Dit soort combinaties is typisch een kans voor het naschoolse aanbod, want voor het onderwijs zijn dit soort combi's soms verhinderend voor het leerproces van zwakke bewegende en binnen de sport past het vaak niet bij de training, die gericht is op bestaande conventies en voorschriften. Het combineren van activiteiten maakt de activiteit vaak boeiender voor de kinderen.

Leeft'- ontwerppunten:

- sportgericht; verwijzing naar typerende sportactiviteit
- beloningsgericht; waardering van prestaties (punten)
- wedstrijdgericht; vergelijken van prestaties.

Loopt'- ontwerppunten:

- 'long play'; activiteit is vaak te herhalen
- 'fair play'; kinderen kunnen zelf regels hanteren
- 'different play'; gedifferentieerde regelingen.

Lukt'- ontwerppunten:

- uitvoerbaar voor alle deelnemers
- uitbouwbaar voor de betere bewegende
- uitvouwbaar met een andere activiteit.

Figuur 2 combinaties ontwerppunten

Meer info over de sportkennismakingsmappen en het samenwerken in beweegteams is te vinden op de website van SLO: www.slo.nl

Op dit moment is SLO in samenwerking met NOC*NSF, KNVB, KNKV en KNHB bezig in dezelfde reeks sportkennismakingslessen te ontwikkelen voor het basisonderwijs (voetbal) en onderbouw VO (hockey, korfbal en voetbal).

Correspondentie:

c.moosj@slo.nl en/of ca.hazelebach@planet.nl

Scala College wint verkiezing 'Sportiefste school van Nederland'

Het Scala College uit Alphen aan de Rijn is de sportiefste VO-school van 2010. Dat bleek bij de verkiezing van de sportiefste middelbare school, die de KVLO op woensdag 21 april jl. voor de vijfde keer organiseerde. Vijf scholen bonden de strijd aan. De jury, onder leiding van Henk Gemser, vond uiteindelijk dat her Scala College de titel Sportiefste school verdiende. Maar alle vijf de finalisten zijn scholen die eruit springen als het gaat om het aanbod van sport en bewegen. Door: Nathalie Koopman

Scala College uit Alphen aan den Rijn

Het Scala College biedt onderwijs op maat. Via verschillende studiemogelijkheden kan elke leerling zijn of haar studie indelen naar interesses. Leerlingen die de sportklas volgen krijgen extra uren gym en doen mee aan allerlei sportactiviteiten.

Daarnaast is er een afdeling highschool die bedoeld is voor leerlingen die beter willen worden in hun eigen sport. De leerlingen krijgen vier uur per week training in de sport die zij beoefenen en daarnaast krijgen ze nog twee uur lichamelijke opvoeding. Op dit moment zijn er op het Scala College highschoolklassen voor de sporten voetbal, hockey, volleybal, tennis en waterpolo. Naast de sportactiviteiten op school organiseert het Scala College in opdracht van de gemeente ieder jaar de Alphense sportdag. Dit is een sportdag voor de basis-

schoolgroepen 7 en 8 uit Alphen aan den Rijn. Op deze dag worden ook de sportaccentleerlingen en docenten van het Scala College ingezet om het sport- en spelprogramma goed te laten verlopen.

Thomas á Kempis College Zwolle

Het Thomas a Kempis College biedt voor alle leerlingen een passend sport- en beweegaanbod. Zowel voor de talentvolle als de minder talentvolle bewegers. Met vier uur bewegingsonderwijs in de onderbouw en tal van extra keuzemogelijkheden zoals Sport4You, Move2All en speciale sportclasses.

In de bovenbouw zijn er voor de leerlingen ook doorstroommogelijkheden op sportgebied.

Naast twee uur bewegingsonderwijs kan de vmbo-leerling kiezen voor LO2 of SDV

(Sport, Dienstverlening en Veiligheid) en de havo-leerling voor BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij).

Voor de topsporters (LOOT-leerlingen) biedt het Thomas a Kempis College de mogelijkheid om sporten op hoog niveau te combineren met leren.

Michelle Fillet, leerling van het eerste leerjaar met het studieprogramma hockeyclass: "Ik heb het reuze naar mijn zin bij hockeyclass. Ik vind het Thomas a Kempis College een sportieve school met veel mogelijkheden: deze school is één en al sport."

Blariacumcollege uit Venlo

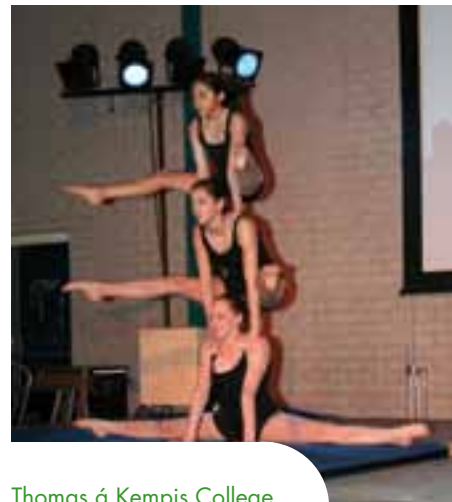
Op het Blariacumcollege neemt sport een belangrijke plaats in. In de onderbouw zijn er op elk niveau sportklassen. Deze klassen krijgen extra uren gym en maken kennis met allerlei sporten. De leerlingen zijn sportief en willen zich graag verbeteren en verdiepen in hun eigen kunnen. Dit zowel zelfstandig als in een teamverband.

In de bovenbouw is er op elk niveau een verlenging van de sportklas. Zo is er op het vmbo de richting SDV (Sport, Dienstverlening en Veiligheid) en op havo en vwo hebben de leerlingen de keuze voor LO2 en BSM. In de bovenbouw van het vmbo krijgen de scholieren zelfs vier dagen in de week sport.

Buiten de reguliere lessen biedt het Blariacumcollege ook buitenschoolse activiteiten aan voor al haar leerlingen. Dit alles onder de naam Blariacum iXport. Op dit

De winnaar van de verkiezing van de 'Sportiefste school van Nederland': Scala College

Thomas á Kempis College

Mondial College

CSG Beilen

moment werkt de school met 42 verenigingen samen.

Mondial College uit Nijmegen

De leerlingen hebben de keus om extra sportactiviteiten te volgen gedurende de schoolperiode. Op vmbo wordt in de sector Toerisme en Recreatie het vak Sport aangeboden en op havo en vwo kunnen de leerlingen kiezen voor BSM (Bewegen Sport en Maatschappij). De school besteedt naast bewegen ook aandacht aan bredere projecten rond gezond leven.

In het kader van het vak BSM en in het kader van de examenlessen biedt het Mondial College buitenschoolse activiteiten, waarbij leerlingen deel kunnen nemen aan verschillende sporten zoals turnen, dansen, voetbal, badminton etc. Deze buitenschoolse activiteiten worden op vaste dagen en tijdstippen aangeboden.

Het Blariacumcollege uit Venlo

Kirsten Spanjaard, Jannah Siebelt en Aletta Fabritius zijn erg enthousiast over hun school waar zij BSM volgen: "Tijdens de lessen maken we kennis met sporten waar je niet veel mee in aanraking komt zoals bijvoorbeeld squashen, skiën, American football en kanoën."

CSG Beilen

Het project School&sport is een uniek project waarin de verbinding tussen onderwijs en de sportverenigingen wordt gerealiseerd.

Een project waarin leerlingen een belangrijke rol spelen en waar alle leerlingen aan verschillende sporten mee kunnen doen. De CSG Beilen werkt samen met 18 sportverenigingen, de gemeenten en sportraad Drenthe, om sportprojecten te realiseren die geheel worden georganiseerd door de leerlingen. Op die manier leggen de leerlingen ook contact met ouderen, gemeenten en met burgemeester en wethouder(s). Hierdoor worden de sociale contacten van de leerlingen ontwikkeld.

Naast de sportprojectgroep kunnen de leerlingen kiezen voor extra uren gym via het keuzeprogramma LO2. De topsporters op de CSG Beilen kennen geen belem-

mering want er wordt met deze leerlingen zodanig omgegaan dat ze hun sport kunnen blijven beoefenen.

Ouderparticipatie is erg belangrijk en de betrokkenheid van ouders is op de CSG Beilen dan ook groot. Een nieuwe ontwikkeling binnen de sportprojectgroep is het sporten met de ouders.

Foto's: Hans Dijkhoff

Correspondentie:

redactie@kvlo.nl

ADVERTENTE

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

Combinatiefuncties en rechtspositie

De afdeling rechtspositie biedt juridische hulp en bijstand bij allerlei vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. In de kolom ditmaal combinatiefuncties en rechtspositie. Door: mr. Sandra Roelofsen

Een toenemend aantal leden van de KVLO is inmiddels benoemd als combinatiefunctionaris in de sport. Een spil tussen bewegingsonderwijs op scholen, als vormgever van buitenschools en naschools aanbod, eventueel in samenwerking met de sportvereniging en 's avonds bij diezelfde vereniging als trainer van de jeugd. Een echte duizendpoot; voor kinderen een aanspreekpunt en vooral inspirator voor alle sport- en beweegactiviteiten. De regeling over combinatiefuncties (officieel: Impuls brede scholen, sport en cultuur) is in 2007 geïntroduceerd en begint zo langzamerhand dus daadwerkelijk vorm te krijgen. Vanaf 2008 waren de grote gemeenten (G31) aan de beurt, in 2009 de volgende 90 gemeenten en vanaf 2010 de overige gemeenten. Het oorspronkelijk aangegeven aantal van 2500 fte aan combinatiefuncties is bijgesteld naar 2250 fte. Niet omdat er minder geld beschikbaar is gesteld maar omdat in 2009 is besloten dat het normbedrag per functie met € 5000,- verhoogd moest worden. Bij de realisering van de combinatiefuncties spelen gemeenten een cruciale rol. De gemeenten zijn namelijk de ontvangers van de subsidie voor combinatiefuncties en moeten zich ook garant stellen voor de co-financiering van deze functies. Gemeenten leggen de verbinding tussen de verschillende sectoren en kijken op lokaal niveau waar en op welke manier de combinatiefuncties het best kunnen worden ingezet.

Een combinatiefunctionaris (CF) in de sport is in dienst bij één organisatie, maar werkt voor meerdere instellingen, waaronder scholen en sportverenigingen. Het heeft de voorkeur dat één van deze organisaties (school of sportvereniging) als werkgever optreedt, je treedt dan als CF in dienst bij één van deze twee. In de praktijk blijkt echter dat het merendeel van de CF in dienst is bij bijvoorbeeld een stichting sportservice of de gemeente zelf. Deze alternatieven als werkgever kunnen vooral in financieel opzicht effectief zijn, namelijk het vermijden van btw-heffing, maar staan ver af van de doelstelling en uitgangspunten van combinatiefuncties. De rechtspositie van CF is afhankelijk van de keuze voor een werkgever en de arbeidsovereenkomst die wordt afgesloten tussen werkgever en werknemer. Daarop kan een CAO van toepassing zijn. De keuze voor de werkgever en het soort arbeidsovereenkomst worden op lokaal niveau (gemeentelijk) gemaakt. Ben je in dienst van een primair onder-

wijsorganisatie dan zijn de CAO PO en de speciale bepalingen voor CF daarin op je van toepassing. In dienst van een sportvereniging val je veelal onder de CAO Sport; dat geldt ook voor werknemers van een stichting sportservice. In dienst van een gemeente zal de Ambtenaren CAO op je van toepassing zijn. In functiebouwwerken van gemeenten is niet speciaal invulling gegeven aan de CF en bijbehorende functies en salarisschalen. Dat levert in de praktijk nog al eens nadelige verschillen op met bijvoorbeeld de onderwijsschalen en dat kan nadelig zijn voor de CF. Zeker als je als hbo-opgeleid en volledig bevoegd lesgever van beduidend minder salaris moet rondkomen dan je collega's in het onderwijs! Breng het ter sprake bij je werkgever en attendeer hen op vergelijkbare posities in het onderwijs en/of van andere CF in de omgeving. Een relatief nieuwe functie brengt soms nadelige gevolgen met zich mee die in de praktijk opgelost moeten worden en in evenwicht moeten worden gebracht met andere vergelijkbare functies. Dat vergt tijd en energie en vooral veel inzet. Heb je vragen hierover of ken je juist goede voorbeelden van invulling van de rechtspositie van CF? Meld het ons!

Vanuit de KVLO heeft de onderwijswerkgever de voorkeur. Vanwege de rechtszekerheid en arbeidsvoorwaarden voor onze leden, maar vooral vanuit de gedachte dat goed onderwijs in beweging en sport de basis legt voor een succesvolle combinatiefunctie. Daarom is op initiatief van de KVLO de CAO PO in 2008-2009 al aangepast aan de CF. De hoofdlijn daarbij is dat op een CF benoemd in het primair onderwijs, de CAO PO van toepassing is voor dat deel dat in het onderwijs gewerkt wordt.

Voor het deel dat buiten het onderwijs gewerkt wordt zal een deel van de bepalingen in de CAO buiten werking worden gesteld (denk aan beschikbaarheid 's avonds en in vakanties). Het salaris is hetzelfde als vakleerkrachten in het primair onderwijs. Op deze wijze kan het voor alle partijen aantrekkelijk worden om het onderwijs als werkgever in te zetten. We blijven dit promoten en horen ook hier graag succesvolle voorbeelden van!

Heb je vragen over deze of andere zaken op rechtspositieel gebied dan kun je je wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en op telefoonnummer 030 693 7678.

HANS DIJKHOFF

Combinatiefunctionaris

Ravijnspel

**De overgang van
basisonderwijs naar
voortgezet onderwijs (1)**

SwimExperience

**Sportontwikkeling in het
beleid van de Nevobo (1)**

**Springen op de luchtgevulde
tumblingbaan in het
bewegingsonderwijs (3)**

Sportontwikkeling in het beleid van de Nevobo (1)

Beachvolleybal is geen trend, maar een – te verklaren – succes (lifestyle)

Sinds enkele jaren heeft de Nevobo na een uitgebreid onderzoek het circulatie- en minivolleybal (CMV, dat tegenwoordig voor Cool Moves Volley staat) voor de allerjongsten ingevoerd. Welke motieven lagen daaraan ten grondslag? Alles was bedoeld om de volleybalsport aantrekkelijker te maken voor de jeugd en aan te laten sluiten bij hun belevingswereld. Welke veranderingen zijn er dan toegepast? Inmiddels zijn we enkele jaren verder en het lijkt erop dat deze innovatie aan haar eigen succes ten onder gaat. Wat zijn deze succesfactoren? Om deze vragen te kunnen beantwoorden zal chronologisch de ontwikkelingslijn van de volleybalsport beschreven worden. Door: Jorg Radstake

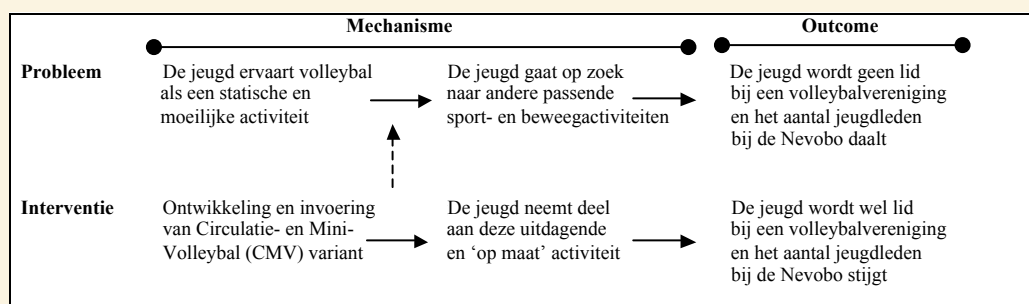
Inleiding

Iedereen in Nederland is wel op de één of andere manier met de volleybalsport in aanraking gekomen. Enthousiaste gymleraren die de fijne kneepjes aangeleerd hebben, de volleybaltoernooitjes georganiseerd op de sport- en spelmiddag in de buurt of de kennismakingslessen van de plaatselijke volleybalvereniging zijn hier voorbeelden van. Niet alleen aan de gezellige onderlinge ontmoeting is het succes van de volleybalsport toe te schrijven. De enorme innovatieve kracht van de gehele volleybalsport, met de werknemers in dienst van de Nevobo voorop, verklaart de enorme bereikbaarheid van het volleybal. Er is namelijk sprake van een passend sportaanbod voor elke doelgroep, met de deelnemer (klant) als uitgangspunt van redeneren!

Minivolleybal als sterke basis

De gouden medaille van de Nederlandse volleybalheren (Atlanta, 1996) als sportmoment van de 20-ste eeuw. Tegelijkertijd bestonden er voor de jongste volleyballertjes diverse competitie- en spelvormen (Minivolleybal). In dit vereenvoudigde volleybalspel ontbrak echter, met name bij de echte beginners, de dynamiek en snelheid die juist zo kenmerkend is voor de sport. Tevens bleek dat volleybal veelal als een erg moeilijke en technische sport ervaren werd. Dat resulteerde erin dat er steeds minder jonge kinderen aan volleybal deden; de volleybalpopulatie daalde. De volleybalbond greep in en ontwikkelde een nieuwe spel- en competitievariant. In het CMO-schema hieronder staat schematisch beschreven welke interventie het gestelde probleem moest zien op te lossen. Maar

heeft het wel het beoogde effect gehad?

Circulatie-minivolleybal (CMV)

Naar aanleiding van bovengenoemde behoefte is Adri Noy, een bekende in de volleybalwereld, samen met de Nevobo aan het ontwikkelen geslagen. Het trendy CMV ontstond! Deze vorm kent

Schema 1: CMO-schema innovatietraject CMV

FASE	LEEFTIJD	VOLLEYBALTECHNIEK EN TACTIEK	SPEL-VORM	VELD-GROOTE	NET-HOOGTE	SPELREGELS	KENMERK	COMPETITIE TOERNOOIEN
1	6-7 jaar	1. Grondvormen van bewegen. 2. bewegingsscholing.	4 - 4	4,5 - 6 m.	2.00 m	Vangen-gooien-bewegen vak leeg spelen.	Een vangbal = één speler terug.	Circulatievolleybal niveau 1
2	7-8 jaar	Vorbereidende basisvormen van gooien-vangen-bewegen en onderhands serveren voorbereiding onderarms spelen.	4 - 4	4,5 - 6 m.	2.00 m	Op een volleybal eigen manier vangen-gooien-bewegen en onderhands serveren en vak leeg spelen.	Drie vangballen achter elkaar = één speler terug onderarms opspelen en vangen = alle spelers terug	Circulatievolleybal niveau 2
3	8-9 jaar	Vorbereidende basisvormen van gooien-vangen-bewegen. Onderhands serveren en verplicht onderarms spelen Voorbereiding vang-gooi-beweging.	4 - 4	4,5 - 6 m.	2.00 m	Onderhandse service, verplicht onderarms spelen en doorgooien vak leeg spelen.	Een bal onderarms naar teamgenoot spelen = één speler terug (laatste speler moet bal onderarms voor zichzelf opspelen en vangen).	Circulatievolleybal niveau 3
4	9-10 jaar	Strenge vang-gooi-beweging. Onderarms en bovenhands spelen drie keer samenspelen verplicht.	4 - 4	4,5 - 6 m.	2.00 m	Onderhandse service van achter de achterlijn en RPS. Na drie service beurten door dezelfde serveerder moet men draaien. Verplicht drie keer spelen	De tweede bal wordt via een ononderbroken vanggooi- of vangstoot beweging weer in het spel gebracht. Een wisselspeler dient bij de serviceplaats ingewisseld te worden.	Minivolleybal niveau 4
5	10-11 jaar	Bovenhands, achterover spelen en doorspelen ruitopstelling bonuspunt bij drie keer samenspelen.	4 - 4	6 - 6 m.	2.00 m	Onderhandse service van achter de achterlijn en RPS. Bonuspunt bij drie keer samenspelen.	Na drie servicebeurten door dezelfde serveerder moet men doordraaien een wisselspeler dient bij de serviceplaats ingewisseld te worden.	Minivolleybal niveau 5
6	11-12 jaar	Bovenhandse service, sprongservice, puchbal, smash, onderarms en bovenhands spelen, achterover spelen. GEEN bonuspunten meer	4 - 4	6 - 6 m.	2.00 m	Onderhandse, bovenhandse of sprongservices van achter de achterlijn. GEEN bonuspunten meer.	Doorspelen. Na drie servicebeurten door dezelfde serveerder moet men doordraaien. Een wisselspeler dient bij de serviceplaats ingewisseld te worden.	Minivolleybal niveau 6

Schema 2: de verschillende fasen binnen CMV

zes verschillende spelniveaus (gekoppeld aan de verschillende leeftijden), zodat ook de jongste volleyballers stapje voor stapje op een speelse en dynamische manier de volleybalspecifieke technieken en het spel onder de knie kunnen krijgen (zie schema 2). Deze vorm moest beter aansluiten bij de doelgroep, zowel qua beleving (leeft 't) als qua complexiteit (het lukt beter) als qua regelgeving (loopt 't).

De afgelopen jaren heeft het CMV zijn waarde duidelijk bewezen, want het aantal jeugdspelers bij de Nevobo is met meer dan 400% toegenomen! Zo spelen er in Nederland meer dan 21.000 kinderen volleybal (leeftijd 6-12 jaar). CMV wordt dan ook gezien als een succesvol sportspel voor vereniging en scholen. CMV is nog lang niet uitontwikkeld en ook de komende jaren blijft de aandacht gericht op het doorontwikkelen van CMV. Vanaf heden staat CMV dan ook voor Cool Moves Volley om een stoerdere uitstraling te krijgen, want de Nevobo heeft helaas wel moeten constateren dat er een zeer scheve verdeling is ontstaan tussen jongens en meisjes. Grofweg 80% is meisje en maar 20% jongen. Blijkbaar sluit deze ontwikkelde variant beter aan bij de belevingswereld van meisjes dan dat jongens zich aangesproken voelen?!

Sportkennismakingsmap 'Kennismaken met volleybal'

Naast de ontwikkeling van bovengenoemde competitievariant heeft de Nevobo geïnvesteerd in de ondersteuning en scholing van deskundig kader (meestal enthousiaste ouders) door een informatieve reader in 'de markt' te zetten.

Schema 3: Overzicht van de verschillende fasen in een krachtig sportkennismakingsaanbod

Fase 1 -> De verplichte deelname aan sport- en beweegactiviteiten onder bevoegdheid van vak- en/of groepsleerkracht. Daaronder vallen de volgende activiteiten:

- les bewegingsonderwijs
- speelkwartier
- schoolkampen
- interne sport- en speldagen.

Fase 2 -> Vanuit het binnenschools sporten/bewegen zal via dit grensgebied op weg gegaan worden naar het, met enige continuïteit, buitenschools sporten en bewegen. Hieronder vallen alle vrijwillige sport- en beweegactiviteiten waar de school en de sportvereniging (of het buurtwerk) elkaar ontmoeten en deze activiteiten gezamenlijk organiseren onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs en sportaanbieder. Daaronder vallen de volgende activiteiten:

- sporttoernooien
- sportkennismakingsactiviteiten
- naschoolse sportactiviteiten.

Fase 3 -> De vrijwillige deelname aan sport- en beweegactiviteiten, zonder primaire verantwoordelijkheid van vak- en/of groepsleerkracht. Daaronder vallen de volgende activiteiten:

- spelen en sporten in/rondom het huis of in de wijk
- spelen en sporten onder begeleiding van ...s
- spelen en sporten bij een commerciële aanbieder
- sporten binnen een sportvereniging (trainingen en wedstrijden onder begeleiding van een trainer, coach of begeleider)

Daarnaast is er door een subsidie van NOC*NSF - samen met de SLO - een sportkennismakingsmap volleybal met introductielessen en -trainingen voor basisscholen, naschoolse opvang en verenigingen ontwikkeld. Het doel hiervan is het bereiken van een brede doelgroep, die zo op een laagdrempelige manier in aanraking komt met deze passende sport-/spelvariant. Door deze kennismaking hoopt de volleybalsport te kunnen groeien (doelstelling in de Sportagenda 2009 - 2012 is bijvoorbeeld 2% ledengroei). Vanuit een visiedocument over het verbeteren van de aansluiting tussen binnen- en buitenschools leren sporten en bewegen is in een drietal fasen invulling gegeven aan deze aansluiting (zie schema 3).

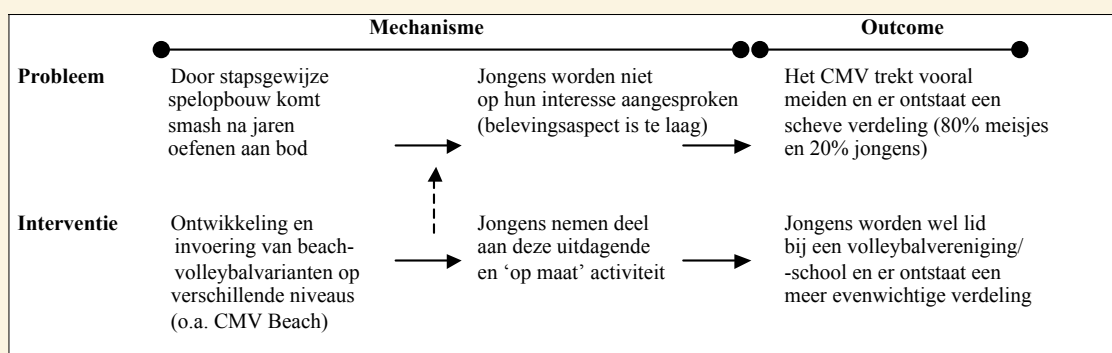
Beachvolleybal

Ook de beachvolleybalsport is de laatste jaren enorm in opkomst. Vanuit de beschreven ontwikkelingslijn van de gehele volleybal-

sport valt dit succes te verklaren en is het niet meer dan logisch dat de Nevobo hier extra in investeert. Onderstaand CMO-schema geeft deze positie - vanuit breedtesporttoegankelijk - weer.

Het is te simpel gedacht om het succes van het beachvolleybal in z'n geheel toe te schrijven aan de veelal ongebonden status (geen lidmaatschap). Intrinsiek bezit dit spel, zeker voor de manlijke deelnemers, in ieder geval de volgende 'krachtige' punten:

- 1 door de regelgeving wordt er gestuurd op het raken van de derde bal middels 'hard' contact, waardoor het smashen al vroeg 'aangeleerd' en 'toegepast' dient te worden
- 2 door het geringe spelersaantal (niet alleen twee tegen twee, maar ook andere spelvarianten zoals bijvoorbeeld drie tegen drie) ontstaat een dynamisch spel, waarin continu een appèl gedaan wordt op alle, multifunctionele spelers

Schema 4: CMO-schema innovatietraject beachvolleybal

	Jongste jeugd (4-12)	Jeugd (12-18)	Jong volwassen (18-25)	Jong werkenden (25-35)	Ouder werkenden (35-45)	Masters (45-55)	Senioren (55+)
Kenmerken	- Basisschool - Ontdekkend - Afhankelijkheid ouders - Vrienden maken	- Middelbare school - Meer eigen wil - Internet en mobiel - Vrienden maken - Drak schema - Bijbaantjes	- Periode van de keuzes (opleiding) - Veel nieuwe omgeving - Toename tijdsdruk - Kleure blijven (topsporten of niet)	- Eerste baan - Tijdsdruk - Behoefte flexibele tijdsindeling - Hoger inkomen (soms) jonge kinderen	- Kindertijd - Drak beset leven - Netwerk - Gezondheid belangrijk	- Toename vrije tijd - Zorg voor ouders - Netwerk - Gezondheid belangrijk	- Veel vrije tijd - Toename gezondheid-klachten - Behoefte sociale omgeving
Omgeving	- Ouders - Broers/zussen - Grootouders - Klasgenoten	- Ouders - Broers/zussen - Grootouders - Klasgenoten - Overige club	- Ouders - Broers/zussen - Vrienden - Studeerpartners - Collega's	- Vrienden - Collega's - Kindertijd	- Vrienden - Collega's - Zakelijke contacten - Kindertijd	- Vrienden - Collega's - Zakelijke contacten - Kindertijd - Kleinkinderen	- Vrienden - Kindertijd - Kleinkinderen
Barrières	- afstand - beschikbaarheid aanbod - slechte sportervaring - onbekendheid - kosten	- kosten - image - slechte sportervaring - tijd - afstand - passend aanbod	- tijdsdruk - geldgebrek - beschikbaarheid - geen sportpartner - passend aanbod	- tijdsdruk - niet-flexibel aanbod - opengangsuren - geldgebrek - passend aanbod	- beschikbaarheid - Tijdsdruk - passend aanbod	- beschikbaarheid - tijdsdruk - passend aanbod	- beschikbaarheid / opengangsuren - Gezondheid / schadelijke beperkingen - passend aanbod
Reden om te sporten	- Ontwikkeling motoriek - Ontwikkeling door teamsport - Plezier - Competitie	- Ontwikkeling talent - Competitie - Ontmoeten vrienden - Conditie	- Competitie - Plezier - Conditie	- Conditie - Competitie - Plezier	- Gezondheid - Ontspanning - Plezier	- Gezondheid - Ontspanning - Geselligheid	- Gezondheid - Geselligheid

Schema 5: wat typeert de verschillende doelgroepen?

- 3 door de ondergrond worden in eerste instantie verschillen genivelleerd (de betere indoor-spelers hebben ook moeite in het zand) en worden drempels beslecht (duiken doet geen pijn).

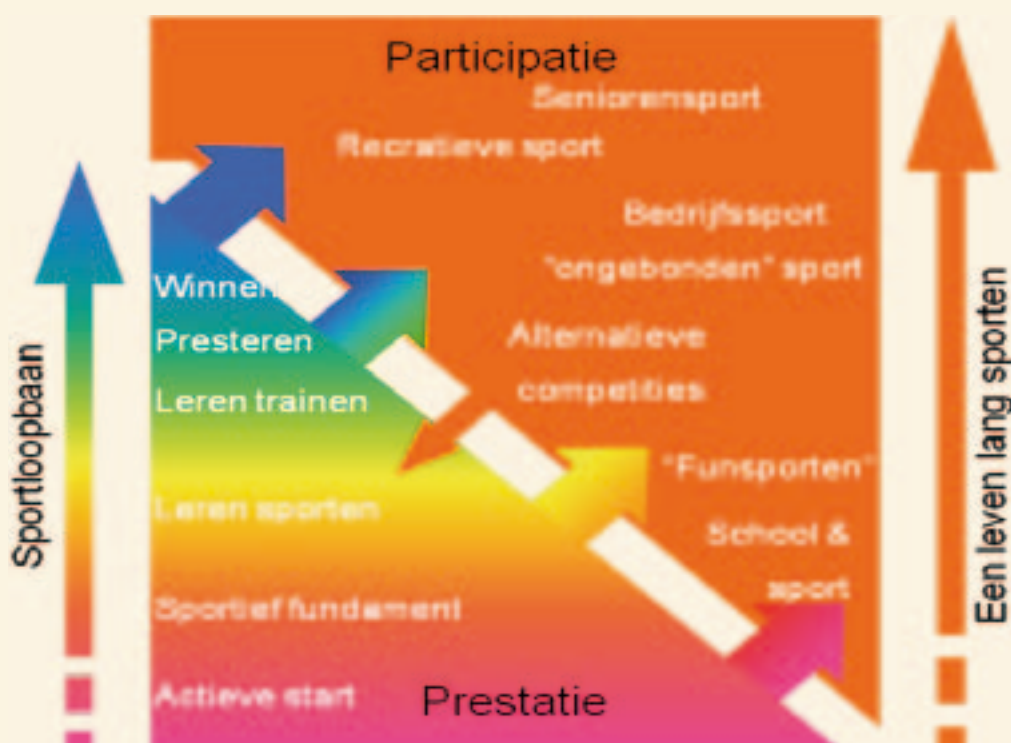
Spelinzicht, breed geschoold én durf worden meer 'beloond' dan bij indoor-volleybal. Natuurlijk is de maatschappij, en dan met name de doelgroep, ook veranderd met andere wensen en behoeften (zie schema 5). Dat houdt in dat niet alleen de aard van de activiteit passend dient te zijn om tot een succes te leiden, maar dat de gehele organisatie ook aangepast dient te worden aan deze (potentiële) deelnemers, sporters en dus onze klanten! Het zeer uitgebreide aanbod van beachvolleybalactiviteiten (onder andere ook de vele recreatieve toernooien waarvoor iedereen zich in kan schrijven) draagt eraan bij dat er voldoende ruimte is voor de verschillende motieven – naast plezier en contact ook voor (a) prestatie; winnen, jezelf overwinnen, ontwikkelen, (b) beleving;

- ondersteuning bij het opstarten van een beachvolleybalschool en/of -vereniging
- sportkennismakingslessen beachvolleybal onderbouw VO (samen met Calo Windesheim)
- professionaliseren sporttechnisch kader (VT2Beach of train-de-trainer cursus)
- talentontwikkeling (NBS) door het opzetten, faciliteren en begeleiden van regionale en nationale trainingscentra
- organiseren van evenementen, op zowel breedte- als topsportgebied, voor de uitstraling en klimaatverandering van het beachvolleybal in Nederland.

Afsluiting

In dit eerste artikel wordt ingegaan op de innovatie van de volleybalsport om uiteindelijk het beachvolleybal - als een te verklaren ontwikkeling - te kunnen positioneren. Het volgende artikel (deel

2) zal dan ook specifiek ingaan op het ontwikkelen van een passend sport(kennismakings)aanbod voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Naast een inleiding over het gebruik van de ontwikkelde kennismakingsreader, het gehanteerde ordeningsprincipe en de methodische en didactische lijn, zullen natuurlijk ook enkele concrete activiteiten de revue passeren. Deze complete good practice kan als voorbeeld gelden voor het behalen van de doelstelling om in 2012 zo'n 1500 schoolactieve verenigingen gerealiseerd te hebben (project 'Sportaanbod voor het Onderwijs' van NOC*NSF als onderdeel van het beleidskader Bewegen, Sport & Onderwijs, 2008). De deelnemende sportbonden moeten hun verenigingen stimuleren dat zij structureel een passend sportaanbod voor (minimaal) 40 uur op jaarbasis voor, tijdens en/of na 'lestitijden' en in de 'schoolse setting' realiseren met behulp van

Schema 6: schematische weergave van 'stappen' in een sportloopbaan (LLS) en diversiteit van de doelgroep

avontuur, spanning, meemaken en (c) wellness; gezondheid, je fit voelen, genieten – om een 'leven lang te sporten (LLS)'.

Voor het ontplooiën van deze enorme intrinsieke kracht van het beachvolleybal onderneemt de Nevobo verschillende pro-en reactieve acties. Zowel op het gebied van de aanleg van multifunctionele beachaccommodaties als het introduceren van deze 'nieuwe' sport bij de jonge doelgroep timmert de Nevobo samen met externe partners (Grontmij) en Hogeschool Windesheim, als opleidings-, kennis- en innovatiecentrum aan de weg. Een team van experts, in dienst van de Nevobo, houdt zich daarnaast in meer of mindere mate bezig met de volgende ontwikkelingsgebieden, waarmee de enorme diversiteit onder de complete doelgroep (zie schema 6) blijvend bereikt moet worden:

- realisatie (multifunctionele) beachaccommodaties (met Grontmij als partner)

beschikbaar en deskundig kader, waardoor kinderen meer uren sporten (en dus bewegen).

Auteur

Deze artikelenreeks is geschreven door Jorg Radstake, opleidingsdocent aan de Calo, en is een weergave van de concrete invulling van de intentieovereenkomst die door beide partijen op het symposium 'Beachvolleybal, zand tot nadenken' op 9 december 2009 bij NOC*NSF proeftuin 'De Pelikaan' te Zwolle ondertekend is.

Correspondentie: jorg.radstake@windesheim.nl of Rik Eisma, contactpersoon van de Nevobo rik.eisma@nevobo.nl, tel. 06 1526 9331.

Springen op de luchtgevulde tumblingbaan in het bewegingsonderwijs (3)

Salto voor- en achterover

In het eerste artikel (LO 2, 2010) lag het accent op gewenning aan de verende afzet van de tumblingbaan via rechtstandige sprongen en eenvoudige steunsprongen. In het tweede artikel (LO 3, 2010) werden de moeilijkere steunsprongen (via wendsprongen naar arabier en handstandoverslag) beschreven. In dit artikel worden de salto voor- en achterover behandeld. In de cursief getypte tekst staan de ervaringen van Christa met haar leerlingen. Door: Peter van Brunschot en Christa Krijgsman

Salto voorover

De salto voorover is voor veel leerlingen een grote uitdaging. Er bestaat een gevaar dat leerlingen de risico's van deze sprong onderschatten. De overschatting van de eigen capaciteiten lijkt

mede voort te komen uit het uiterst verende materiaal: 'er kan toch niets gebeuren'. Uitgangspunt in de methodische benadering van de salto voorover is de rotatiesnelheid groot te houden. Onderwijsleersituaties, waarbij vertraging in de uitvoering optreedt, worden vermeden. Denk hierbij aan de salto uit stand na een drietal voorafgaande veringen, waarbij de hulpverleners de draaigreep voorover om de bovenarmen vooraf al aanleggen.

In de praktijk blijkt dat er ook voordelen zitten aan springen uit stand. Soms wegen deze voordelen zwaarder dan de nadelen. Hier wordt verder in het artikel op ingegaan.

Met onderwijsleersituaties zoals te zien is op foto 1 kunnen leerlingen met veel rotatiesnelheid springen waarbij de veiligheid

eenvoudig gewaarborgd kan worden. Ook hier springen we in de breedte van de tumblingbaan. Voor de voordelen hiervan verwijzen we naar de vorige artikelen uit deze serie. Op het aspect van beveiliging gaan we verder in het artikel gedetailleerder in.

Rol voorover op een verhoogd vlak

Zoals in de vakwereld vanuit het minitrampolinespringen bekend is, is de rol op het verhoogd vlak een uitstekende bewegingsvorm om op een veilige manier:

- het oriëntatievermogen te vergroten (weten waar je bent)
- de coördinatie te vergroten (rotatie uit de afzet meenemen en de draaisnelheid vergroten tijdens de zweeffase).

Vanuit de afzet van de tumblingbaan verkrijgen de leerlingen veel minder hoogte dan vanuit de minitrampoline. Dit betekent dat de keuze van de hoogte van het verhoogde vlak zorgvuldig moet worden afgestemd op de kaatskracht van de leerlingen. In het begin van het leerproces is het verstandig om een beveiliging aan de voorkant van het verhoogde vlak te plaatsen voor het geval dat een leerling terugvalt. Ook aan de achterzijde van het verhoogde vlak is het geen overbodige luxe om een beveiliging te plaatsen in verband met doorschieten bij overrotatie. De springer moet de informatie krijgen dat hij de knieën uit elkaar moet doen tijdens de rol, om te voorkomen dat hij met het hoofd op de knieën komt.

Opstelling

In onze vakgroep is gekozen voor een schuin vlak gemaakt van de elementen van twee kasten en twee dikke matten: vijf kastdelen (indien een kast zeven delen heeft), gevolgd door vier kastdelen, drie kastdelen met als laatste twee kastdelen. Hierop wordt een dikke mat geplaatst, gevolgd door een dikke mat achter de situatie. Dit levert een hoogte op van ongeveer 60 cm boven de tumblingbaan. Het rechte vlak wordt door ons gemaakt van vier banken met daarop twee dikke matten. De uitstekende bankdelen aan het einde worden bedekt met voldoende dunne matjes, zodat de leerlingen niet tussen de banken kunnen afstappen. Deze situatie steekt ongeveer 50 cm boven de tumblingbaan uit.

De motorisch zwakkere leerling

De eerste stap naar een salto zal een rol op het verhoogde vlak zijn. Een enkele leerling vindt het eng om deze beweging direct vanuit 'spring, spring, rol' te maken. Deze leerling kan zijn handen eerst op de mat plaatsen en vanuit driemaal veren een koprol maken. Eenmaal deze stap onder de knie, is de verbinding naar de volgende stap redelijk snel gemaakt. De overgang naar de tipsalto blijkt voor de motorisch zwakkere leerling een moeilijke stap. Het toepassen van kaatskracht en snelheid in roteren is voor deze groep leerlingen lastig onder de knie te krijgen. Deze groep heeft dan ook extra coaching en stimulans nodig om te blijven oefenen, omdat ze in vergelijking met hun klasgenoten minder snel succesbeleving ervaren.

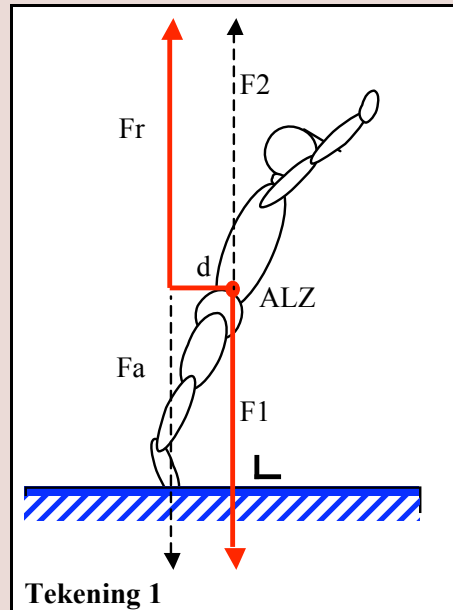
Hulpverlening

Bij beide situaties is een hulpverlener belangrijk die leerlingen tegenhoudt bij overrotatie aan de achterzijde van het vlak en bij schuin draaien (doordat ze een judorol inzetten) aan de zijkanten. Bij deze situaties kunnen leerlingen heel goed zelfstandig werken. De lesgever kan op deze manier perfect leerlingen individueel tips geven zonder dat dit ten koste gaat van de intensiteit.

Hoogte en rotatie

Deze twee grootheden zijn elkaars tegenpool. Hoe hoger een leerling springt, des te minder rotatie hij krijgt vanuit de afzet. We moeten dus zeer voorzichtig zijn met onderwijsleersituaties en aanwijzingen, die erop gericht zijn om een leerling veel hoogte te laten maken. De rotatie moet worden opgewekt tijdens de afzet. Dat wil zeggen dat het algemeen lichaamszwaartepunt (ALZ) van de springer voorbij de verticale reactiekracht van de tumblingbaan moet zijn op het moment van afzetten. (zie tekening 1). Om in een ideale afzethouding te komen waarbij de rotatie voorover wordt opgewekt, moeten de leerlingen aanspringen met rechtstandige sprongen, waarbij de armen boven het hoofd zijn en waarbij zij bij de laatste afzet een katterug maken (schouders omhoog).

Inderdaad vinden leerlingen het moeilijk om hoogte en rotatie te combineren. Indien er op één aandachtspunt gefocust moet worden, zijn aanwijzingen gericht op rotatie voor onderwijsleersituaties belangrijker dan aanwijzingen die voor grote hoogte zorgen. Een snelle rotatie en laag draaien is immers veiliger (landen op de rug of billen) dan hoog springen en minder snel roteren (landen op de nek). Het ondersteunende filmpje op www.youtube.com of www.kvlo.nl laat de verschillende hoogten van springen en rotatiesnelheid goed zien. De aanwijzing om bij de afzet de kin op de borst te doen zorgt voor een katterug en een afzet waarbij rotatie ontstaat.

Fa is de actiekracht die de springer uitoefent op de tumblingbaan (met als contactpunt de voeten). Fr is de tegengestelde reactiekracht (even groot als Fa). De afstand van Fr tot het algemeen lichaamszwaartepunt is "d". F1 en F2 zijn fictieve krachten en zijn samen 0. F1 en Fr zorgen voor de rotatie.

Tipsalto voorover

Wanneer de leerlingen voldoende ervaring hebben opgedaan met het rollen op het verhoogde vlak gaan zij vanzelf proberen of deze rol met minder steun van de handen gemaakt kan worden. We kunnen de tipsalto goed in de situaties aanbieden zoals op foto 1 te zien is:

- een rol/tipsalto op een recht verhoogd vlak
- idem op een schuin aflopend verhoogd vlak
- over een steuntoestel heen, waarbij hulpverleners de landing moeten ondersteunen (zie foto 2).

In de inleiding van 'salto voorover' werd gesproken over voor- en nadelen van het springen uit stand na driemaal veren. Deze vorm van springen vermindert inderdaad de rotatiesnelheid. We hebben in de praktijk echter te maken met leerlingen die soms een tussenstapje nodig hebben om een grote drempel te durven nemen. Met drempel wordt de kast bedoeld, die voor velen als een grote blokkade gezien wordt. Dit probleem is op te lossen

door leerlingen de handen op de kast te laten plaatsen. De klemgreep wordt aan beide armen aangelegd, wat de leerling een gevoel van veiligheid geeft. Vervolgens wordt de tipsalto na driemaal veren gesprongen. Heeft een leerling deze sprong uit stand een aantal malen met succes gesprongen, is hij klaar om vanaf een insprong vanaf een aantal kastdelen dat voor de tumblingbaan staat 'spring, spring, tipsalto' te maken. Al snel blijkt dat dit makkelijker is, omdat de rotatiesnelheid opgebouwd wordt, doordat de leerling bij de afzet enigszins voorover hangt, omdat hij de handen voor zich op de kast moet plaatsen!

Het heeft vele voordelen elke leerling (die aan deze situatie begint) deze opbouw te laten doorlopen: het geeft vertrouwen om die 'blokkade' te trotseren, maar leerlingen vergeten soms ook dat ze moeten steunen. En helaas kunnen de hulpverleners niet alles voor ze doen!

Keuze van onderwijsleerstof

Tijdens een specifieke warming-up maken leerlingen op de verhoogde vlakken koprollen. Op de situatie met de kast maakt iedereen een wendsprong. Hierbij wordt aangegeven dat de wendsprong in het begin van de les als 'gewenning' wordt ingezet; het doel is de salto uitwerken! Na drie sprongen op een situatie schuift iedereen een plekje op naar de volgende situatie. Zo maakt iedereen sprongen op de verschillende situaties.

Vervolgens krijgen leerlingen uitleg over de uitbouw van een rol op verhoogd vlak naar een salto op datzelfde vlak. De wendsprong blijft een veilige invulling bij de derde situatie. Wederom worden er drie sprongen op iedere situatie gesprongen.

Nu veel leerlingen iets meer gevoel hebben bij een salto, wordt er bij de kastsituatie een voorbeeld gegeven van de tipsalto na drie maal veren op de plaats. Leerlingen mogen nu gaan kiezen, waar zij hun saltovorm willen gaan oefenen. Leerlingen die snel rotatie maken op een van de verhoogde vlakken, maar de tipsalto nog niet durven, worden uitgedaagd om te komen oefenen bij de kast. Vaak is deze stimulans genoeg om ze een stapje verder te helpen.

De blokkade van de kast blijkt voor veel leerlingen groot te zijn. Eenmaal deze blokkade getrotseerd, willen de leerlingen meer! Je ziet het enthousiasme groeien. Ze willen tips om hun vaardigheid te verbeteren! Het aantal leerlingen per klas dat uiteindelijk zonder hulpverlening een tipsalto (of zonder tip) over de kast kan maken, is over het algemeen beperkt! Maar er is uitdaging genoeg!

Helaas hebben niet alle leerlingen een natuurlijke rem. Een enkeling, waarvan de docent het niet veilig acht om een tipsalto te springen, moet uitgelegd krijgen dat springen op het verhoogde vlak voor hem meer geschikt is. Een voorbeeld hiervan is een zware leerling met weinig motorische vaardigheden. Op de verhoogde vlakken kan hij een koprol maken, waarbij hij geen felle afzet heeft en traag draait. Voor zijn eigen veiligheid is het beter om dan niet te springen bij de kast.

Het plaatsen van de handen tijdens de tipsalto heeft voor- en nadelen.

Groot voordeel is dat de plaatsing van de handen een bijdrage levert aan de oriëntatie van de springer en dat het lichaamszwaartepunt voor de voeten ligt tijdens de afzet. Voor de situatie waarbij leerlingen over een steuntoestel springen, levert de plaatsing van

de handen het grote voordeel voor de hulpverleners op dat de draaigreep voorover eenvoudig aan te leggen is aan de bovenarmen (zie foto 3).

Het nadeel van het plaatsen van de handen bij de tipsalto is dat een aantal leerlingen de armen gaat strekken in een afduwactie van het steunvlak. Hierdoor kan een strekmoment van rug en heupen plaatsvinden, waardoor de salto veel meer op een handstandoverslag gaat lijken. Geef de aanwijzing dat leerlingen de kast slechts licht aan mogen raken ("de kast is heet".... "je verbrandt je handen"...). Een goed voorbeeld ondersteunt je aanwijzing ook.

Bij de tipsalto over de kast met de landing op de dikke mat moeten twee beveiligers voor de ondersteuning zorgen. Om correct te kunnen tillen is een stabiele plaats voor de hulpverleners nodig. Daar waar men bij het trampolinespringen één voet op de trampoline plaatst voor ondersteuning van de eigen rug, is ook hier gezocht naar een stabiel vlak. Dit is te creëren door een bank direct achter de kast te plaatsen met daarop kleine matten (zie foto 1).

De salto voorover

De verhoogde vlakken blijven zeer goed werkbaar en veilige bewegingssituaties om salto in te springen (zie foto 4, 5 en 6).

Als leerlingen op het verhoogde vlak goede salto's laten zien, is de overstap naar de salto met een landing op de dikke mat een zeer logische (en goed haalbare) stap.

Leerlingen die een goede salto op de verhoogde vlakken hebben laten zien, kunnen uit een kleine aanloop hun salto oefenen (bijvoorbeeld in de ruimte waar deze leerlingen eerder tipsalto sprongen). De landing wordt in deze situatie ook op de tumblingbaan gemaakt. Na een paar sprongen met draaigreep, kunnen vele leerlingen al snel met buik/rugbeveiliging springen. Feit blijft dat de tumblingbaan een minder krachtige afzet genereert vergeleken met de trampoline. Daardoor kunnen veel leerlingen in het begin niet stabiel landen (zie filmpje www.youtube.com/of/www.kvlo.nl) en moeten een voet achterwaarts plaatsen of vallen terug op hun zitvlak. Deze leerlingen hebben veel baat bij de tip dat ze hun schouders naar voren moeten brengen tijdens de landing. Het gewicht wordt tijdens de landing op deze manier naar voren gebracht, wat net het verschil kan maken tussen staan of terugvallen. Door als docent leerlingen aan te wijzen welke bij deze groep gaan werken, kan de veiligheid erg goed gewaarborgd worden.

Salto achterover

Deze sprong boezemt de leerlingen over het algemeen meer angst in dan de salto voorover. Het risico van niet rond te komen en op de nek te vallen is voor de leerlingen evident. Daar komt nog bij dat het maken van een aanloop voorafgaand aan de afzet in het begin niet mogelijk is. Als de salto achterover nog niet beheerst wordt, is het aanspringen uit een aanloop met een halve draai veel te complex. Dit betekent dus, dat we wel moeten beginnen met de salto uit stand vanaf de tumblingbaan.

Daar waar in het eerste artikel gewaarschuwd is voor de rand van de tumblingbaan vanwege de sterke impulswerking ervan, kan deze impuls nu goed gebruikt worden voor het opwekken van rotatie bij het springen van de salto achterover uit stand. De leerlingen krijgen de opdracht om vanuit stand enige druk uit te oefenen op de rand van de tumblingbaan waarbij de voeten contact houden met de baan (zie foto 8). Direct hierna vindt de afzet voor de salto plaats.

Ook hier geldt weer dat leerlingen een veilig gevoel krijgen van de draaigreep die de hulpverleners vooraf aanleggen. Met dit vertrouwen is er met leerlingen afgesproken dat ze zelf aftellen tot en met drie. Iedere tel stelt een vering voor op de rand van de tumblingbaan, waarbij de voeten contact blijven houden met de baan. De eerste twee veringen zorgen voor drukverhoging, zodat de laatste afzet (tel '3') veel opwaartse energie van de tumblingbaan genereert, waarmee de salto achterover ingezet kan worden. Veel leerlingen sturen hun knieën naar het plafond, in plaats van naar een punt op de muur achter hen. Hierdoor komt het deelzwaartepunt niet over het draaipunt, waardoor de leerlingen terugvallen op hun voeten. Niets aan de hand, aangezien de leerlingen weer veilig op de mat worden teruggezet. Met de juiste tip beheersen leerlingen vrij snel deze salto!

Bij het hulpverlenen is van belang dat de draaigreep achterover zeer secuur wordt aangelegd. Een handig ezelsbruggetje hiervoor is om de springer de armen in de lucht te laten steken, voordat hij gaat springen. Als de hulpverleners nu een klemgreep rond de bovenarmen aanleggen, hebben zij een keurige draaigreep achterover vast als de springer de armen vervolgens laat zakken.

Tijdens de sprong moeten de hulpverleners met gevoel meebewegen. Dat wil zeggen dat de hulpverleners de springer niet te hoog moeten willen ondersteunen, daar anders het draaipunt zo hoog komt te liggen dat de springer erdoor afgeremd wordt. In het begin is het raadzaam om als docent met een leerling het hulpverlenen

ter hand te nemen. Als er leerlingen bij zijn, die met veel verantwoordelijkheidsgevoel en vaardigheid goed hulpverleners, is het natuurlijk geweldig als zij onderling de benodigde hulp kunnen bieden (zie foto 10).

Indien de salto achterover uit stand goed beheerst wordt, is het vervolg om leerlingen vanuit een aanloop een halve draai te laten springen. In het begin kan men dan nog voor een dubbelvering kiezen gevolgd door de salto achterover. Indien de coördinatie toeneemt kan men na de halve draai ook voor een directe afzet voor de salto kiezen.

Op de videobeelden die bij dit artikel horen (zie www.youtube.com en www.kvlo.nl) is het hierboven beschreven beeld duidelijk waarneembaar.

De beteren uit de klas kunnen natuurlijk ook de salto achterover uit arabier doen. Het lijkt erop dat we dan praten over leerlingen die al vaker hebben geturnd.

Enkele opmerkingen van leerlingen:

Lisanne: De tumblingbaan is leuk, anders dan andere sporten. Omdat er zoveel afwisseling is, is er veel uitdaging!

Juultje: Ik vond het echt superleuk, omdat ik graag alles wil kunnen. Je kunt veel leren door met alles mee te doen!

Conclusie

De lessen die met de tumblingbaan gegeven kunnen worden zijn uitermate geschikt voor het onderwijs. Een hoge bewegingsintensiteit, stimulans tot grenzen verleggen, verbetering van uithoudingsvermogen, samenwerken en de kick die het geeft als iets is gelukt... De tumblingbaan maakt dit allemaal mogelijk, waarbij iedere leerling op zijn eigen niveau kan werken en de lesgever veel persoonlijke aandacht kan besteden aan iedere leerling. Een geheel wat veel energie aan de leerlingen en lesgever geeft. Kortom: een aanrader voor alle vakgroepen lichamelijke opvoeding!

De videobeelden zijn te zien op:

You Tube: www.youtube.com. Zoek op 'tumblingspringen in het bewegingsonderwijs'

KVLO: www.kvlo.nl. Zoek op 'tumblingspringen in het bewegingsonderwijs'.

Foto's: Christa Krijgsman

Correspondentie: p.vanbrunschot@fontys.nl en of c.krijgsman@sjl.nl

SwimExperience

Kennismakingslessen voortgezet onderwijs

Zwemmen is een leuke afwisseling op de reguliere gymles. Daarnaast kan het gebeuren dat lessen dreigen uit te vallen omdat de gymzaal niet beschikbaar is, bijvoorbeeld in de periode van het centraal examen. In deze gevallen kan uitstekend gebruik worden gemaakt van het zwembad! De Koninklijke Nederlandse Zwembond heeft, met advisering vanuit SLO, een map met leskaarten ontwikkeld waarmee aantrekkelijke 'natte' gymlessen samengesteld kunnen worden. In dit artikel gaan we kort in op dit initiatief en tonen enkele leskaarten.

Door: Maritsa Venhof en Chris Mooij

De zwembond wil graag de verschillende sporttakken binnen de zwemsport zoals wedstrijdzwemmen, waterpolo, synchroonzwemmen en schoonspringen promoten via het onderwijs. Daartoe heeft de KNZB een reeks speelse kennismakingslessen ontwikkeld, waarmee iedere LO-docent in het voortgezet onderwijs zelfstandig een aantrekkelijk programma kan samenstellen. Voor iedere sporttak zijn twee leskaarten beschikbaar. De inhoud van deze leskaarten is vooral gericht op het aanleren van basisvaardigheden voor de zwemsport, zoals springen, starten en keren, drijven, balwerpen, voorwaarts en achterwaarts duiken en 'in formatie zwemmen'.

Naast deze leskaarten is ook een les 'Aqua Fun' in de map opgenomen. Dit is een algemene les met een aantal leuke spel-, en wedstrijdvormen die in het water worden uitgevoerd. De 'Aqua Funles' biedt mogelijkheden voor spellen die voor, tijdens of na de les ingepland kunnen worden. Wat te denken van waterrugby of levend stratego?

Met de leskaarten van SwimExperience kan de docent naar eigen inzicht een

lesprogramma samenstellen en uitvoeren. De leskaarten beschrijven diverse activiteiten die leerlingen kunnen uitvoeren in drie á vier stations. Voor ieder station is er een aparte leskaart met een uitwerking van de activiteit, de benodigde materialen en tips voor de docent. Zie hiervoor de illustraties bij dit artikel.

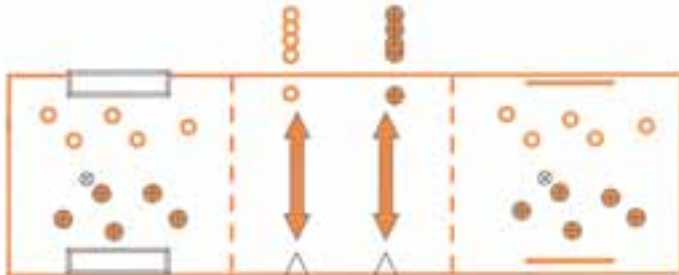

Leskaarten SwimExperience jeugd 12-16 jaar

Algemeen tek: Aqua Fun

- Er wordt uitgegaan van 30 leerlingen;
- Er wordt gewerkt met zes teams van 5 leerlingen;
- Het zwembad wordt verdeeld in 3 verschillende stations (speelvelden);
- Elk team komt 1 keer bij elk station, er wordt 3 keer 15 minuten gespeeld.

Het zwembad wordt op de volgende manier verdeeld in drie stations:

Station 1:
Waterpolo

Station 2:
Etablissements zwemmen

Station 3:
Watermugby

Speelschema en puntenrekening

Liggende van 6 teams kan het volgende speelschema worden gehanteerd:

	Station 1	Station 2	Station 3
Ronde 1 (15 min.)	Team 1 en team 2	Team 3 en team 4	Team 5 en team 6
Ronde 2 (15 min.)	Team 3 en team 4	Team 1 en team 5	Team 3 en team 2
Ronde 3 (15 min.)	Team 3 en team 6	Team 5 en team 2	Team 1 en team 4

De oneven teams (1, 3, 5) draaien met de klok mee en de even teams (2, 4, 6) draaien in tegengestelde richting. Op deze wijze is het doorstralen eenvoudig en nemen steeds twee verschillende teams het tegen elkaar op.

Het team dat wint krijgt meer punten dan het verliezende team. Het aantal gescoorde punten per spel kan geroteerd worden, maar eenvoudiger is het om de volgende puntenrekening per spel te hanteren:

Winst = 3 punten

Gelijk = 1 punt

Verlies = 0 punten

Op deze manier is aan het einde van de drie speelrondes het puntenaantal per team eenvoudig op te tellen.

De leskaarten zijn ontwikkeld op advies van SLO en zijn geschreven in hetzelfde beschrijvingskader als de eerder ontwikkelde sportkennismakingsmappen van andere sportbonden (zie voor een overzicht: www.slo.nl > lesmappen sportkennismaking).

De leskaarten voor de jeugd van 12 -16 jaar zijn behalve voor vakleraren LO in het voortgezet onderwijs tevens bedoeld voor zwemverenigingen. Ter versterking van het lesaanbod kunnen scholen voor het verzorgen van deze kennismakingslessen samenwerking zoeken met een zwemvereniging bij hen in de buurt.

Naast deze map SwimExperience voor het voortgezet onderwijs is er, eveneens onder de titel SwimExperience, een kennismakingsmap voor kinderen van 6 - 12 jaar van het basisonderwijs.

Foto's: KNZB, Anita Riemersma.

Meer informatie:

De map SwimExperience is mede mogelijk gemaakt door de stichting Pro Zwemmen

De map kan besteld worden via de webshop van de KNZB: www.knzb.nl/shop

Correspondentie: c.mooij@slo.nl

ADVERTENTE

Leskaarten SwimExperience jeugd 12-16 jaar

Station 3: Watermugby

Speelschema

- Station met 10 leerlingen; twee teams van 5.
- Er wordt gespeeld in 1/3 van het beschikbare bad.
- Er wordt gespeeld in bodiediep of heupdiep water.
- De wedstrijd duurt 2 x 7 minuten; na de eerste 7 minuten wordt van kant gewisseld.

Aanpakmateriaal Watermugby

- 2 douches
- waterski/bal
- 1 scheidsrechter
- 1 fluit
- scorebord
- waterpomp vops of bedruksken (optioneel)

Speelwijze

Score zoveel mogelijk punten door de bal bij de tegenstander met twee handen tegen de achterwand aan te drukken.

Regels

Startregel

- De scheidsrechter werpt de bal op de middellijn van het speelveld. Na het fluitsignaal mogen de spelers vanaf de eigen doellijn naar de bal toe zwemmen om in bezit te komen. Pas na het fluitsignaal mogen de spelers de kant kistelen.

Speelregels

- Er wordt gespeeld met 4 veldspelers en 1 vaste keeper per team.
- De keeper mag niet over de middellijn komen.
- Je mag lopen met de bal. De bal moet daarbij boven water blijven.
- Je mag alleen achterwaarts en zijwaarts gooien (met 1 hand of met 2 handen).
- Je mag de tegenstander niet wegduwen of je tegen haar/hem afzetten.
- Je mag de bal uit de handen van de speler in bezit pakken. De tegenstander mag daarbij bij het middel worden vastgepakt.
- Als je wordt vastgepakt moet je de bal binnen 3 seconden afgeven.

Vrijheidswet

- Wanneer er een doelpunt gescoord is, moeten alle spelers terug naar de eigen helft (aan de kant van de eigen keeper). De partij die een tegendoelpunt heeft gehad mag na het fluitsignaal de bal in het midden uithalen. De bal moet dan achteruit naar een speler op de eigen helft gespeeld worden.

Sporthoofddoek

Bij veel scholen leeft het vraagstuk over hoe om te gaan met de hoofddoek tijdens de gymles. Speciaal voor de gymles is er een nieuwe sporthoofddoek geïntroduceerd, het model 'Team'.

Dit is een hoofddoek die door de klittenbandsluiting niet alleen in maat verstelbaar is, maar tevens eenvoudig los te trekken is bij mogelijk gevaarlijke situaties in de gymzaal of op het sportveld.

Verdere informatie
en/of verkoop:
www.capsters.com

Ravijnspel

“Meester, ik heb vannacht van het ravijnspel gedroomd!”

Er zijn veel manieren om kinderen te leren samenwerken. Ik noem er een paar: uiteraard de diverse balspelen, teamsporten, tikspelen, acrogym en ... survivalactiviteiten. Want dat is ravijnspel: een survival in de gymnastiekzaal. Door: Ralph Fredriksz

Maak drie groepen en geef de kinderen als opdracht mee om van de ene kant van de zaal naar de andere kant te gaan, waarbij twee ravijnen overwonnen moeten worden. Elke groep krijgt materialen mee, waarvan aanvankelijk niemand weet waarvoor ze dienen. Bovendien wordt in de loop van het spel een leerling ziek, die door de hele groep over het ravijn gebracht moet worden. Raakt iemand of iets de grond aan, dan moet het hele groepje opnieuw beginnen. Een enerverend spel, waarbij het samenwerken voorop staat.

In hoge mate wordt er een beroep gedaan op het (leren) samenwerken. De kinderen worden geconfronteerd met een zeer uitdagend bewegingsprobleem, dat ze niet alleen kunnen oplossen. Er moet geluisterd worden naar de ander. Er moet rekening worden gehouden met de ander. De praktische handelingsintelligentie komt om de hoek kijken. Kortom: allemaal waardevolle zaken, die aan bod komen in een les ravijnspel.

Welke materialen worden er gebruikt?

Ik ga uit van een standaard gymnastiekzaal, waarbij de touwen hangen op ongeveer een kwart van de zaal. Daar is het eerste ravijn: er moet gezwaaid worden van de ene bank naar de andere. Dus het eerste ravijn bestaat uit twee aaneengesloten banken, twaalf touwen (waarvan er maar drie gebruikt worden, de overige touwen bij elkaar knopen) en weer twee banken aan de overkant.

Het tweede ravijn bestaat uit twee banken aan de ene kant en een lange mat, die is uitgerold achter de servicelijn van het volleybalveld, aan de andere kant. De lengte van een ladder is bepalend voor de afstand tussen de bank en de lange mat. Later kom ik hierop terug.

Bij het eerste ravijn liggen de materialen, die elk groepje dient mee te nemen.

Elk groepje krijgt mee:

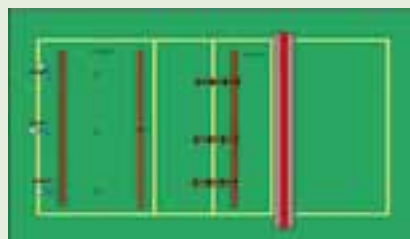
- een gymnastiekstok
- twee springtouwjes
- een basketbal of kleine medicinabal.

Bij het tweede ravijn liggen voor elk groepje de volgende materialen klaar:

- een ladder
- een kleine mat.

Spelidee

Drie groepen starten aan de kopse kant van de gymzaal bij het eerste ravijn. Afgesproken dient te worden wie de materialen meeneemt. Vervolgens moet elke groep het touw te pakken zien te krijgen, dat boven het ravijn hangt. Uiteraard mag niemand in het ravijn stappen. Als een groep erin geslaagd is het touw te pakken, dan kan de hele groep naar de overkant zwaaien. Maar: als iemand of iets in het ravijn valt (= de grond aanraakt) moet de hele groep weer opnieuw beginnen. Is een groep erin geslaagd het eerste ravijn te overwinnen, dan wordt er gelopen naar het tweede ravijn: twee aaneengesloten banken en een lange mat.

Met een ladder moet er een brug gemaakt worden over het tweede ravijn. Zodra de brug gemaakt is, wordt iemand van het groepje ziek. Hij of zij moet op het matje liggen en al

liggende op de ladder moet de patiënt vervoerd worden over het ravijn naar de overkant. Maar je raadt het al: als iemand of iets in het ravijn valt, moet het hele groepje weer bij het eerste ravijn opnieuw beginnen.

Een groep heeft een punt, als iedereen over het tweede ravijn is gekomen. Dus: alle kinderen van het groepje met de stok, de touwtjes, de bal en het matje. Bovendien moet de ladder ook nog eens meegenomen worden. Als een groep een punt heeft behaald, mogen ze proberen een tweede punt te halen. Uiteindelijk is de groep, die de meeste punten behaald heeft winnaar.

Ravijnspeel: de praktijk

Al tijdens de uitleg van dit spel zie je, dat de kinderen popelen om te beginnen. Na eventuele vragen beantwoord te hebben, worden de groepen gemaakt. Het gebruik van partijlinten is aan te bevelen.

Meteen zie je, dat de kinderen met de stok proberen het touw te pakken. Natuurlijk lukt dit niet, aangezien de afstand te groot is. Een enkeling vraagt, of de bal gegooid mag worden. Domme vraag: als de bal in het ravijn valt, moet de hele groep weer opnieuw aan de slag. Vervolgens gaan de kinderen met de touwtjes proberen het felbegeerde touw naar zich toe te halen. Ook dit gaat moeilijk, want de afstand is te groot. En nu komt het: er zijn nogal wat slimme kinderen bij, die het touwtje vastmaken aan de stok. Op deze wijze pakken ze de stok beet en zwiepen het touwtje om het klimtouw en halen deze zo naar zich toe. De oplossing! Andere groepen zien dit en gaan dit ook proberen. Op dit moment kan de lesgever de groep even laten zitten en wijzen op het gevaar wanneer er kinderen te dicht bij diegene gaat staan, die het touw probeert te pakken. Afstand bewaren dus, anders krijg je de stok of het zwiepende touw tegen je aan.

Als een groep erin geslaagd is het touw te bemachtigen, kan de hele groep over het ravijn naar de overkant zwaaien. Maar: als iemand of iets het ravijn aanraakt.....opnieuw beginnen!

Het tweede ravijn is een ander verhaal. Het is veel moeilijker dan het eerste. Meestal is het de leider van het groepje, die wel eventjes wil laten zien hoe het moet. Ladder schuin tegen de bank en schuiven maar! Maar deze poging is gedoemd om te mislukken. De lange mat ligt te ver en de ladder komt in het ravijn terecht. Weer opnieuw beginnen.

Als alle drie de groepen bij het tweede ravijn zijn aangekomen, kan de lesgever een tip geven. Vertel aan de kinderen, dat ze de touwtjes moeten gebruiken. Ook die hebben ze nodig bij dit ravijn. Meteen zie je, dat de kinderen de touwtjes vastmaken aan de ladder en deze, al schuivende over de bank, over het ravijn proberen te leggen. De kinderen die in de letterlijke zins des woord de touwtjes in handen hebben, proberen te voorkomen dat de ladder het ravijn in valt. Dit doen ze door de ladder omhoog te trekken. Echter: de touwtjes zijn te kort. Van de twee springtouwjes moet één lang touw gemaakt worden, dat aan het eind van de ladder vastgemaakt dient te worden. Op deze wijze kunnen de kinderen de ladder over het ravijn neerleggen. Als dit gelukt is, dan hoor je maar al te vaak een enorm gejuich! Maar ze zijn er nog niet...

De ladder over het ravijn krijgen.....spannend!

Vanaf dit moment wordt iemand ziek. Het matje wordt op de ladder gelegd, de zieke erop en de kinderen gaan enthousiast de mat over de ladder schuiven. Hierbij hebben ze niet in de gaten, dat de ladder ook gaat verschuiven en met een luide klap in het ravijn terecht komt. Opnieuw beginnen! Wat is de oplossing? Eerst moet er iemand naar de overkant om het touw los te maken. Dat zit toch maar in de weg. Dan houdt die persoon al knielende de ladder tegen, terwijl een kind op de ladder de mat gaat trekken en de anderen de mat gaan schuiven. Is de mat aan het eind van de ladder gekomen, dan mag de zieke er af. De kinderen weten maar al te goed dat ze er bijna zijn en stuiven over de ladder. Wijs ze er op dat ze rustig moeten blijven, want een fout is zo gemaakt. De ladder meenemen is voor velen een fluitje van een cent. Het touwtje vastmaken aan de ladder en deze net een ophaalbrug omhoog trekken. Als dit gelukt is, is de klus geklaard! De groep heeft een punt gehaald en mag proberen een tweede punt te halen.

Over het tweede ravijn

Aandachtspunten

Wees zuinig met het geven van aanwijzingen. Laat de kinderen eerst zelf even uitproberen. Na verloop van tijd én op cruciale momenten komt de lesgever met tips, suggesties en aanwijzingen. Zo kan je in een laat stadium de kinderen erop wijzen, dat als de mat wordt omgedraaid, dus met de bovenkant op de ladder, deze veel makkelijker over de ladder glijdt.

Wellicht een overbodige opmerking: differentiëren is een noodzaak! Het ravijnspeel zoals boven omschreven is natuurlijk veel te moeilijk voor groep 3. Bij groep 3 zou het eerste kind van de groep het touw mogen pakken, hoeven ze geen spullen mee te nemen, ligt de ladder al klaar en wordt er niemand ziek. Zo kan bij groep 8 het tweede ravijn uiterst moeilijk worden, wanneer de ladder een paar centimeters op de bank en een paar centimeters op de lange mat komt te liggen. Voor elke groep geldt: succesbeleving is essentieel. De bewegingssituatie moet niet te moeilijk zijn, maar ook niet te makkelijk. Ik wil dan ook eindigen met een variatie op de reclameslogan van een bekende instantie in Nederland: leuker kunnen we het niet maken, wel moeilijker!

Ralph Fredriksz is leraar lichamelijke opvoeding van diverse scholen voor primair onderwijs bij de gemeente Westland ('s-Gravenzande).

Foto's: Ralph Fredriksz

Correspondentie: rmfredriksz@casema.nl

De overgang van basis- naar voortgezet onderwijs (1)

Lesgeven aan een brugklas! Elk schooljaar komen ze weer, de nieuwe brugklassers! Allemaal jonge kinderen die een nieuw avontuur aangaan op het voortgezet onderwijs. De één vol verwachtingen en erg nieuwsgierig, de andere teruggetrokken en wat afwachtend wat er gaat gebeuren. Al deze leerlingen met verschillende achtergronden willen wij graag in beweging brengen. Deze artikelenserie is een uitwerking van de workshop 'Hoe beginnen we in de brugklas?' die gegeven is op de Thomas Oriëntatie dag in Tilburg.

Door: Joris Houben

Hoe beginnen we in de brugklas?

De aanleiding voor het schrijven van dit artikel is een aantal jaren geleden ontstaan. Een groepje bewegingsonderwijzers kwam bijeen om ervaringen, opgedaan tijdens de lessen bewegingsonderwijs in het VO met elkaar uit te wisselen. Deze bijeenkomst heeft er toe geleid dat er nu een groep 'bruggenbouwers' is gestart die ongeveer vier keer per jaar bijeen komt om samen ideeën uit te wisselen. Doel is om met deze groep 'bruggenbouwers' een brug te slaan tussen het PO en VO en zo de overgang van nieuwe brugklasleerlingen soepeler te laten verlopen.

Aanleiding

Wat heeft ons nu doen besluiten om extra aandacht te vestigen op deze groep leerlingen? De overgang van PO naar VO is erg groot. De brugklasperiode is voor alle leerlingen een nieuwe start. Vele nieuwe ervaringen dringen zich op. Groot gebouw, verschillende lokalen, veel docenten en vooral heel veel nieuwe klasgenoten. Iedereen is bezig met een plekje te verwerven binnen een groep. Onze voor naamste taak in de eerste weken is leerlingen te begeleiden zich thuis te laten gaan voelen op hun nieuwe school. Elke docent kan hier een steentje aan bij dragen. Zeker voor ons vak, de gymlessen, is het van enorm belang om zorgvuldig met onze 'bruggers' om te gaan.

Na de basisschool gaan de leerlingen allemaal naar verschillende stromingen binnen het voortgezet onderwijs. De één kiest voor

het vmbo, de andere voor havo of vwo. Met een goed advies zit een leerling op de juiste plek. Alleen in een gymles heb je juist wel te maken met heterogene groepen. Leerlingen met verschillende achtergronden en bewegingservaring stappen zo je les binnen.

Wat viel ons op?

1 Bewegingservaring?

In elke klas zie je ze.... leerlingen die aan één woord of plaatje genoeg hebben om de activiteit met succes uit te voeren. Aan de andere kant leerlingen die met veel pijn en moeite soms wel, maar vaak ook niet, de activiteiten weten te volbrengen. De grote niveauverschillen in een klas ontstaan doordat de ene leerling aanleg heeft, veel sport en buiten speelt terwijl de ander minder aanleg heeft en bijvoorbeeld liever kiest voor computeren. Daar komt ook nog eens bij dat grote groepen leerlingen in het basisonderwijs, nooit les hebben gehad van vakleerkrachten.

2 Gekozen activiteiten vaak te moeilijk in het VO?

Daar waar het bij andere vakken heel normaal is om in de brugklas te beginnen met herhalen zien we dat in de lessen bewegingsonderwijs meteen gestart wordt met typische VO-activiteiten zoals basketbal, wandklimmen, speerwerpen, volleybal, softbal en tip-salto. Juist vanwege de enorme verschillen in bewegingservaring lijkt het ons wenselijk om te starten met activiteiten die bij de leerlingen bekend zijn. We willen dat leerlingen zich zo snel mogelijk thuis voelen. Succeservaring, beleving en deelgenoot zijn van de

klas is erg belangrijk. Leren is namelijk voortbouwen op ervaringen die je hebt meegemaakt. Als deze ervaringen voor een groot deel negatief zijn, doordat het vaak niet lukt of omdat je buiten de groep staat, dan dreigen kinderen af te haken. Wij willen leerlingen introduceren in 'eenvoudige' bekende activiteiten, die ook voor de betere beweger voldoende uitdaging bieden. *Het is van belang dat we activiteiten kiezen die meteen lukken. Succeservaring is voor elk kind heel erg belangrijk, zeker in het begin van een leerproces. Het lukken en plezier ervaren zijn één van de pijlers van geluk en dagen uit tot verder leren. Een goed gekozen arrangement en duidelijk leervoorstel zijn van essentieel belang.*

3 Kennismaking en samenwerken?

Voor veel leerlingen is het erg spannend in een nieuwe groep. Zeker als je voor de eerste keer, voor een volle klas, iets moet doen. Vooral die leerlingen die niet zo goed zijn in bewegen, zijn bezig met vooral niet op te vallen. Stel je voor dat het net bij jou voor de hele klas fout gaat... wat zal de rest dan van je denken? Kennismaken met elkaar gaat het beste als er niet heel veel druk op staat.

Station 1: Over het ravijn

Organisatie

Arrangement:

- 1 omgekeerde bank op twee verhogingen
- 1 kast als verhoging
- 1 bok als verhoging
- 2 maten voor veiligheid
- 4 touwtjes op de bank om de verhoging vast te binden
- 1 pilon als wachtplek.

Foto 1 lesgeven in de brugklas

Extra:

- lintjes
- springtouwtjes
- wandrek / brug als verhoging
- muur / springplank om met voeten op te steunen
- losse materialen (bijvoorbeeld blokjes / touwtjes / ballen groot en klein / pittenzakjes).

Opdracht:

Zet je voeten tegen de poten van de bok aan en pak met je handen de bank vast. Klim nu met handen en voeten naar de overkant.

Regels:

Startregel

- begin is bij de bok
- raak je de grond dan stap je weer op en klim je verder
- ben je klaar met klimmen sluit je achteraan bij de wachtplek.

Stopregel

- als je bij de kast bent
- als je moe bent
- als je er drie keer gevallen bent.

Wisselregel

De volgende mag gaan klimmen als de vorige klimmer klaar is.

Het werken in kleinere groepjes helpt leerlingen om zich eerder in een activiteit te laten zien. Niet de hele klas let op jou! Een 'foutje' is dus minder erg.

Een goede beweger zal geen problemen hebben om zich bloot te geven ook niet in een nieuwe klas. Echter voor een leerling met minder bewegingservaring kunnen de eerste lessen een behoorlijk blok aan het been zijn en dat terwijl ze zich al niet zo zeker voelen.

Kennismaken is niet alleen belangrijk voor leerlingen. Voor ons als docenten is het zaak om snel zicht te krijgen in het niveau van onze brugklasleerlingen. Dit om goed aan te kunnen sluiten bij de ervaring en beleving van de leerlingen. Het aanbieden van verschillende activiteiten in één les biedt dan ook voordelen. Leerlingen doen verschillende activiteiten in één les. Dat betekent dat als je niet zo goed bent in het één, je kunt uitblinken in het ander. De leerlingen werken in kleine groepjes en hoeven niet bang te zijn te falen voor de hele groep. De docent krijgt snel inzicht in het bewegingsniveau van leerlingen in verschillende activiteiten. Het werken met verschillende activiteiten zorgt ervoor dat leerlingen veel meer beurten krijgen.

Het werken in groepjes vraagt ook het één en ander. Leerlingen moeten met elkaar een activiteit op gang brengen en deze onderhouden. Samenwerken is iets wat je moet leren. Het leren samenwerken doe je in een klein groepje waar overleg nog mogelijk is, en in een makkelijke activiteit met niet al te moeilijke regels en opdrachten. Veel kinderen hebben al ervaring met het werken in kleine groepjes vanuit de basisschool. Ook tijdens de gymles. Basisscholen die bewegingsonderwijs serieus nemen werken allemaal via een methode. Hierin wordt vaak in kleine groepjes gewerkt. Uiteraard staat de docent altijd klaar om te begeleiden, aan te passen of te coachen daar waar nodig.

Leskaarten

De 'bruggenbouwers' zijn bezig met het schrijven van verschillende brugklaslessen. In elke les zullen vier activiteiten aan bod komen. Natuurlijk is het altijd mogelijk om activiteiten van verschillende lessen met elkaar te combineren. De opzet is om een les een aantal keren te herhalen zodat leerlingen de tijd krijgen om te leren en te genieten van een leuke uitdagende activiteit. Elke tien minuten wordt er van activiteit gewisseld. De leerlingen krijgen elke les dus vier activiteiten te doen. Mocht dit qua tijd niet lukken dan kan er gekozen worden de activiteiten minder lang te doen of om maar drie keer door te draaien. Bij het ontwikkelen van de leskaarten zijn we uitgegaan van groepen tot 32 leerlingen. Is het leerlingaantal kleiner, wat hopelijk het geval is, dan kun je de vier activiteiten met minder leerlingen doen. Mocht dit echter problemen geven dan kun je er voor kiezen drie groepen te maken en te zorgen dat één activiteit dan steeds open ligt. Bij het samenstellen van de activiteiten hebben we geprobeerd uit te gaan van een normale standaardinrichting van een gymzaal.

Voor wie zijn deze leskaarten?

Deze leskaarten zijn ontwikkeld voor vakdocenten VO. De leskaarten bieden de mogelijkheid om op een andere manier les te geven. Er bestaat altijd de mogelijkheid activiteiten van de verschillende lessen uit te wisselen. Natuurlijk staat het vrij, aanpassingen aan arrangement en/of regels te maken. Het gebruik van deze leskaarten kan ook voor stagiaires een steuntje in de rug zijn. Hopelijk

Loopt het?.....tips

Er is geen bank meer. Er is geen kast of bok meer.	• Gebruik een ladder of balanceerbalk. • Op rekstok leggen of in de ringen hangen. • Gebruik wandrek of brug.
Kinderen moeten te lang wachten.	• De volgende klimmer mag starten als de eerste klimmer over het midden is. • Maak twee of meerdere situaties.
Kinderen krijgen te veel beurten, pijn aan handen en voeten.	• Beurt overslaan. • Maximaal acht keer op een neer klimmen. • Balanceren in plaats van klimmen. • Klimmen met handschoenen. (winterbeklimming!!)

Lukt het bijna?.....tips

Klimmer vindt het moeilijk / eng om onder de bank te klimmen.	Arrangement: • de situatie lager maken • steunpunten maken op de grond waar een leerling met de voeten mag rusten. Bijv. bank of springplank • situatie dicht tegen muur bouwen zodat leerling met voeten tegen muur kan lopen Aanwijzing: • klem de handen en voeten aan allebei de kanten van de bank en verplaats eerst de voeten een stukje en daarna de handen • laat het kind met handen en voeten en zittend op de bovenkant naar de overkant klimmen • balanceer over de balk van de omgekeerde balk naar overkant • klimmer ondersteunen bij de rug.
Kind komt niet met de voeten op de bank.	Arrangement: • de bank steunt op aan één kant op de grond of op één kastkop en staat dus schuin • stoel plaatsen zodat het opstappen makkelijker gaat. Aanwijzing: • loop met de voeten op tegen de bokpoten en leg dan de voeten op de bank • klimmer ondersteunen.

Lukt het beter?.....tips

Voor de echte klimgeiten!!	
De klimmer klimt gemakkelijk met handen voeten geklemd om de bank naar de overkant.	Arrangement: • bok verhogen en de bank schuinplaatsen • een kant in de ringen vastzetten zodat het minder stabiel wordt. Let op bevestiging! Aanwijzing: • klim met handen en voeten in een ritme om en om en in een hoger tempo • klim heen en ook weer terug • klim met beide handen aan één kant • klim met handen en voeten aan één kant • maak halverwege de klim een hele draai en klim weer verder • klim van de bok naar de kast en probeer op de kast te klimmen • klim halverwege op de bank • klim eerst om de bok of kast en klim daarna verder onder de bank • plaats kast in de buurt van de muur, de leerling klimt tussen kast en muur richting bank om vervolgens door te klimmen.

Leeft het?.....later

Kind durft niet te klimmen of op de kop te hangen.	Arrangement: • lagere situatie maken • steunpunten maken op de grond waarop een leerling kan steunen met de voeten. Aanwijzing: • de leerling ondersteunen door te ondersteunen bij de schouders • klimmen boven over de bank • balanceren boven over de bank.
Klimmen wordt saai.	Arrangement: • verhogen door de bok hoger te maken en aan de andere kant de bank laten steunen op de rekstok of in de ringen hangen • leerlingen starten met een lintje om en moeten deze halverwege vastmaken aan de bank met ankersteek • er zitten lintjes vast (ankersteek) aan balanceerlat van de bank. Wie kan in één beurt de meeste lintjes losmaken en omhangen zonder met de voeten aan de grond te komen? Aanwijzing: • wedstrijdje: wie kan het vaakst heen en weer klimmen zonder met de voeten aan de grond te komen? • twee klimmers klimmen samen naar de overkant verbonden met een touwtje en moeten beiden op de kast uitkomen • elkaar klimmend onder bank passeren • klimmen met een blinddoek • een langer klimparcours bouwen • vervoer verschillende materialen naar de overkant zonder ze te laten vallen.

Later.....

Klimmen onder.	Aanwijzingen: • klim halverwege van onder de bank boven op de bank en klim daarna weer door • klim van de bok naar de kast en probeer om de kast te klimmen • je zit op de kast en klimt onder bank en bok door om boven op de bok te kunnen klimmen • bank ophangen aan vier ringen op 1.50 m. hoogte. Ga op de kast staan en klim onder de bank door en probeer aan de andere kant op de bank te klimmen.
Klimmen samenwerken.	Aanwijzing: • zes wachters houden een bank horizontaal vast op borsthoogte terwijl de klimmer rondom de bank probeert te klimmen.

Ontwikkelen van leskaarten

- In hoeverre kan de overgang van basisschool naar VO beter op elkaar aansluiten zodat de stap voor iedereen beter te maken is?
- Welke basisschoolactiviteiten zijn geschikt voor de brugklas?
- Hoe kunnen we een aanbod maken dat vooral geschikt is voor de mindere beweger die met grote onzekerheid meedoet aan de gymlessen en op zijn nieuwe school behoefte heeft aan succeservaringen?
- Hoe kunnen we binnen activiteiten waarin zwakke kinderen bewegen betere bewegers nog beter maken?
- Hoe kunnen we kinderen meer verantwoordelijkheid geven voor het verloop en organisatie van de les?
- Hoe kunnen we aansluiten bij de beleavingswereld van de brugklassers?

Correspondentie: jaehouben@hotmail.com

daagt het uit op zoek te gaan naar passende activiteiten voor onze brugklasleerlingen. We snappen de angst van docenten om hun structuur los te laten. Maar 'zelfstandige' groepen kunnen na een tijdje aan de hand van de kaart en met hier en daar wat ondersteuning van de vakdocent, de activiteiten zelf opbouwen en opstarten.

Nationale Sport Week 2010: 17 – 24 april

Een week vol sport en bewegen

Van 17 tot en met 24 april vond de zevende editie van de Nationale Sport Week plaats. Een landelijk sportevenement dat een week lang in Nederland de sport in de etalage zet en daarmee iedereen het plezier en belang van sport en bewegen liet zien.

onthaald door Marco Borsato. Peggy Vrijens gaf samen met Ivan Tay een opzwepende aerobicclinic, Ralf Mackenbach samen met Lucia Marthas een streetdanceclinic en Innocent Anyanwu leerde Arnhemmers de kneepjes van het boksvak. Volop zien, doen en beleven dus!

TON WINKELS

Nationale Sport Week en het onderwijs

Dat ook het onderwijs een belangrijke rol speelt binnen de Nationale Sport Week, onderstreept ook Kees Sijbesma, directeur Nationale Sport Platform en initiatiefnemer van de Nationale Sport Week: "Om meer jongeren te laten sporten en bewegen is een goede samenwerking tussen sport en onderwijs van groot belang. Het kwaliteitskeurmerk 'Sportactieve School' draagt daar bijvoorbeeld aan bij. Dit certificaat werd tijdens de openingsdag op

Juigende vertegenwoordigers van de gecertificeerde scholen

De hele week was er volop sportaanbod bij sportverenigingen, -clubs en -bonden, bedrijven, het onderwijs en andere sportaanbieders. Open dagen werden gehouden, demonstraties en clinics werden gegeven en toernooien werden georganiseerd. Dé kans voor Nederlanders om kennis te maken met diverse (nieuwe) sporten.

Landelijke opening

Op zaterdag 17 april ging de Nationale Sport Week officieel van start met het ontsteken van het Nationale Sport Vuur omlijst door Sef Thissen die het Nationale Sport Volkslied 'Mijn Hart is Oranje' ten gehore bracht. De Markt in het centrum

van Arnhem maakte op deze openingsdag tussen 12.00 en 18.00 uur plaats voor een waar sportplein met een aansprekend podiumprogramma.

Zo trad zanger Hansen Tomas op, draaide DJ Lucien Foort, kwam de rapgroep Flinke Namen optreden en liet een freestyle basketbalteam zijn skills zien. Op en vanaf de Markt was er volop sport- en beweegaanbod, waar ook de ambassadeurs actief in waren. Hella van der Wijst maakte bijvoorbeeld een wandeling door en rondom de stad met Arnhemmers, terwijl Joris Putman op de fiets door Arnhem en omgeving trok, waarna ze beiden sportief werden

17 april door ambassadeur Jochem van Gelder en Paralympisch sportster Annette Roozen uitgereikt aan vier Arnhemse Scholen. Door daarnaast verenigingen uit te dagen schoolactief te worden, kunnen we samen werken aan een sportief Nederland. Een lokale Sportweek is dan een prima moment om in die week school en sportverenigingen gezamenlijke activiteiten te laten organiseren."

Correspondentie:

redactie@kvlo.nl

De KVLO in 2009

Verkort jaarverslag

In het verenigingsjaar 2009 is hard gewerkt aan het beleidsplan 2008-2012 met als motto 'Voor kwaliteit in bewegen elke dag'. Op vele terreinen, in vele commissies en met heel veel activiteiten wordt de missie van de KVLO vormgegeven. De leden waarderen de KVLO met een 7.6; een prachtige score. Leden hebben tevens aangegeven waar hun behoeftes liggen en aanbevelingen gedaan voor verbetering. Dit wordt meegenomen voor de komende periode.

De grote betrokkenheid en waardering van leden is een enorme stimulans voor al diegenen die beroepshalve dan wel vrijwillig hun bijdrage leveren aan het werk en de toekomst van de KVLO.

Initiatieven in kader bewegen, sport en onderwijs

Er waren veel nieuwe initiatieven op het gebied van bewegen en sport in het onderwijs.

Het door de rijksoverheid ingezette beleid om meer leerlingen te laten voldoen aan de Nederlandse norm voor gezond bewegen wordt vanuit meerdere initiatieven ondersteund en krijgt effecten.

Vanuit de 'brede impuls voor scholen sport en cultuur' worden combinatie-functionarissen aangesteld. In het basis-onderwijs is deze impuls een belangrijke stimulans voor het invoeren en/of het versterken van de positie van een vakleerkracht. Samen met andere partners zoals NISB en VSG is de KVLO betrokken bij het plaatsen en ondersteunen van combinatiefunctionarissen o.a. door het organiseren van bijeenkomsten van deze functionarissen. Er is in een topic combinatiefuncties in de *Lichamelijke Opvoeding* aandacht aan besteed en op de site wordt een dossier combinatiefuncties actueel gehouden.

Voor het in 2009 verschenen *Olympisch Plan 2028* is het nodig dat de periode tot aan 2016 wordt gebruikt om van Nederland een sportland te maken. Dat betekent dat bewegen en sport diep verankerd moet zijn in de samenleving en dat infrastructuur en accommodaties op 'Olympisch' niveau zijn.

Voor het onderwijs betekent dit dat er meer uren bewegen en sport in het onderwijs gegeven worden en wel door een vakdocent. Zo pleit NOC*NSF voor drie uur bewegingsonderwijs per week. Op meerdere bijeenkomsten is het *Olympisch Plan* besproken en het hoofdbestuur heeft haar steun aan het plan uitgesproken.

De KVLO is partner geworden in het Convenant Gezond Gewicht. Ook hier is steun voor meer en beter bewegingsonderwijs. De KVLO wordt mede verantwoordelijk voor de uitvoering van het deelconvenant School.

Om activiteiten en initiatieven die ontstaan vanuit bovengenoemde ontwikkelingen hebben de ministeries van OCW en VWS besloten tot het instellen van een Platform sport, bewegen en onderwijs. De KVLO heeft evenals vele andere betrokkenen zitting in het platform. Meer direct is de KVLO betrokken bij het project bewegen en sport in het mbo en in een stimuleringsproject voor inactieve leerlingen in het vmbo.

Tegen de achtergrond van de bovengeschetste ontwikkelingen heeft het hoofdbestuur besloten om actie te gaan voeren voor drie uur bewegingsonderwijs en twee uur naschools sportaanbod voor alle leerlingen van 6 tot 18 jaar. Met deze actie, die als motto heeft '3 + 2 = een fit idee', hoopt de KVLO medestanders te vinden die de druk op de scholen zullen vergroten om

meer bewegingsonderwijs, gegeven door vakleerkrachten, te gaan aanbieden.

Bijzondere ontwikkelingen in het onderwijs

De KVLO heeft een prominente rol gespeeld in het behouden van het taakgebied Vitaal Burgerschap in het document 'Leren, loopbaan en burgerschap' in het mbo. Door middel van het inzetten van leden van het zogenaamd nationaal team bewegen en sport mbo zijn we in staat geweest de staatssecretaris ervan te overtuigen dat Vitaal burgerschap (ankerpunt voor bewegen in het mbo) gehandhaafd dient te worden. Staf Depla (PvdA) heeft op initiatief van de KVLO Kamervragen gesteld. Mede onder invloed van deze acties heeft de staatssecretaris inmiddels besloten het taakgebied Vitaal Burgerschap te handhaven.

Over de regeling en handhaving van de urenborging VO blijft onduidelijkheid bestaan. De aanpak van de KVLO bestaat voornamelijk uit het bieden van individuele hulp op maat aan docenten en het toesturen van artikelen over onderwijstijd LO, met de nieuwe regelgeving. Op de meeste scholen zijn door deze interventie de uren gehandhaafd. Een toenemend aantal scholen biedt zelfs meer uren aan. Steeds vaker horen wij dat scholen willen bezuinigen door de klassen bij LO te vergroten. Dit speelt vooral in het vmbo en het Praktijk-onderwijs. Door te wijzen op 'Veiligheid in de gymles', met een verwijzing naar de 'VO veiligheidsmanager', heeft de discussie met directie en MR vaak een positief gevolg. De inspectie gaat in 2010 de nieuwe urenhandhaving VO monitoren conform het destijds door de Kamer gewenste aangenomen evaluatieamendement Mosterd/Hamer.

De aandacht in de media voor de akoestische problematiek in zalen en sporthallen heeft geleid tot veel reacties. Veel klachten over akoestiek zijn door de KVLO begeleid, met als uitgangspunt dat leden het gezamenlijk met directies en gemeenten oplossen. Hierdoor kwam de problematiek hoger op de prioriteitenlijst te staan en zijn veelal stappen gezet naar verbeteringstrajecten. Het aantal scholen dat lichamelijke opvoeding als eindexamenvak aanbiedt groeit

HANS DIJKHOF

Hilde Bax spreekt de vergadering toe

nog steeds. LO2-vmbo wordt gegeven op 115 scholen, BSM op 150 scholen. De Mission Olympic Schoolsport Competitie voor het voortgezet onderwijs is in 2009 weer licht gegroeid, zowel in aantal deelnemers als scholen (189). Aan de School Final deden meer dan 5000 leerlingen mee. De verkiezing Sportiefste School van Nederland in het primair onderwijs werd gewonnen door De Catamaran uit Rotterdam.

In 2009 werden 40 scholen in het PO en 44 scholen in het VO gecertificeerd. De meeste scholen werden voor het eerst gecertificeerd, een deel betrof verlenging van eerdere certificering. Vanaf de start van de certificering zijn 150 certificaten VO en 183 certificaten PO uitgereikt.

Registratie, scholing en beroepsprofiel

In het afgelopen jaar is door de KVLO volop geparticipeerd in het project registratie van SBL. De KVLO blijft voorlopig als trendsetter op dit project deelnemen. Voor wat betreft het eigen registratietraject is het aantal initieel geregistreerde leden inmiddels opgelopen tot meer dan 1000. De overgang van initieel naar beroepsregister is door 35 leden doorlopen. Dit laatste aantal blijft achter bij de verwachtingen. Voor een verdere groei en ontwikkeling binnen het registratietraject is het van essentieel belang dat registratie in de werksituatie wordt erkend en beloond. In SBL-verband wordt op meerdere niveaus gewerkt aan

deze erkenning van de registratie. Onderdeel van het registratietraject is de ontwikkeling van een digitaal portfolio. Ook in SBL-verband kon het werk aan het nieuwe beroepsprofiel leraar bewegingsonderwijs in 2009 worden afgerond. Na raadpleging van verschillende gremia kan het beroepsprofiel in de wintervergadering 2010 worden vastgesteld.

Een belangrijk effect van de registratie is de groeiende vraag naar scholing.

De KVLO werkt samen met opleidingsinstituten en de SLO bij het organiseren van landelijke studiedagen. Vakontwikkelingen worden op de voet gevolgd en in de programma's van de studiedagen ingebed. In 2009 zijn er studiedagen geweest voor het SO, BSM, VO, LO2 vmbo, BO en Praktijkonderwijs met in totaal 856 deelnemers. De studiedag mbo vindt tweejaarlijks plaats en staat voor 2010 geprogrammeerd.

De KVLO organiseert in samenwerking met First Responder EHBO-basiscurssussen en herhalingsdagen. In het totaal hebben hieraan 147 personen deelgenomen.

In 2009 zijn de scholingen 'Omgaan met agressie', 'Sportklimbegeleider onderwijs indoor top rope' en 'Sportkliminstructeur onderwijs indoor top rope' in de markt gezet en gewaardeerd met punten voor de KVLO-Registratie. De uitvoering van de scholingen vindt plaats bij de opleidingsinstituten voor de lerarenopleiding lichamelijke opvoeding. Leden worden waar mogelijk gewezen op scholingen of

personen die hen kunnen ondersteunen bij de gestelde leervraag.

Vijf VO-scholen doorliepen het kwaliteitsproject LO.

De KVLO ondersteunt diverse netwerken, vaak in samenwerking met de SLO.

Arbeidsvoorwaarden en IRP

De afdeling individuele rechtspositie wordt steeds vaker geconfronteerd met leden die in problemen komen met hun werkgever. Mogelijk is de professionalisering van het schoolmanagement hier debet aan. Door deze toename komt de grens aan mogelijkheden voor ondersteuning aan leden op het punt van juridische ondersteuning in zicht. Voorlichting van leden via het blad en de nieuwsbrief is verder verbeterd. Er waren veel vragen en verzoeken tot advies op het gebied van disciplinaire maatregelen, ziekte, reïntegratie en WIA. Daarnaast veel vragen over veiligheid en aansprakelijkheid, bevoegdheden, huisvesting en arbo-zaken. Deze vaak complexe vraagstukken worden zo nodig in samenwerking met andere stafafdelingen (onderwijs, huisvesting) afgehandeld. Een duidelijke toename van vragen is waarneembaar bij de ouder wordende docent LO (55+), die geconfronteerd wordt met afname van fysieke mogelijkheden, beperkt seniorenbeleid en een veelal strikte hantering van taken en werkzaamheden door de werkgever. De verwachting is dat vragen en geschillen hierover (wegens onder meer verhoging van de AOW-leeftijd) verder zullen toenemen.

Op het terrein van arbeidsvoorwaarden en rechtspositie was het een rustig jaar. Voor de onderscheiden onderwijssectoren zijn er tussen sociale partners afspraken gemaakt over de invulling van het Actieplan LeerKracht. Het betreft de functiemix in PO en VO en een aanpassing van de salarisschalen in PO, VO en mbo. De scholen in het PO en VO zijn druk bezig met de invoering van de extra hogere functies (LB voor het PO en LC en LD voor het voortgezet onderwijs).

Met de dreigende tekorten aan personeel in het onderwijs ligt het in de lijn der verwachting dat het aantal DGO's in de toekomst laag zal blijven. Doordat het aantal DGO-onderhandelaars in CMHF- verband teruggelopen is, kan gesteld worden dat daarmee een evenwicht is bereikt in relatie tot het aantal DGO's. Ook in het afgelopen jaar is er regelmatig een beroep gedaan op de steunpunten MR. Veel vragen betreffen de invoering van de functiemix en de gevolgen voor het (personeels)beleid van de school. Met het in het jaar 2008 wegvallen van de subsidie voor scholing en voorlichting door het ministerie van onderwijs is met ingang van 2009 de keuze gemaakt om de scholingen op een laag pitje te continueren en dan alleen nog als dienstverlening op aanvraag van leden van de verenigingen die deel uitmaken van de CMHF. De belangrijkste onderwerpen van de landelijk georganiseerde cursussen waren de basiscursus WMS, de problematiek rond de invoering van de functiemix, het opstellen en toetsen van het formatie-

plan en personeelsbeleidsplan. Cursussen worden meestal specifiek toegesneden op de situatie van een afzonderlijke school. De relatie tussen de CMHF en de aangesloten vakverenigingen in de Federatie Onderwijsbonden blijft aanleiding geven tot discussie. Mogelijk moet overwogen worden om het lidmaatschap definitief op te zeggen. Toewijzing van Gofac-middelen via de CMHF staat een dergelijk besluit voorlopig in de weg.

Verenigingsbeleid

Binnen de vereniging heeft veel discussie plaatsgevonden over bestuurlijke vernieuwing. Door een gemengd samengestelde werkgroep Bestuur Organisatie en Management (BOM) zijn voorstellen voor de vernieuwing ontwikkeld en besproken. Op hoofdlijnen zijn de voorstellen van de werkgroep overgenomen en het bestuur heeft ze geconcretiseerd. Als de voorstellen van het bestuur door de alv worden overgenomen, zal bestuursstructuur en samenstelling zich drastisch wijzigen. Deze wijzigingen beogen de professionele ontwikkeling van het bureau verder te ondersteunen. In het voorjaar 2010 zal door de alv hierover verder worden beslist. Een verandering wordt bovendien het aftreden van de voorzitter. Het hoofdbestuur heeft Jan Rijpsma, erelid van de vereniging en oud Kamerlid, bereid gevonden zich beschikbaar te stellen als kandidaat voor het voorzitterschap. Deze structuurwijziging is niet ingegeven door ontevredenheid van leden. Leden waarderen de KVLO met een 7.6. De belangrijkste reden om lid te worden is de beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Daarna volgt de juridische hulp. Ook de inzet voor de positie van het vak scoort hoog. Het blad en de informatie over ontwikkelingen zijn belangrijke redenen om lid te worden. 81% van de deelnemende leden raadt het lidmaatschap van de KVLO aan.

Financieel beleid

In 2009 heeft het opstellen van de begroting voor veel hoofdbrekens gezorgd. Het was jaren geleden dat er zo'n groot begrotingstekort dreigde. De KVLO ontvangt minder aan subsidies, hetgeen zijn weerslag heeft op de inkomsten. Een aantal bezuinigingen zijn doorgevoerd. Het financieel beleid, als onderdeel van het algemeen beleid, heeft als uitgangspunt:

- structureel inkomsten en - uitgaven in evenwicht houden

- liquide middelen zijn toereikend om de kortlopende schulden te kunnen voldoen
- er wordt op defensieve wijze belegd met een resultaat van minimaal 4%
- de solvabiliteit van de KVLO bedraagt minimaal 70%
- de KVLO zorgt voor inzichtelijke en transparante verslaglegging.

Om inzicht te krijgen in het verloop van de financiën over een langere periode, is na 2008 ook in 2009 een liquiditeitsoverzicht opgesteld. Dit moet leiden tot het kunnen opstellen van een liquiditeitsprognose en uiteindelijk zal op basis van deze prognose en het KVLO-beleidsplan een meerjarenbegroting opgesteld worden.

De vereniging intern

In 2009 zijn er twee algemene ledenvergaderingen geweest. Op vrijdag 15 mei vond de 147ste jaarvergadering van de KVLO plaats in Euroborg, het stadion van FC Groningen. De organisatie was in handen van de afdeling de Noorder die haar 125-jarig bestaan vierde.

De wintervergadering vond plaats op zaterdag 12 december in La Place te Utrecht. Het hoofdbestuur heeft Jan Rijpsma voorgedragen als bestuurskandidaat voor het voorzitterschap van de KVLO ter opvolging van Gert van Driel.

Op donderdag 19 en vrijdag 20 maart vond in Conferentiecentrum Dorhout Mees te Biddinghuizen een nuttige en aangename kadertweedaagse plaats. Alle afdelingen waren vertegenwoordigd.

Op 4 november vond een goed bezochte kaderbijeenkomst plaats.

Naar aanleiding van het feit dat Studio Sport dit jaar 50 jaar bestond, vond de jaarlijkse dag voor de gepensioneerde leden van de KVLO in 2009 op donderdag 7 mei plaats in het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in het Media Park te Hilversum.

De werkgroep 150 jaar KVLO is druk bezig het lustrumjaar voor te bereiden.

In 2009 traden statutair af en zijn - zonder tegenkandidaten - herbenoemd Oscar Erken, Desiree Simons en voorzitter Gert van Driel. De voorzitter heeft zich nog herkiesbaar gesteld onverminderd het streven van het bestuur om op korte termijn een voorzitterswisseling te kunnen realiseren. Pieter Matthijsse, die in het bestuur zat met een Kwaliteitszetel Thomas, heeft vanwege werkdruk het bestuur per 1 augustus verlaten.

Gert krijgt het eerste actieshirt

Jan Rijpstra leest
een gelukstelegram

Het KVLO erelidmaatschap is in 2009 uitgereikt aan dhr. H.H. Rotting. Het ledenaantal is wederom gegroeid met 185 leden. Op 1 januari 2010 zijn er 9200 leden. Bedankt voor het lidmaatschap hebben 492 leden. Overleden zijn 14 leden. Er kwamen 691 nieuwe leden bij. Eind 2009 waren 31 mensen werkzaam op het bureau van de KVLO in een bezetting van 18,9 fte.

In 2009 waren er 25 afdelingen waarvan Rotterdam, Utrecht en Zoetermeer slapend. In totaal hebben 120 afdelingsbestuurders hun rol als kaderlid vervuld en zich lokaal en regionaal ingezet. Er zijn veel scholingactiviteiten en (sociale) netwerkbijeenkomsten voor leden georganiseerd. Het jaar 2009 was het 59e verenigingsjaar van Thomas van Aquino en het 22e jaar als katholieke groepering binnen de KVLO. Het aantal leden van de KVLO dat ook lid is van Thomas, bedroeg 1597 en is daarmee redelijk stabiel in vergelijking met voorgaande jaren.

PR en communicatie

In 2009 is gestart met het ontwikkelen van een nieuwe huisstijl, te beginnen met het laten vormgeven van een nieuw logo voor de KVLO. De ledenwerving naar studenten via de voorlichting op de ALO's is het afgelopen jaar geïntensiveerd. Hiervoor is een aparte studentenfolder ontwikkeld. Om de onderlinge communicatie binnen het bureau van de KVLO te verbeteren is een interne nieuwsbrief opgestart, die eens per maand verstuurd wordt met input van de individuele medewerkers. Er zijn veel succesvolle perscontacten geweest. RTL 4 heeft aandacht besteed aan de veiligheid in de gymlessen. Met de vaksite 'Leraar 24.nl' is samengewerkt om filmpjes en dossiers aan te leggen over onderwerpen die voor leraren sport en bewegen interessant zijn. Als eerste is aandacht besteed aan

het 'stemgebruik onder leraren'. Diverse (digitale) media hebben aandacht besteed aan KVLO-onderwerpen onder andere de sportactieve scholen.

De website van de KVLO is verder geprofessionaliseerd en wordt veelvuldig bezocht (1.170.983 bezoekers), het onderwijsdeel het meest. De nieuwsbrief bevatte twee keer zoveel items en bereikte veel meer leden (ruim 5000). Na de zomervakantie is de zogenaamde beroepsregistratiemodule (brm) opgeleverd: een deelwebsite waarin initieel- of beroepsgeregistreerde leden hun portfolio online bij kunnen houden.

Alle inschrijvingen voor KVLO-studiedagen vinden plaats via digitale inschrijfformulieren. In 2009 is het blad compleet gerestyled. Dit werd gedaan naar aanleiding van de enquête onder de leden. Het thema van de coverfoto's was 'bewegen', in de ruimste zin van het woord.

Besloten is om in 2010 het aantal nummers terug te brengen van veertien naar elf keer per jaar. Aangezien er geen personele consequenties aan verbonden zijn, komt er meer tijd vrij om de kwaliteit verder te verhogen en de link met de KVLO-site te versterken.

Externe contacten

De KVLO heeft veel contacten met andere organisaties. Organisaties die raakvlakken hebben met het werk en de missie van de KVLO. Dit betreft zowel hoofdbestuurders, stafmedewerkers als afdelingsbestuurders. Het gaat om (net)werkcontacten, inhoudelijk overleg, maar ook in bestuurlijke zin is de vertegenwoordiging groot. Voor een overzicht wordt verwezen naar het volledige jaarverslag. Bijzondere aandacht had EUPEA. De 'European Physical Education Association' is het verband van 27 Europese landen, waarin vooral de vakverenigingen van deze lidstaten vertegenwoordigd zijn. Het jaarlijkse forum vond plaats in Amsterdam van 15 oktober tot 18 oktober. Het thema van de bijeenkomst was: 'The role of Physical Education in Ethics and Values'.

Bijzondere vermelding gaat uit naar de werkgroep: Toekomstvisie bewegen en sport op school, die in 2009 is ingesteld. SLO, KVLO en ALODO werken samen aan een document waarmee de identiteit van de beroepsgroep wordt versterkt en waarmee LO naar de beleidsmakers kan worden gelegitimeerd. De werkgroep is gestart met het schetsen van zes toekomstscenario's voor b&s. Voor een nadere uitwerking

zullen in 2010 enkele conferenties plaatsvinden.

Stichtingen

Het Jan Luiting Fonds, het publicatie- en studiefonds van de KVLO, bestond in 2009 80 jaar.

De samenwerkingsovereenkomst met Tirion die in 2008 was afgesloten, is aan het eind van 2009 beëindigd omdat de uitgeverij ophield te bestaan. Er is een samenwerkingsovereenkomst met Arko Sports Media afgesloten voor één jaar met een tussentijdse evaluatie. Daarna zal de overeenkomst eventueel worden verlengd met drie jaar. De doelstelling van het Jan Luiting Fonds zal voorlopig niet worden veranderd. In 2009 is er alleen een herdruk verschenen van het 'Beroepscompetentieprofiel'.

In de Stichting Bevordering Sociaal Wetenschappelijk Sportonderzoek (SBSWS) werken NOC*NSF, het Mulier Instituut en de KVLO samen, met als doel het bevorderen van sociaalwetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en lichamelijke opvoeding. De stichting richt hiervoor bijzondere leerstoelen op met universiteiten en faculteiten die geïnteresseerd zijn in dit onderzoek met als mogelijk resultaat een omzetting van de bijzondere leerstoel in een gewone. In Utrecht wordt onderzoek gedaan door prof. dr. Annelies Knoppers binnen het gebied van pedagogiek en didactiek van de lichamelijke opvoeding en sport. Binnen het stichtingsbestuur is besloten de leerstoel in Utrecht onder te brengen bij het Mulierinstituut in Den Bosch en vervolgens de stichting op te heffen.

Correspondentie:

baukje.zandstra@kvlo.nl

Red de Nederlandse sport vanuit school

Wie nooit regels heeft overtreden moet snel ambtenaar of politieman worden!

De laatste jaren zijn allerlei initiatieven ontplooid om de jeugd meer te laten bewegen omdat iedereen weet hoe belangrijk bewegen is. Vaak zijn het campagnes of projecten die korte tijd lopen om daarna weer te worden opgevolgd door het volgende project. De vraag is of het ook anders kan. Attitudeverandering is daarin zeer belangrijk. Zo kan de sport in Nederland op topniveau komen. In dit artikel wordt daartoe een aanzet gedaan die ook nog aansluit op de campagne van de KVLO: 3+2, een fit idee.

Door: Tjalling van den Berg en Ruben Bakema

Bewegen heeft bij onderwijsministers in Nederland geen prioriteit, omdat men de ogen half dicht heeft voor oorzaken die leiden tot comazuipen, gameverslaving, snuiven en prikken, de geest uitroken, zinloos geweld, vetzucht (obesitas), rellen-trappende scholieren en ga zo maar door. De gemakzucht heeft toegeslagen, we zitten nadrukkelijk in een 'zes min cultuur'. Het bevestigt dat kinderen op school niet alleen de jas aan de kapstok hangen, maar ook hun geest en lichaam. Uitgebreid bewegingsonderwijs kan een hoop (gezondheids)ellende voorkomen. Gezondheid en sport en bewegen gaan samen naar school. Bewegen en sport zijn in onze ogen een integraal onderdeel van de (basis)schoolopleiding. Belangrijk is daarvoor het kader: gymnastiekleraren die inzetbaar zijn bij sportclubs en clubtrainers die in het onderwijs hun specialisme inbrengen. Zet iedereen op zijn kracht in! Elke dag moet er binnen en buiten schooltijden gesport kunnen worden. Minimaal moet dat vijf uur per week zijn.

Betekenis van sport en bewegen

Er zijn verschillende Nederlandse onderzoeken en rapportages die ingaan op de relatie tussen sport/bewegen en gezondheid. Overgewicht is hierbij een belangrijk thema (VWS, 2003; VWS, 2009a/b; Bemelmans, 2004). TNO heeft onderzoek gedaan naar de gevolgen van

overgewicht bij onder meer kinderen. Overgewicht is de afgelopen jaren toegenomen en de verwachting is dat dit de komende jaren doorgaat als we niets doen. Het percentage overgewicht ligt nu al rond de 15% (van den Hurk et al., 2006). De levensverwachting voor een

20-jarige met obesitas is 4,5 jaar korter dan voor een 20-jarige met een gezond gewicht. (Nota overgewicht, 2009). Sport en bewegen dragen bij aan een gezondere leefstijl. Niet voor niets is er de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (Kemper et al., 1999). Voor jongeren is dat dagelijks minimaal 60 minuten beweging.

Sport en onderwijs horen bij elkaar en versterken elkaar. Het belang van sport en beweging voor de jeugd staat buiten kijf, zo staat in het beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs (VWS, 2008). Sport is niet alleen leuk om te doen, maar levert net als het onderwijs ook een belangrijke bijdrage aan de motorische, sociale én cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren. Breedveld (2008) schrijft in de Rapportage Sport 2008: 'Daarnaast kan sport sociale verbanden positief beïnvloeden, worden leerprestaties positief beïnvloed door sport en kan sport een bevredigende activiteit

zijn die bijdraagt aan het levensplezier en een positief zelfbeeld.'

Kortom, sport en bewegen zijn van grote maatschappelijke betekenis (zie ook van Bottenburg en Schuyt, 1996; van den Heuvel et al., 2007).

School en sport

Op school hoort het vak voeding een plaats te krijgen, net als sport, en bij de verplichte vakken te staan. Dit begint op school bij de biologieleeraar. Hij laat bijvoorbeeld in het voortgezet onderwijs in theorie zien hoeveel liter zuurstof nodig is voor een bepaalde prestatie, hoeveel calorieën hardlopen kost, wat er met je gewicht gebeurt als je met een stappenteller werkt. Waarom krijg je spierpijn? Hoe voelt spierpijn? Wat is goed slapen? Goed slapen is de basis voor goed leven!

Een belangrijk onderwerp van biologie is gezondheid. De praktijk volgt vanzelf in de lessen sport en bewegen. In deze vorm van onderwijs ligt een grootste kans voor

Een levenlang fit wordt de norm

de sport. Ook in het Olympisch plan 2028 (NOC*NSF, 2009) speelt het onderwijs een belangrijke rol. Zo is de ambitie om (aankomende) topsporters betere (ontwikkelings)mogelijkheden te bieden via Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO). Op Breedtesportniveau wil men het aantal breedtesportaccommodaties vergroten en de bereikbaarheid ervan verbeteren. Deze accommodaties kunnen in onze ogen het beste worden gerealiseerd in de nabijheid van (wetenschappelijk) onderwijs, zodat er optimaal gebruik van kan worden gemaakt.

(Top)sporter word je alleen als je een goede basis hebt. Deze basis mag nooit vergeten worden. De noodzaak van basistraining is terug te voeren op een gebrek aan gymnastiek in het onderwijs. Daar zou meer tijd voor sport en bewegen een belangrijke basis moeten leggen. Nu blijven veel basisvaardigheden bij jonge kinderen nog al

eens onderontwikkeld. Bovendien dwingen ouders hun kinderen vaak om al op jonge leeftijd te specialiseren in een bepaalde sport. Tijdens het opgroeien zijn er bepaalde fasen, waarin kinderen basisvaardigheden het beste oppikken. Je kunt het later wel bijspijkeren, maar slechts tot op zekere hoogte. De optimale leerperiode voor motorische vaardigheden ligt tussen het vierde en twaalfde levensjaar (Balyi et al., 2005). Tegen deze achtergrond moet je de ontwikkeling van het zenuwstelsel zien. Je kunt het vergelijken met een spons, die neemt veel op en is nog goed kneedbaar. Niet voor niets wordt dit de 'Gouden Leeftijd' genoemd. Achterstanden die op deze leeftijd opgelopen worden door te weinig of te eenzijdige motorische scholing worden nooit meer volledig ingehaald. Het is juist de kunst om kinderen in het onderwijs kennis te laten maken met zoveel mogelijk alternatieven. Laat ze maar twintig verschillende sporten doen. Enthousiasmeren, daar gaat het om. Zoek de winst in de verbinding: onderwijs en een bloeiend clubleven. In 2007 hebben de ministeries van Onderwijs (OCW) en Sport (VWS) hierin het voortouw genomen door afspraken te maken in de 'Impuls Brede scholen, sport en cultuur'. Het streven is om 2.500 combinatiefuncties te realiseren die onder meer de sportverenigingen versterken en tegelijkertijd een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen stimuleren.

Ook is het streven om Nederland als sportland naar Olympisch niveau te brengen, waarbij het van groot belang is te investeren in hoogstaand bewegingsonderwijs (NOC*NSF, 2009). Daarvoor is het volgende nodig.

- Bindende afspraken op welk niveau een vakleraar en een cios'er (sport en bewegen) in een sportvereniging mogen werken.
- Andersom dat geschoolde trainers en coaches scholingsprogramma's in het onderwijs mogen geven.
- Bovenstaande betekent het stimuleren dat mbo- met hbo-opleidingen en de georganiseerde sport een federatie vormen om sluitende opleidingen te maken. Organiseer dat per regio. De hbo-opleiding is leidend in de afstemming.
- Opzetten van één vakorganisatie 'sport' waar mbo'ers, coaches en trainers naast de leraren lichamelijke opvoeding lid van zijn.

Op school beginnen

- Een hoogstaand vaktijdschrift en dito website zijn goedkoper en bereiken een grote doelgroep. Bovendien sta je politiek sterker.
- Alle subsidies gericht gebruiken om de gemeenten beweegteams te laten vormen die lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs en in de sportvereniging kunnen versterken.
- Denk beter en verder: vorm ook teams van hbo-opgeleide leraren en mbo S&B-opgeleiden en maak gebruik van elkaars deskundigheid: 'doe waar je goed in bent'.
- Betrek universiteiten bij onderzoek en scholing van docenten.
- Werk veel slimmer samen op gebied van sportaccommodaties. Geen standaardgymzaaltjes en sporthallen meer, maar alleen nog multifunctionele sportaccommodaties. Gebruik accommodaties van de sport of volg het model van sportstad Heerenveen waar scholen, opleidingen en (top)sport slim en duurzaam samenwerken. Zorg voor een eco-visie op accommodaties en innovatie. Doe waarin je gelooft en geloof in wat je doet!

School- en sportprestatie

Uit onderzoek blijkt dat er samenhang is tussen sportprestaties en schoolprestaties (Visscher, 2008). Iemand die goed is in sport, heeft vaak ook goede resultaten op school. Dat sporters ook goed presteren op school heeft te maken met het vermogen tot plannen, evalueren en reflecteren. Deze factoren zijn zowel in de sport als op school van groot belang. In Nederland wordt naar deze factoren onderzoek gedaan door onder meer Chris Visscher. Momenteel is hij bijzonder hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hier bekleedt hij de leerstoel Jeugdsport, in het

bijzonder talentontwikkeling en de relatie sportprestaties-schoolprestaties. Deze leerstoel is mede mogelijk gemaakt door sportkoepel NOC*NSF.

Jeugdige topsporters zijn in staat om hun eigen doelstellingen te bepalen en aan te geven welke inspanningen daarvoor nodig zijn. Ook kunnen zij hun handelen kritisch bekijken (reflecteren) en het trainingsproces evalueren. Deze vaardigheden gebruiken ze ook op school, zodat ook hier hun prestaties geoptimaliseerd worden. Stegeman (2007) concludeert in zijn rapport 'Effecten van sport en bewegen op school': 'In bijna alle studies werd een positieve (maar doorgaans niet zeer sterke) relatie gevonden tussen sportparticipatie en schoolprestaties. Er is enige evidentie voor de stelling dat matige fysieke activiteit via verhoogde aandacht en concentratie de schoolresultaten bevordert.'

Kerdoelen/eindtermen

In Nederland worden docenten geacht te werken aan kerndoelen en eindtermen. Hierin staat omschreven wat een kind aan het eind van de schoolperiode moet beheersen. Dit geeft een basis om vanuit te werken. Zo ook voor het bewegingsonderwijs. Is het voor elk wat wils? Omdat het uitgaat van wat de leerling nodig heeft, is het een mooie kapstok. Ons uitgangspunt is dan ook, doe waar je goed in bent. Maar zorg altijd voor voldoende beweging. De lessen horen zoveel variatie en uitdaging te hebben dat iedereen er wel iets van zijn gading in terugvindt. Ook voor die leerling die niet zo veel met sport heeft. De kerndoelen en eindtermen bieden deze leerling mogelijkheden om op andere wijze toch iets met die sport (bewegen) te doen. Het biedt ook aan kinderen die wel iets met sport en competitie hebben voldoende

uitdaging. Juist omdat ze ondersteunen in het ontdekken van de eigen mogelijkheden. Een adequaat gebruik van de kerndoelen en eindtermen geeft leerlingen de kans een positieve houding te ontwikkelen ten aanzien van bewegen en sport. Dit vraagt echter wel om creatieve en vooral enthousiaste docenten die de lessen lichamelijke opvoeding verzorgen. Uiteindelijk gaat het erom dat alle kinderen plezier beleven aan bewegen. Dit sluit aan bij de visie in het *Basisdocument voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs* (Brinke, G. ten, e.a., 2007).

Sporttoets op de basisschool

Kinderen op de basisscholen worden in hun bewegingsgedrag systematisch getest en gevolgd. De sporttoets dient een onderdeel van het opleidingsprogramma te zijn. Naast lichamelijke vaardigheid wordt ook de zwemvaardigheid gemeten en gedurende de hele schoolperiode gevolgd. Niet vanuit de dwang, maar vanuit het plezier dat kinderen aan sport beleven. Sportieve kinderen vinden vaak (zelf)waardering en hebben veel sociale contacten. Van eenzaamheid is bekend dat dit later kan leiden tot problemen als depressies en schooluitval. Als sport en bewegen goed en op niveau gegeven wordt, draagt het bij aan meerdere doelstellingen! Lichamelijke opvoeding moet worden verzorgd door vakleerkrachten, zo betuigen ook Rijpstra (2009) en Visscher (2008).

De gegevens vanaf de eerste opname worden gebruikt als basis voor een verdere uitbouw van het permanente volgsysteem van de schoolkinderen. Achterstanden kunnen ook met (motorische) Remedial Teaching aangepakt worden en talenten kunnen worden gescout of in ieder geval de weg naar de juiste sportvereniging gewezen worden. Essentieel is daarvoor het kader: gymnastiekleraren die inzetbaar zijn bij sportclubs en clubtrainers die inzetbaar zijn in het onderwijs. Zet iedereen op zijn kracht in! Kinderen moeten elke dag minimaal een uur binnen en buiten schooltijd kunnen sporten en bewegen.

Hoe het kan

Op het Ashram College, een middelbare school in Alphen aan de Rijn, begonnen ze in 1983 met een uniek sportproject, dat nu staat als een huis. In de onderbouw wordt veel aandacht besteed aan de fundamentals van tal van sporten en in de bovenbouw worden deze uitgediept. In

het verleden waren de ervaringen negatief. De leerlingen waren niet meer vooruit te branden. Nu zijn ze weer enthousiast: jongens gaan basketballen en de meiden doen aan streetdance. Doordat ze zoveel verschillende sporten aanbieden kwamen ze in contact met allerlei verenigingen en bonden. Over een heel jaar worden zo'n 35 sporten aangeboden.

Het samengaan van school en sport is overgenomen uit de VS. 'Physical education' op school gaat daar al sinds jaar en dag succesvol hand in hand met de sport. Ook de Amerikaanse discipline is overgenomen. Zo hanteren ze voor de leerlingen 100 procent aanwezigheid, waarin voor excuses geen plaats is. Gewaagd? Is er iemand ziek, dan haalt hij het in. Langdurig ziek, dan krijgt hij een vervangende opdracht. Leer maar eens hoe het menselijke lichaam werkt. Heeft iemand Pfeiffer, dan moeten ze opzoeken hoe de ziekte ontstaat.

Talentje

De sectie lichamelijke opvoeding werkt perfect samen. De docenten hebben ieder een eigen vakgebied. Ze gaan ook echt de diepte in. En is bepaalde expertise niet aanwezig, dan wordt die in huis gehaald. Je moet als leraar LO ook bereid zijn om er tijd in te steken. Je moet bereid zijn om 's avonds met de leerlingen de schaatsen onder te binden of elders in het land in het weekend te mountainbiken. Soms zijn de leraren ook de talentcoach. Dan moet

je de weg naar de topsportcentra effenen. Ook zelf van de hoed en de rand weten. Bijvoorbeeld aanvullende krachttraining kunnen geven.

Scouting

Wat op het Asram College gebeurt is een voorbeeld voor de middelbare school en ook voor de basisschool. In Frankrijk worden letterlijk alle sporters op de basisschool gescreeend. Daar selecteren ze degenen die het beste zijn of de meeste potentie hebben. Daar bestaat een sport- en schoolprogramma dat per regio is opgezet, geregeld door de regering. Van maandag tot en met donderdag wordt er naast school twee keer per dag getraind en in het weekend worden wedstrijden gespeeld. De sportcentra zijn in Nederland wel regionaal aanwezig. Op de basisschool ontbreekt op dit moment de vakleraar die daar elke dag minimaal één uur bewegen en sport geeft of de naschoolse opvang regelt. Dat betekent voor elke school keuzes maken: geld durven

uitgeven aan sport en bewegen.

Ruimte geven aan talent, maar ook minder getalenteerde leerlingen hun bewegingsmogelijkheden laten ontdekken. De beloning ligt aan het eind: gezondere kinderen, gedisciplineerde kinderen, minder drank- en drugsmisbruik of hanggedrag en een bijdrage aan de Nederlandse topsportontwikkeling. Het credo moet zijn: gezonde school, gezond presteren en positieve uitstraling.

De Nederlandse sport is een 'sleeping giant'. Vele 'high potentials' verdwijnen voor de Nederlandse sport doordat ze niet (h)erkend worden of in hun ontwikkeling stagneren. Ook de sportbonden missen hierin uitgelezen kansen door hun programma's niet beschikbaar te stellen of hun mankracht alleen maar achter de laptops te zetten in plaats van als ambassadeurs in de scholen.

Wanneer de jeugd van ons land goed opgeleid wordt, kan ons land tot de top tien van de wereld behoren. We hebben een multiculturele samenleving waarin de meest atletische jongens en meisjes te vinden zijn.

Communicatie daar draait het om

Wil je zaken veranderen dan moet je communiceren. Niet als een sergeant-majoor van bovenaf opleggen, maar zaken constateren, ze bespreekbaar maken en mensen/sporters/bestuurders zelf

tot inzicht laten komen. Dat doe je op momenten wanneer het echt speelt. Doe het dan met korte en effectieve interacties. Een trainer is een berggids die pas bij gevaar met korte, scherpe commando's optreedt. Maar daarna optreden als eco-coach: op gepaste afstand een oog in het zeil houden, aanwijzingen geven waardoor ze uiteindelijk sneller, anders, slimmer en duurzaam een berg kunnen beklimmen. Het gaat om piketpaaltjes slaan voor schoolgaande jeugd. Opvoeden is jongeren leren omgaan met vrijheid, zowel op korte als op lange termijn. Zeg niet dat ze *moeten* bewegen of afvallen, dat werkt niet. Leg het verschil uit tussen een 'life style' met

het bewegingsonderwijs en de sport in Nederland naar een hoger peil te brengen is het volgende nodig.

Op de *basisschool* vakleraren lichamelijke opvoeding/sport aanstellen.

- Elke dag (naschoolse) sport, één tot twee uur.
- Werken aan de basisvormen van bewegen (verplicht gymnastiek, zwemmen, lopen, fietsen, lummelen).
- Veel sporten aanbieden.
- Biologie als binding naar de sportpraktijk (thema's voeding en gezondheid).
- Samenwerking zoeken (sportallianties)

Literatuur

- Bayli, I., Cardinal, C., Higgs, C., Norris, S. en Way, R. *Canadian Sport for Life*. Canadian Sport Centres, Vancouver, BC (2005).
- Bemelmans, W.J.E., Hoogenveen, R.T., Visscher, T.L.S., Verschuren, W.M.M. en Schuit, A.J. *Toekomstige ontwikkelingen in overgewicht*. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2004)
- Berg, T. van den en Bakema, R. *Coachen: vinden, binden, scoren*. Tirion Sport (2009)
- Breedveld, K. 'Nederland sportland, nu en in de toekomst?' In: K. Breedveld, C. Kamphuis en A. Tiessen-Raaphorst (red.). *Rapportage Sport 2008*. Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut (2008)
- Bottenburg, M. van en Schuyt, K. *De maatschappelijke betekenis van sport*. NOC*NSF (1996)
- Brinke, G. ten en anderen. *Basisdocument bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs*. Tirion Uitgevers (2007)
- Heuvel, M. van den, Sterkenburg, J. van, en Bottenburg, M. van. *Olympisch Plan 2028. Uitwerking van de bouwsteen sportwaarden*. J.W.H. Mullier Instituut (2007)
- Hurk, K. van den, Dommelen, P. van, Wilde J.A. de, Verkerk, P.H., Buuren, S. van en HiraSing, R.A. *Prevalentie van overgewicht en obesitas bij jeugdigen 4-15 jaar in de periode 2002-2004*. TNO (2006)
- Kemper, H.C.G. et al. *De Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Verslag van een expert-meeting*. In Hildebrandt, V.H., Ooijendijk W.T.M., Stiggelbout, M. *Trendrapport Bewegen en Gezondheid 1998/1999*. Koninklijke Vermande (1999).
- NOC*NSF *Olympisch Plan 2028. Heel Nederland naar Olympisch niveau*. NOC*NSF (2009)
- Rijpstra, J. 'Na 150 jaar: nieuwe wegen in de lichamelijke opvoeding'. *Lichamelijke opvoeding* (2009, nr. 12).
- Rossum, J. van. *Op zoek naar het LTAD-model*. Sportgericht (2007/3)
- Stegeman, H. *Effecten van sport en bewegen op school*. J.W.H. Mullier Instituut (2007)
- Tijdschriften *NLcoach*
- Visscher, C. 'Jeugdsport, leren en presteren'. Oratie Rijksuniversiteit Groningen (2008)
- VWS. *Langer gezond leven. Ook een kwestie van gezond gedrag*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2003)
- VWS. *Beleidskader sport, Bewegen en Onderwijs*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2008)
- VWS. *Nota overgewicht*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2009)

Wie aan de weg timmert, heeft veel spijkers nodig

geen of te weinig aandacht voor sport en bewegen en een life style waar sport en bewegen wel een belangrijke rol speelt. Wat betekent dat voor je de calorieuwshouding en de gewichtsregulering? Wat is teveel eten en wat is normaal eten? Wat is gezond en ongezond? Laat ze vooral zelf kiezen. Waar kan dit beter dan elke dag op een school waar 'sport en bewegen' een rol van betekenis speelt? Sport is een belangrijke mogelijkheid en ingang om groepen te beïnvloeden in hun denken. Om succes te hebben, is het beter om eerst te volgen dan pas te leiden. Sluit aan bij de wensen en behoefte van de ander. Vanuit hier kom je uiteindelijk wel op het gewenste pad. Binnen de sportwereld is het Long Term Athlete Development (LTAD) (Balyi, 2005) een model dat dit nadrukkelijk doet. Groei en ontwikkeling van het kind staan centraal. Door gebruik te maken van de ontwikkelingsleeftijd, in plaats van de chronologische leeftijd, sluit je beter aan bij de sporter. Er is dus ook geen sprake van leeftijdsgrenzen, wel is het zo dat in het verleden gehaalde en gemiste kansen geen enkele garantie geven voor de toekomst. Hoewel de wetenschappelijke waarde van het model momenteel nog onvoldoende is aangetoond (van Rossum, 2007), wordt het door veel sportbonden wel gehanteerd voor met name de invulling van het talentontwikkelingsprogramma's.

Het resultaat

In onze ogen vormen sport en onderwijs een twee-eenheid. Ze kunnen niet zonder elkaar en zijn nadrukkelijk met elkaar verbonden. Om de kwaliteit van

met verenigingen.

- Scouten van talenten.
- Nauw contact met talentcentra zoeken en vinden.
- Binden van verenigingen, bonden en professionele sportinstellingen aan de school.
- Werk samen met opleidingsinstituten (cios/SB-opleidingen en ALO en sportmanagement).

Op *middelbare school* werken aan de fundamentals.

- Veel verschillende sporten aanbieden.
- Werken aan no-excuses.
- Vaksectie met sterke onderlinge binding en veel verschillende specialisten.
- Lijnen naar topsportcentra liggen vast (LOOT-scholen).
- Sport voor een life style (een leven lang sport).

Met dank aan de redactie van de *Lichamelijke Opvoeding* en in het bijzonder Hans Dijkhoff en Maarten Massink voor het kritisch meelezen en aandragen van suggesties bij eerdere versies van dit artikel.

Tjalling van den Berg is docent op de Internationale Turnacademie van het cios Heerenveen en eco-coach bij de opleiding van sc Heerenveen.

Ruben Bakema is bewegingswetenschapper en docent bij de KNGU en Academie voor Sportkader. Samen schreven zij Coachen: vinden, binden, scoren. Meer informatie over het boek is te vinden op www.eco-coach.nl en op pagina 58.

Correspondentie:

Tjalling.berg@wxs.nl

Alleen maar Winnaars!

Veel leerlingen associëren sport met competitie, de strijd aangaan en winnen en verliezen. Zeker in 2010 met talloze grote topsport-evenementen zoals de Olympische Winterspelen en het WK voetbal staat sport als wedstrijd voor veel mensen voorop en beheersen sportprestaties het nieuws. Als wij met ons vak leerlingen willen voorbereiden op een actieve deelname aan de sport- en beweegcultuur dan is het noodzaak leerlingen met de wedstrijdcultuur in aanraking te laten komen. Hoe dat te bewerkstelligen op een dusdanige wijze dat de 'verliezers' niet in het gedrang komen is de insteek van dit artikel. Door: Sebastiaan Platvoet & Ardan Aldershof

Het spelen van wedstrijden heeft namelijk één groot nadeel: er zijn winnaars en verliezers. En hier schuilt een gevaar voor het onderwijs. Leerlingen die het gevoel krijgen dat ze 'verliezers' zijn kan een ernstige belemmering zijn voor het bereiken van de doelstelling 'een levenlang bewegen'. Het spelen van wedstrijden hoeft echter geen enkel gevaar te betekenen mits je als docent de les zo inricht dat alle leerlingen zich een winnaar voelen.

Er kan maar één de beste zijn

Onderzoek (Scanlan & Lethwaite, 1986; Scanlan & Simons, 1992) toont aan dat voor leerlingen vanaf een jaar of elf/twaalf het in competitie treden met anderen een belangrijke motivatie is om deel te nemen aan sport en bewegen. Voor vakdocenten moet het bekend voorkomen dat kinderen vanaf bovenbouw PO en onderbouw VO gemotiveerd raken als 'wedstrijden' worden gespeeld. Als een competitie-element wordt toegevoegd aan een activiteit wordt door leerlingen vaak actiever aan de les deelgenomen. De motivatie om een goede prestatie te leveren neemt toe, vooral ook omdat leerlingen niet onder willen doen voor medeleerlingen en graag de beste willen zijn. Er kan echter maar één leerling of één team de beste zijn. Het lijkt voor de hand te liggen dat bij leerlingen die vaak niet de beste zijn of als verliezer de les beëindigen, de motivatie om wedstrijden te spelen en actief aan de les deel te nemen afneemt. In vergelijking met anderen zijn

ze namelijk minder vaardig. Het plezier neemt af en een afname in plezier in sport en bewegen verkleint de kans dat de leerling een levenlang blijft bewegen. Denkt u maar aan de ervaringen die Midas Dekkers zo mooi heeft beschreven in zijn

boek *Lichamelijke oefening...* Hij 'faalde' constant ten opzichte van medeleerlingen die over meer vaardigheden beschikten. Echter niet Midas, maar de vakdocent heeft in deze situatie gefaald!

Cognitieve Evaluatie Theorie

Om de doelstelling 'een levenlang bewegen' te bereiken is het evident om leerlingen intrinsiek gemotiveerd te krijgen voor sport en bewegen. Volgens Deci & Ryan (1985, 2000) kan de intrinsieke motivatie worden vergroot als leerlingen ervaren dat ze competent (vaardig) en autonoom zijn. Aan de andere kant, als leerlingen ervaren dat ze niet competent zijn en niet autonoom heeft dit een verminderde intrinsieke motivatie tot gevolg. In figuur 1 wordt dit schematisch toegelicht. Autonomie wordt in het schema geoperationali-seerd in 'locus of causality'. Mensen met een interne 'locus of causality' hebben het gevoel dat hun acties door henzelf zijn geïnitieerd. Bij een externe 'locus of causality' is het een ander (bijvoorbeeld

de docent) die er voor heeft gezorgd dat een bepaalde actie wordt uitgevoerd.

Sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw is veel empirisch bewijs geleverd dat bovenstaande ondersteunt. Deci & Ryan (1991; 2000) toonden aan dat mensen sterk intrinsiek gemotiveerd raken als ze in staat zijn om hun persoonlijke competentie te demonstreren en autonoom te zijn. Onderzoek in Nederland onder talentvolle sporters door Van Rossum (2004) en Elferink-Gemser e.a. (2004, 2007) hebben laten zien dat zij die de top halen in hockey en voetbal zich laten kenmerken door een sterke(re) intrinsieke motiva-

Een fantastische lay-up

tie. Dit is logisch aangezien een sterke intrinsieke motivatie onder andere leidt tot meer inzet, groter doorzettingsvermogen en het kiezen voor moeilijke en uitdagende doelen. Met andere woorden, een grotere intrinsieke motivatie leidt tot meer, harder en effectiever trainen!

De taak voor de docent

Om de intrinsieke motivatie van leerlingen te vergroten is het in eerste instantie van belang om leerlingen positieve en informatieve feedback (= beloning in figuur 1) te geven op hun vaardigheden. Dit betekent dat feedback behalve positief ook een reden dient te bevatten waarom de leerling competent is. Indien je als docent geen informatie toevoegt kan de leerling de feedback als controlerend ervaren waardoor de intrinsieke motivatie daalt.

Een voorbeeld. Je hebt in een les basketbal geoefend op de lay up. Een leerling scoort tijdens het eindspel met een lay-up. Je complimenteert de leerling door je duim op te steken en naar de leerling te roepen 'fantastisch, je liet de bal echt op het hoogste punt los en door de bal tegen het bord te gooien scoor je'. De leerling ervaart competentie en de intrinsieke motivatie neemt toe.

Daarnaast moet een leerling een zekere mate van autonomie ervaren in het leerproces. De leerling moet het gevoel hebben in het leerproces zelf keuzes te hebben gemaakt die hebben geleid tot succes. Afhankelijk van kenmerken van de leerling (o.a. leeftijd, opleidingsniveau, vaardigheid) zal je als docent de mate van autonomie die je geeft moeten bepalen. Autonomie kan je geven door leerlingen bijvoorbeeld te laten kiezen welke vaardigheid ze willen oefenen (set shot, lay-up), op welke positie ze het liefst willen spelen (center, forward, quard) en door veel vragenderwijs les te geven waarbij leerlingen het gevoel krijgen zelf een antwoord te vinden op een (bewegings)probleem. Vragenderwijs lesgeven vergroot het zelfbewustzijn en verantwoordelijkheidsgevoel van leerlingen (Whitmore, 2003).

Doeloriëntatie en motivationeel klimaat

Dat winnen de intrinsieke motivatie vergroot is voor iedereen bekend. En dat verliezen vaak betekent dat juist de intrin-

sieke motivatie afneemt ook. Onderzoek heeft dit ook aangetoond (Morris & Summers, 2004). Maar hoe kan dit verklaard worden? En is het ook niet vaak zo dat je ondanks een verliespartij toch met een tevreden gevoel het veld, de baan of de mat af kunt stappen? De Achievement Goal Theory (AGT) (Nicholls, 1989) biedt uitleg en handvaten om toe- en afname van de intrinsieke motivatie in een competitieve omgeving te verklaren.

De AGT heeft als uitgangspunt dat mensen altijd op zoek gaan naar situaties waarin ze kunnen laten zien hoe vaardig ze zijn en tegelijkertijd situaties uit de weg gaan waarin ze het gevoel hebben weinig vaardig te zijn. Belangrijkste vraag die je hierbij moet stellen is: wanneer ben ik succesvol? Is dat bij winst of is dat bij het leveren van een maximale prestatie binnen de eigen mogelijkheden? Indien het eerste het geval is spreekt Nicholls van een egogeoriënteerde sporter: deze leerling heeft als primair doel om beter te presteren dan medeleerlingen. In het tweede geval is volgens Nicholls sprake van een taakgeoriënteerde sporter: een leerling die sterk taakgeoriënteerd is zal bij het beoordelen van een prestatie een afweging maken tussen de eigen mogelijkheden en de geleverde prestatie. Succes is voor hem/haar een heel subjectieve aangelegenheid. Winnen en verliezen zegt deze leerling in eerste instantie niet zoveel. Dit in tegenstelling tot de egogeoriënteerde leerling. Het zal niet verbazen dat de taakgeoriënteerde leerling meer intrinsiek gemotiveerd is voor sport en bewegen, verantwoording neemt voor succes en 'falen', moeilijke en uitdagende doelen stelt en graag samenwerkt met medeleerlingen. De 'ego-leerling' daarentegen laat zich meer extern motiveren, zoekt externe oorzaken bij verlies, speelt eerder en vaker vals en werkt alleen goed samen als samenwerking de winstkansen ver-

groot. Een leerling is niet taak- óf ego- maar taak- én egogeoriënteerd. Een negatieve invloed op de motivatie is aanwezig indien een leerling erg laag scoort op taakoriëntatie en hoog op ego-oriëntatie. Talentvolle sporters scoren hoog op zowel taak- en ego-oriëntatie (Elferink-Gemser e. a., 2007).

Praktische consequenties

De ALO Nijmegen is van mening dat één van de belangrijkste taken van een vakdocent Sport- & Bewegingsonderwijs is het vergroten van de intrinsieke motivatie van leerlingen voor sport en bewegen. Essentieel hierbij is dat bij het spelen van wedstrijden een klimaat wordt gecreëerd waarin leerlingen een intrinsieke motivatie behouden en/of ontwikkelen voor sport en bewegen. Een taakgericht klimaat is hierbij een voorwaarde. Een aantal praktische adviezen om een taakgericht klimaat te creëren is:

- 1 Stel procesdoelen en beoordeel leerlingen daarop
 - Een procesdoel is een doel dat zich niet richt op de uitkomst maar op de weg naar het uiteindelijke doel. Bijvoorbeeld: ver van de trampoline af inspringen om verticale snelheid te krijgen (in plaats van het prestatiedoel: je krijgt een 7 als je de salto hoog in de lucht maakt). De leerling leert zich richten op de taak. Het goed uitvoeren van een taak leidt uiteindelijk tot een succesvolle prestatie.
- 2 Vergelijk leerlingen niet onderling
 - Het vergelijken van leerlingen bevordert ego-oriëntatie. Laat een leerling zich alleen vergelijken met zichzelf. De opmerking 'wat hij kan dat kan jij ook' is vaak funest voor de intrinsieke motivatie.
- 3 Maak evaluaties zoveel mogelijk persoonlijk (roep een leerling bij je) en geef duidelijke en concrete feedback

Spelen voor je school motiveert ook

- Differentieer en herken individuele prestaties.
 - Door te differentiëren kan elke leerling op eigen niveau werken. De leerling kan zich zo beter richten op de taak en wordt minder geconfronteerd met leerlingen die de eigen prestatie overtreffen.
 - De goede leerling blijft uitgedaagd door moeilijke vaardigheden te kunnen oefenen, hij/zij hoeft zich niet aan het gemiddelde niveau aan te passen.
 - Herken prestaties van een individuele leerling, ook in teamsporten, en geef hier feedback op.
- 4 Beloon inzet en geef feedback op ontwikkeling
- Creëer een sfeer waarin je vooruitgang belangrijker vindt dan absolute prestaties (bijv. in klas 2 spring je verder dan in klas 1 versus bij 2.60m, heb je een zes).

- Kijk naar de mogelijkheden van een kind en stel afhankelijk van de mogelijkheden van het kind criteria op, bij voorkeur in overleg met de leerling.
- 5 Minder is meer
- Geef leerlingen de mogelijkheid om te oefenen en vooruitgang te boeken. Een activiteit meerdere keren laten terugkomen geeft een leerling de mogelijkheid om steeds vaardiger te worden. De leerling leert 'oefening baart kunst'.
 - Help leerlingen bij het maken van een plan om vaardiger te worden. Een leerling moet bewust zijn van het eigen niveau en op welke wijze hij/zij vaardiger kan worden. Help de leerling het zelfbewustzijn te vergroten, bijvoorbeeld door vragen te stellen en gebruik te maken van videoanalyses.

Ter afsluiting

In de toekomst vindt hopelijk een verdere integratie plaats tussen onderwijs en sportvereniging. Om de doelstelling 'Een levenlang bewegen' na te streven lijkt dit ook noodzaak. De sportvereniging kan vooral leren van de didactische en pedagogische kwaliteiten van de vakdocent. Veel verenigingen ervaren dat jongeren het lidmaatschap opzeggen in de leeftijd van 15-16 jaar. Andere interesses en bezigheden spelen hier zeker een rol in, maar het vermoeden bestaat dat ook een verminderde intrinsieke motivatie van invloed is. Echter door een juist motiverend en pedagogisch klimaat te scheppen, in sportlessen in het onderwijs en bij de sportvereniging, kunnen we hopelijk deze trend doorbreken en blijven jongeren

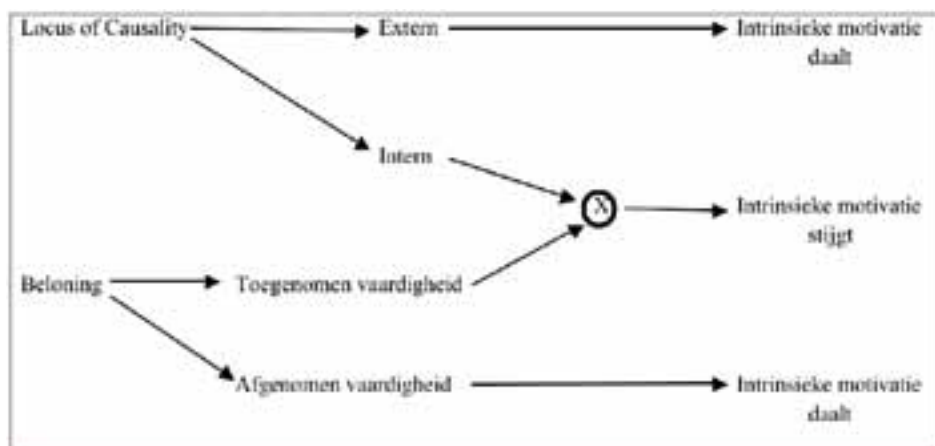
gemotiveerd om actief deel te nemen aan de georganiseerde sport.

Sebastiaan Platvoet is als docent en onderzoeker werkzaam bij het Instituut voor Sport- & Bewegingsstudies van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Ardan Aldershof is als docent werkzaam bij het Instituut voor Sport- & Bewegingsstudies van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Referenties

- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268
- Elferink-Gemser (2004). Today's talented youth field hockey players, the stars of tomorrow? A study on talent development in field hockey
- Elferink-Gemser, M.T., Visscher, C., Lemmink, K.A.P.M., Mulder, Th. Multidimensional performance characteristics and performance level in talented youth field hockey players: A longitudinal study. *Journal of Sports Sciences* (2007) vol. 25 no. 4.
- Morris, T., & Summers, J. (2006). *Sport Psychology: Theory, Applications and Issues*. Milton: John Wiley & Sons Australia, LTD., 345-370
- Nicholls, J.G. (1989). *The competitive Ethos and Democratic Education*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Scanlan, T.K. & Lewtwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male sport participants: IV. Predictors of enjoyment. *Journal of Sport Psychology*, 8, 25-35
- Scanlan, T.K. & Simons, J.P. (1992). The construct of sport enjoyment, in: *Motivation in sport & exercise*, Champaign, 3, Human Kinetics
- Van Rossum, J. (2004). Volhouden of afhaken? Enkele resultaten van een longitudinaal onderzoek onder jeugdige sporters. Stichting Human Quality & Performance, Amsterdam

Figuur 1

Correspondentie:

Sebastiaan.Platvoet@han.nl

→ LEZEN OVER BEWEGINGSONDERWIJS AAN ZEER MOEILIJK LERENDEN

NIEUW

ISBN: 978-90-72335-45-6

Prijs: € **42,50** incl. BTW

Basisdocument bewegingsonderwijs aan zeer moeilijk lerenden

Het speciaal onderwijs is niet rijkelijk bedeeld waar het gaat om specifieke literatuur die leerkrachten ondersteunt bij hun taak. Laat staan dat er literatuur voor handen is die zich richt op bewegingsonderwijs. Maar met de verschijning van het Basisdocument Bewegingsonderwijs aan zeer moeilijk lerenden is deze leemte in een klap ingevuld!

Wat willen we de leerlingen in de lessen bewegingsonderwijs op een school voor zeer moeilijk lerenden (ZML) leren? Welke activiteiten maken de leerprocessen mogelijk en hoe kan de vakleraar hierbij de passende leerhulp geven? In het Basisdocument Bewegingsonderwijs aan ZML worden 12 leerlijnen beschreven. Deze leerlijnen zijn uitgewerkt in maar liefst 29

bewegingsthema's met daarbinnen activiteiten uitgewerkt naar vijf verschillende niveaus. Op deze wijze worden alle leraren in het ZML-onderwijs in staat gesteld om de juiste activiteiten te kiezen voor iedere groep met leerlingen tussen de 4 en 18 jaar. Zelfs waar het groepen betreft met een groot onderling niveauverschil. Als extra is er speciale aandacht voor leerlingen met geringe bewegingsmogelijkheden en leerlingen in een rolstoel.

De publicatie Basisdocument Bewegingsonderwijs aan ZML is, mede door de methodisch/didactische uitwerking van de leerlijnen, een onmisbare schakel voor vakleraren op ZML-scholen en studenten in opleiding.

Bestel uw exemplaar vandaag nog via www.janluitingfonds.nl

Jan Luiting Fonds

In samenwerking met Arko Sports Media

KVLO-campagne draait op volle toeren!

3+2 ook op jouw school?

De KVLO gaat in mei van start met een landelijke campagne, 3+2 = een fit idee! Het doel is voor iedere leerling drie uur gym op school (door een vakleraar) én een naschools sportaanbod van twee uur.

Zodat ieder kind van 6 tot 18 jaar, iedere dag onder deskundige begeleiding kan sporten en bewegen! Door: Chris Wenker en Hilde Bax

Door de campagne '3+2 = een fit idee' kunnen jeugdigen de landelijke beweegnorm van één uur per dag structureel gaan halen. Dat kan het beste vanuit school, omdat daar alle kinderen worden bereikt! Met structureel 3 uur gym + 2 uur per week sportactiviteiten rondom de school kunnen alle kinderen de beweegnorm halen. Er is nog een voordeel. De school bereikt behalve de sportieve ook de minder getalenteerde en minder gemotiveerde leerlingen, waardoor ook zij onder professionele begeleiding van een vakleraar enthousiaster worden voor sport en bewegen in de vrije tijd.

Campagne 3+2 juist nu

Er is een maatschappelijke trend waarbij het belang van sport en regelmatig bewegen vanuit verschillende geledingen in de samenleving aandacht krijgt. Uit allerlei hoeken wordt nut en noodzaak van een actieve leefstijl benadrukt. Voor jeugdigen tot 18 jaar is de norm 'dubbel30', dagelijks een uur matig intensief bewegen. Erica Terpstra (uittredend voorzitter NOC*NSF per half mei 2010) houdt hiervoor regelmatig vurige pleidooien en ook andere prominenten laten zich horen. Daarbij wil de KVLO inhaken. In het beleidsplan 2008-2012 gaf de KVLO al aan dat drie uur gym en een naschools beweegaanbod van twee uur een belangrijk doel is.

Toch weten we allemaal dat er op veel basisscholen nog steeds geen vakleerkracht bewegen & sport is. Ook is uit recent onderzoek (jan 2010) van de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten) gekomen dat 85% van de gemeenten dreigt te bezuinigen op uitgaven voor sport. Dit is in strijd met het idee van het kabinet

Balkenende IV over het Olympisch plan. Het kabinet gaf in de zomer 2009 het

Olympisch plan 2028 groen licht. Er moet niet worden bezuinigd, maar juist worden geïnvesteerd in het bewegingsklimaat van gemeenten en scholen, tenminste als het streven is dat Nederland in 2010 op Olympisch niveau en een bid uitbrengt voor de Spelen van 2028. Ook onze kroonprins Willem-Alexander heeft zich direct na de Spelen van Vancouver uitgesproken voor vakleerkrachten op alle basisscholen! De juiste tijd voor de campagne 3+2 = een fit idee! De KVLO gaat 'voor kwaliteit in

Overhandiging door Clemense Ros

Good practices

Nadat er in LO2 een artikel stond over de '3+2 = een fit idee' is de website www.3plus2.nl gelanceerd. Op de site is veel informatie te vinden over het hoe, wat, waar en waarom. Ook staan er al enkele 'good practices' op de site. Dit zijn sportactieve BO-, SO- en VO-scholen. Zij vertellen in hun testimonium wat ze doen als sportactieve school en hoe ze hun beweegprogramma hebben opgesteld. Het zijn praktijkvoorbeelden van scholen waar '3+2 = een fit idee!' al werkelijkheid is! Natuurlijk zijn er veel meer scholen in Nederland die al 'good practice' zijn of tenminste ook aandacht besteden aan sportactiviteiten na schooltijd.

Wil je weten of jouw school een good practice is? Vul dan de vragenlijst in voor jouw schooltype. Deze vind je onder het kopje 'good-practice', op de site: www.3plus2.nl. Wanneer jouw school voldoet aan het '3+2 = een fit idee' kom je met een mooi stukje op de site te staan! Goede reclame voor jouw school, terwijl andere scholen ideeën kunnen opdoen om '3+2 = een fit idee' op hun school werkelijkheid te laten worden.

We hopen dat dit andere scholen gaat aansporen om ook de 3+2 campagne te realiseren. Eén ding is zeker, het is mogelijk!

bewegen, elke dag' en ook voor een Olympisch sportklimaat.

De eerste positieve reacties over de campagne zijn al een feit. De KVLO heeft meegedaan aan de actie 'Het beste idee voor NISB', om inactiviteit tegen te gaan. Nathalie heeft namens de KVLO de '3+2 = een fit idee' -campagne' aangedragen als beste idee voor het NISB. Met succes, want de meeste stemmen zijn op '3+2 = een fit idee' uitgebracht en daarmee heeft de campagne een bedrag van maar liefst

€ 1000,- gekregen van het NISB. Een mooi positief begin om andere initiatieven in het kader van '3+2 = een fit idee' vorm te geven.

Maar met alleen de prijs komen we er niet. De campagne heeft meer support nodig. De campagne heeft al jullie stemmen nodig! Teken daarom de petitie op de site: bewegenopschool.petities.nl. Massale steun is nodig. Vraag vrienden, collega's, familieleden, burens en kennissen om te tekenen! Een vloedgolf van positieve reacties voor

meer en beter bewegen in en rondom de school is het doel.

Ga naar www.3plus2.nl en klik op Bewegenopschool.petities.nl

Correspondentie:

nathalie.koopman@kvlo.nl voor nieuwe ideeën en tips voor de campagne en voor vragen over good practices hilde.bax@kvlo.nl

KVLO NIEUWS

Jan Rijpstra nieuwe voorzitter KVLO

De algemene ledenvergadering van de KVLO van 24 maart jl. heeft Jan Rijpstra (oud-kamerlid voor de VVD) tot nieuwe voorzitter gekozen. Daarmee is Rijpstra terug bij zijn roots, want hij begon zijn loopbaan als gymleraar. "Mijn doel is dat elk kind meer kan bewegen door vaker gym op school aan te bieden." De KVLO-campagne '3+2 = een fit idee' is Rijpstra dan ook uit het hart gegrepen. "Via school bereik je alle kinderen én kun je het gebrek aan bewegen structureel aanpakken. Het wordt tijd dat ook de landelijke overheid dat inziet."

Tijdens zijn kamerlidmaatschap heeft Rijpstra zich altijd sterk gemaakt voor meer en beter bewegingsonderwijs. De motie Rijpstra uit 2004, waarin gepleit wordt voor drie uur bewegingsonderwijs op school, is destijds door de Tweede Kamer aangenomen. De motie is echter tot op heden niet uitgevoerd.

Jan Rijpstra neemt op 28 mei a.s. het stokje over van Gert van Driel.

Jan Rijpstra spreekt de vergadering toe

De Oranjesponsorloop

Op dinsdag 1 juni a.s. vindt voor de eerste keer de landelijke Oranjesponsorloop plaats op verschillende basisscholen in Nederland. Deze sponsorloop is niet zomaar een sponsorloop. Het heeft tot doel om kinderen in beweging te brengen en ze bewust te maken van het belang van bewegen voor hun gezondheid. Daarnaast levert de Oranjesponsorloop geld op voor de school én voor sport- en bewegingsprojecten voor kinderen met en zonder handicap in Nederland en daarbuiten. Doet uw school ook mee met de Oranjesponsorloop op 1 juni? Door: Maarten Stiggelbout

Wat is de Oranjesponsorloop?

Er wordt een jaarlijks landelijk sponsorevenement georganiseerd. Kinderen laten zich sponsoren door hun omgeving (familie, kennissen, burens, etc.) om een bepaald aantal rondes af te leggen tijdens een Coopertest. In het hele land wordt op (bij voorkeur) dezelfde dag, te weten de eerste dinsdag van juni, het evenement georganiseerd. Het evenement kan op en door de school zelf worden georganiseerd, echter in een aantal gemeenten zal een gezamenlijke Oranjesponsorloop plaatsvinden voor meerdere scholen bij sportverenigingen of op Cruyffcourts in de wijk.

Er wordt op 1 juni 2010 voor (bij voorkeur) alle groepen 1 - 8 een loopevenement georganiseerd. Deze duurt (per groep) 12 minuten en de leerlingen moeten dan proberen een zo groot mogelijke afstand af te leggen (iedere 100 meter levert een Oranjepunt op). Het lijkt het handigste om telkens per groep de coopertest af te leggen. Dan kan men alle groepen goed op een dag laten lopen. Scholen kunnen

ervoor kiezen om voor bepaalde (leeftijds) groepen de tijdsduur in te korten. De omgeving (familie e.d.) kan een vaste bijdrage leveren, maar ook een bijdrage per afgelegde afstand. Scholen kunnen ook de lokale bedrijven betrekken bij het sponsorevenement. Voor het werven van de lokale middenstand worden door de organisatie tools ontwikkeld en aangeboden.

Kost het uw school geld om deel te nemen?

De Oranjesponsorloop kost uw school geen geld, het levert uw school juist geld op. En natuurlijk een heleboel plezier en inzicht bij uw leerlingen. Daarnaast: de school met de beste prestaties wint een passende prijs!

Wat kan uw school met het sponsorgeld doen?

Als uw school meeloopt, dan:

- kunt u de helft van het sponsorgeld besteden naar eigen inzicht; u kunt dit bijvoorbeeld gebruiken voor het financieren van sportmaterialen of het oppimpen van het schoolplein
- het resterende bedrag besteedt de Johan Cruyff Foundation aan sport- en bewegingsprojecten voor kinderen

met en zonder handicap in Nederland, maar ook daarbuiten. In 2010 wordt bijvoorbeeld een deel besteed aan projecten in Zuid-Afrika i.s.m. stichting SCORE.

Verwerken opbrengst lopen

Kinderen gaan langs de 'deur' met een formulier om zich te laten sponsoren. Na afloop halen de kinderen zelf het geld op (binnen 14 dagen na 1 juni). De school geeft de opbrengst door aan NIGZ die het op website vermeldt. De Johan Cruyff Foundation stuurt vervolgens een factuur voor 50% opbrengst naar de school. De hele procedure dient binnen 30 dagen afgerond te zijn. Begin juli wordt de landelijke opbrengst bekend gemaakt.

Meedoen met uw school?

Als u met uw school wilt meedoen aan de Oranjesponsorloop kunt u dat met ons organiseren. Er is een handboek beschikbaar voor deelnemende scholen met alle relevante informatie en standaardbrieven. Deze kunt u ook van de website downloaden (vanaf begin april 2010). Dit handboek sturen we naar alle

COPYRIGHT: JOHAN CRUYFF FOUNDATION

deelnemende scholen toe. Ook ontvangen de scholen ieder een aantal oranje T-shirts voor de herkenbaarheid van de lokale organisatie.

Wie heeft dit idee bedacht?

De Oranjesponsorloop is een initiatief van het gezondheidsinstituut NIGZ en de Johan Cruyff Foundation. Ook het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging, de Vereniging voor Sport en

ORANJE SPONSORLOOP

Gemeenten en de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding staan achter het initiatief. Daarnaast werken acht (sport)hogescholen, verschillende provinciale sportraden, GGD'en en diverse gemeenten en vele andere organisaties mee.

Aanmelden of meer informatie

Wilt u meedoen met uw school aan de Oranjesponsorloop? Of wilt u meer informatie?

U kunt contact opnemen met: Erik Evers (gezondheidsinstituut NIGZ) - eevers@nigz.nl of Maarten Stiggelbout tel.: 034 843 7674, mstiggelbout@nigz.nl.

COPYRIGHT: JOHAN CRUYFF FOUNDATION

Correspondentie:

mstiggelbout@nigz.nl

ADVERTENTE

GET TOGETHER AND WIN

erima
SPORTSWEAR SINCE 1900

ONTDEK ONZE NIEUWE COLLECTIE 2010

www.erima.nl

Actieve groepsvakanties!

Bij ons in de Zwitserse Alpen staan we nooit stil. Wakeboarden, waterskieën, mountainbiken en raften, een gegarandeerde spetterende actieve vakantie.

Kijk snel op www.swissadventure.nl of bel voor meer informatie **06 164 30 119** en boek jouw vakantie van het jaar!

Coachen: vinden, binden, scoren

Auteurs: Tjalling van den Berg, Ruben Bakema
2009 Tirion Uitgeverij BV, Baarn
ISBN 978-90-4391-263-1

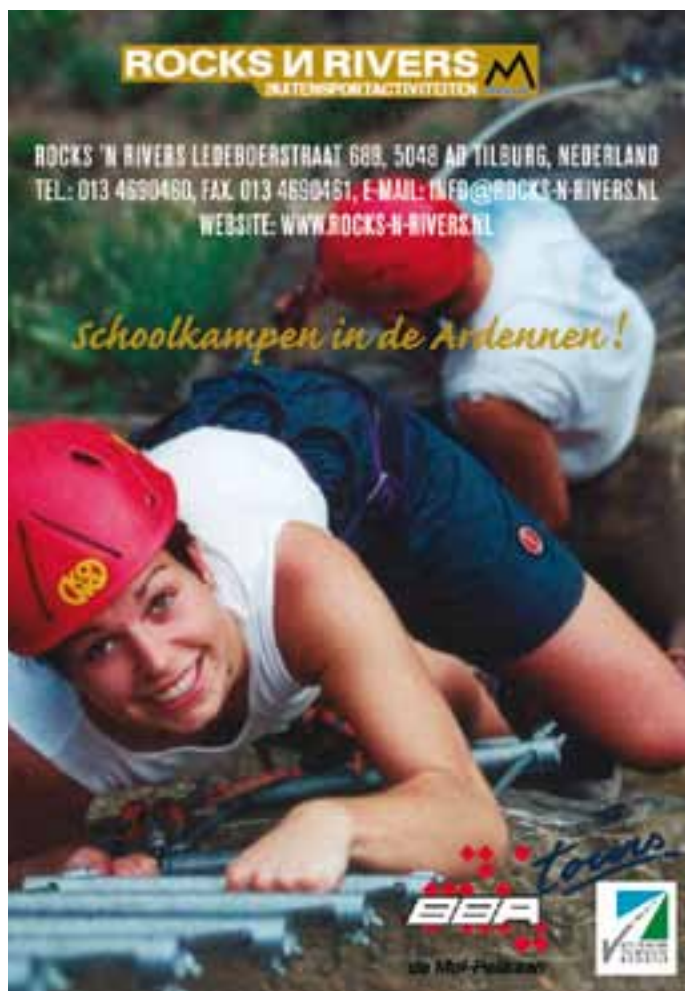

Het boek gaat over het coachen van sporters, maar ook over het coachen van mensen in werksituaties. Daarbij staat de schrijvers het beeld van de 'eco-coach' voor ogen. Het woord eco-coach is waarschijnlijk gebaseerd op het woord ecologie, waarbij duurzaamheid in leefsysteem in de natuur als voorbeeld wordt gebruikt. De ondertitel geeft de drie fasen aan die belangrijk zijn in het coachen en die de structuur vormen van dit boek: vinden, binden en scoren. Bij het 'vinden' gaat het om het vinden van talenten in jezelf en bij de ander. Ook de coach moet eerst zich zelf goed leren kennen om de ander te kunnen coachen. Waar liggen zijn sterke en zwakke punten? Met voorbeelden van Action Type worden persoonlijkheden getypeerd die herkenbaar zijn en elk hun eigen benadering vragen. Verschillende leerstijlen en leermodel-

len worden aangehaald. Hoe om te gaan met talenten? Het niet onomstreden LTAD model (Long Term Athlete Development) wordt aangehaald en toegelicht. 'Binden' behandelt het verbinden van de gevonden talenten binnen een sporter of binnen een team van sporters met de bedoeling hier richting aan te geven om later te kunnen scoren. Hierbij komen aspecten ter sprake als teamvorming en teambuilding. Factoren als de juiste feedback geven, de taal spreken van de sporters en bewust hanteren van lichaamstaal spelen daarbij een belangrijke rol. In deel drie gaat het om het 'scoren'. 'Stop nooit met beter willen worden' is het devies en daarmee wordt de duurzaamheid van het eco-coachen nog eens geaccentueerd. Hier komen innovatieve coachingsmethoden ter sprake die het afmaken (scorend vermogen) kunnen beïnvloeden zoals aandacht voor ademhaling, slaap, meditatie en hypnose, mentale training, het leren winnen en verliezen en omgaan met de media. De stijl die gehanteerd wordt is interactief. Je wordt als lezer steeds uitgedaagd je eigen praktijk te doordenken en na ieder hoofd-

stuk word je getraakteerd op opdrachten die je zelf kunt uitvoeren om eco-coachkwaliteiten te ontwikkelen. Het boek eindigt met een eco-coach-test of eco-coach-competentiescan die je zelfs digitaal kunt uitvoeren. De informatie die over de lezer wordt uitgestort is behoorlijk massief. Dat kan meteen aanleiding zijn voor een punt van kritiek. Het is eclectisch geschreven. Uit veel verschillende informatiebronnen worden modellen en voorbeelden gehaald die in de delen 'vinden', 'binden' en 'scoren' hun plaats hebben gekregen waardoor er enige structuur in wordt gebracht. Hiermee geven de schrijvers aan, recht te doen aan de principes van eco-coaching: veel middelen uit de leefomgeving inzetten en het aanboren en gebruikmaken van diverse bronnen die effect kunnen opleveren. Dit maakt wel dat het boek zeer prettig leesbaar is voor een ieder die geïnteresseerd is in het coachen van mensen, als sporter of in andere werksituaties. Dat wat bekend is daar 'scan' je even snel door heen en door 'associërend' te werk te gaan ontstaat er een aardig beeld van wat de schrijvers bedoelen met eco-coachen zonder daar meteen een heldere definitie voor te geven.

ADVERTENTE

(KV)LO nieuwsberichten

- **Gym's'cool, een digitale enquête over de sectie** De SLO heeft een digitale tool Gym's'cool ontwikkeld voor vaksecties LO in het voortgezet onderwijs. Gym's'cool is een eenvoudig af te nemen webenquête onder leerlingen en docenten LO aan het einde van het schooljaar. Aan de hand van de webenquête, die gebaseerd is op de kwaliteitssleutels van het *Basisdocument bewegingsonderwijs onderbouw VO*, wordt een schoolrapportage opgesteld.
- **KVLO-afdelingsbestuurder Piet van Dortmont wint de Sportprijs van Oosterhout** Tijdens een Sportgala heeft Piet van Dortmont (KVLO penningmeester West-Brabant) de Gemeentelijke Sportprijs van de gemeente Oosterhout ontvangen. Dit vanwege zijn 'vele verdiensten voor met name de senioren sport'.
- **NISB-prijs aan de KVLO uitgereikt tijdens BSM studiedag in Wageningen** en de lokale pers deed verslag.
- **KVLO zoekt directeur** Vanwege ontkoppeling van de functie bestuurssecretaris/tevens directeur zijn wij op zoek naar een Directeur KVLO (1fte) die krachtig leiding kan geven aan de verdere professionalisering van het bureau en de koers van de vereniging kan uitzetten.
- **Onderteken de petitie 3+2** Om steun aan acties te betuigen is er nu een website: *petities.nl*. Onze actie voor meer LO op scholen is daar aangemeld en heeft een eigen internet-adres: *http://bewegenopschool.petities.nl*. Ga via de homepage van *kvlo.nl* naar dit adres en betuig je steun door het invullen van je naam en woonplaats (eventueel anoniem).

Mededelingen

- Meedoen met het stappenplan om registerdocent te worden? Ga naar *kvloregister.nl*
- KVLO start de campagne en website *www.3plus2.nl* voor meer gym op school. Bezoek de actiesite!

Mediaberichten

- Gymles van een vakdocent (artikel uit Schoolfacilites).
- Sport Lokaal Samen: een kans voor lokale netwerken.

KVLO kalender

- 21 mei: Congres het coachen van jeugd
- 28 mei: Voetbaldag speciaal onderwijs in Zeist
- 28 mei: Voorjaarsvergadering (Haarlem)
- 1 juni: Oranjesponsorloop 2010
- Vanaf 30 mei: Papendaldagen 2010
- 4 juni: Mission Olympic in Amsterdam
- 5+6 juni: Oxfam Novib Trailwalker
- 12 juni: KVLO Golftrophy 2010
- 10,17,31 mei+7,14 juni: Agressiemanagement in het onderwijs
- 16 juni: Studiedag VO in Zwolle
- 15 mei tot 3 juli: Tacoyo trainer
- 30 juni: Second International Congress of Physical and Health Education Teachers

Vacatures

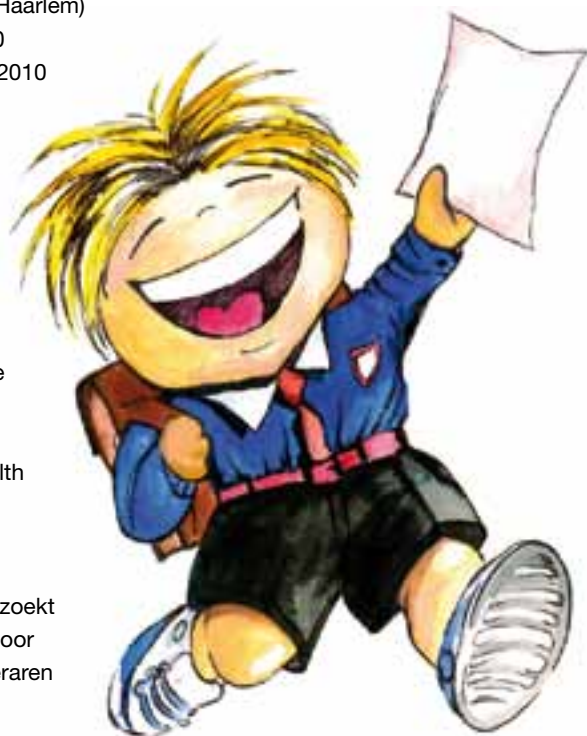
- Sport en Recreatie Rotterdam zoekt voor meerdere basisscholen, voor het project 'Lekker Fit!', Gymleraren nieuwe stijl.

De laatste nieuwsberichten en meest recent bijgewerkte kalender zijn te vinden op *www.kvlo.nl*

Leden en, nu ook, niet-leden kunnen lid worden van de *digitale nieuwsbrief* (en nog regelmatig een update krijgen) via de nieuwsbrieflink onderaan de homepage. Inloginformatie (voor leden) is te vinden op het adresbriefje in de omslagfolie van dit blad.

Correspondentie:

webredactie@kvlo.nl

ADVERTENTE

Groepsreizen voor scholen en bedrijven

Maatwerk
www.grevink.nl
in wintersport

klik op "actie" voor de nieuwste aanbiedingen.
Verstuur uw offerteaanvraag via de homepage

Voor een offerte of brochure bel:
Tel: 0341-460180
Fax: 0341-431888
Email *info@grevink.nl*

GREVINK
reizen
wintertreinen voor groepen

Dé locatie voor outdoor, recreatie en kampen

Complete programma's voor

- Werkweek
- Survival
- Buitensport onderwijs
- Schoolreisjes etc.
- Team- en introductiedagen

Groepskampeerterrein
Groepsaccommodatie
12 ha 'outdoor terrein'

Gildeweg 7
7047 AR Braamt
(Doetinchem)
Tel. 0314 - 335 449

www.markant-outdoorcentrum.nl

Longontsteking

Misschien is het u opgevallen dat er een tijdje terug een keer geen column van mijn hand in het blad stond. Misschien ook niet. De oorzaak was in ieder geval dat ik was geveld door een longontsteking. Het begon met een griepje, en hoewel dat griepje weg leek te trekken bleef ik maar hoesten. Zo'n hoest die uit je tenen komt. Ook lag ik 's nachts soms te klappertanden in bed omdat ik het maar niet warm kreeg. En ik was moe, heel moe. Dus ging ik toch maar eens naar de dokter. Nadat ik van haar een paar keer had moeten zuchten, waarbij ik ternauwer-nood een hoestbui kon onderdrukken,

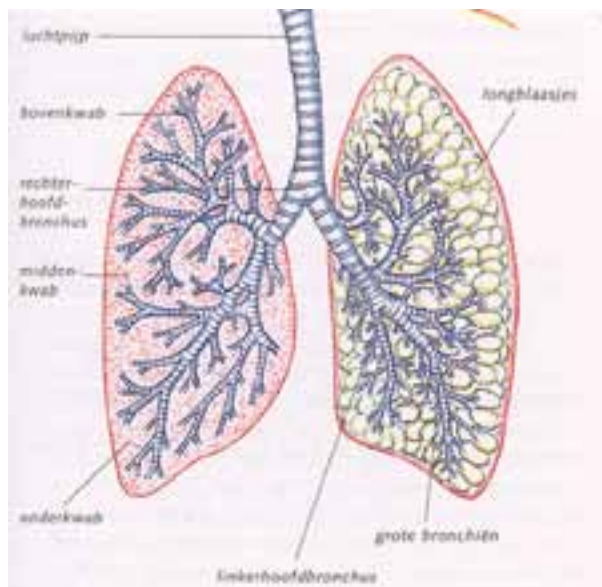
arm optillen, of omdraaien in bed zo'n pijn konden doen. Toen ik na lange weken eindelijk een beetje begon op te krabbelen, merkte ik dat ik behoorlijk had moeten inleveren, qua conditie. Al met al ben ik zeker twee maanden niet fit geweest. Twee maanden niet lichamelijk actief geweest. Boven aan de trap stond ik steeds te hijgen als een oud wijf. Even een sprintje trekken om nog net de trein te halen was er niet bij. Ik merkte dat ik inspanning zo veel mogelijk ging vermijden. En vroeg me af: hoe zit dat dan eigenlijk wanneer je als kind minder

goed kunt bewegen, bijvoorbeeld doordat je fors overgewicht hebt, of een aandoening die je beperkt? Of gewoon een lijf hebt wat niet wil? Waardoor sport helemaal niet goed aanvoelt en helemaal niet leuk is? En waardoor je opziet tegen sportdeelname of de gymles? Bewust of onbewust inspanning uit de weg gaan omdat het gewoon niet lekker aanvoelt; voor het eerst heb ik daar wat meer inzicht in gekregen. Is die

concludeerde zij dus dat mijn longen ontstoken waren. De daaropvolgende antibioticakuur bleek niet echt aan te slaan, dus er volgde nog twee andere kuren. In die weken voelde ik me bepaald niet fit. Een longontsteking draagt natuurlijk niet echt bij aan je conditie, maar antibiotica maken dat alleen maar erger. Ik probeerde zo veel mogelijk mijn werk te blijven doen, maar lesgeven was op een gegeven moment echt onmogelijk. Thuis lag ik in de loop van de middag steevast te slapen op de bank. Ik had met hoesten steeds meer pijn in mijn borststreek, uitstralend naar de zijkant. Toen ik me al zorgen begon te maken dat ik ook iets aan mijn hart zou kunnen hebben, bleek 'gelukkig' dat ik door het vele hoesten gekneusde ribben opgelopen had. Nooit geweten dat hoesten, je

longontsteking misschien toch nog ergens goed voor geweest. Ik heb vroeger op de ALO een keer een docent in de les horen zeggen: als je gezond bent, dan ben je je lichaam. Maar als je ziek bent, dan heb je een lichaam. Daar moest ik aan denken toen ik uitgeteld op de bank lag. En nu ik weer aan het werk ben probeer ik dat inzicht vast te houden, te gebruiken. Sport is een prachtige manier om te ervaren hoe het is om je lichaam te zijn. Misschien is dat wel één van de opdrachten die we in het bewegingsonderwijs hebben: zoeken naar manieren om alle kinderen dat te laten ervaren.

Mery Graal

Rectificatie

In het artikel over de lesbrieven van Harry van der Meer in LO 3 (pag. 28 en verder) is een fout gesloten. In figuur 8, voorbeeld van een complete lesbrief, staat het eerste deel van lesbrieven 2A afgebeeld. Dit had lesbrieven 3A moeten zijn. Het deel vanaf springen klopt wel. Op de pagina kvlweb.nl vindt u de goede afbeelding.

Tevens staat de website basisslessenbewegingsonderwijs.nl vermeld. Dit moet echter zijn: www.gymlessenbasisonderwijs.nl. Onze excuses hiervoor.

De redactie

Vol Topic

Aan kopij geen gebrek. Ook het topic in dit blad is overvol. Ondanks de acht extra pagina's (dit nummer telt er 64) hebben we de volgende artikelen op de website moeten zetten. Ze zijn te vinden op onze nieuwe pagina kvlweb.nl.

Gym's'cool, een digitale tool

Door: Berend Brouwer en Ger van Mossel
In dit artikel wordt een webenquête uitgelegd die je de leerlingen kunt laten invullen en zo inzicht krijgt in de waardering van de lessen.

De combinatiefunctionaris basketbal, gericht op het onderwijs

Door: Jaap Verhagen
In dit artikel het werk van een combinatiefunctionaris in Limburg die gespecialiseerd is in basketbal.

Sport en onderwijs versterken elkaar

Door: Anke Derkse
In dit artikel uitleg over de werkwijze van het Johan Cruijff College. Deze mbo-opleiding laats (top)sporters hun studie combineren met hun sportbeoefening.

Het beweegteam van De Driehoek

Door: Marco van Berkel en Chris Hazelebach
In dit artikel aan de hand van een gefinancierde school een uitgewerkt programma met bewegen en sport en naschoolse activiteiten en hoe een beweegteam eruit kan zien.

De redactie

Scholingen voor en na de zomervakantie!

Studiedag VO in Zwolle (6)

Op 16 juni is de studiedag VO op de Christelijke Hogeschool Windesheim, de Calo, te Zwolle met als thema: *'Vak(leerkracht) in beweging', persoonlijke ambities zorgen voor vakontwikkeling.*

De studiedag wordt gestart met een algemene inleiding over de *betekenis van het*

cursus 'Levensreddend Handelen' in Zeist van 13.00-20.00 uur. De scholing is gericht op het werkterrein van de docent LO waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijdsgroep van de leerlingen. Nadere informatie en aanmelden via de kvlo site of corry.dijkstra@kvlo.nl

In toenemende mate worden docenten met name in het voortgezet onderwijs geconfronteerd met allerlei vormen van agressie, bijvoorbeeld schelden, intimideren, manipuleren, bedreigen, woede-uitbarstingen. In enkele gevallen wordt ook geweld gebruikt tegen de docent.

De afgelopen jaren heeft de KVLO in samenwerking met deskundigen van ALO's een scholing ontwikkeld om de weerbaarheid van docenten LO te vergroten. Op de ALO Amsterdam gaat de scholing onder de titel 'Agressiemanagement in het onderwijs' op 10 mei van start. In de loop van de volgende cursus zal de opleiding ook vanuit enkele andere opleidingsinstituten worden georganiseerd. Zie voor info www.kvloscholing.nl bij overige scholingen.

Zie voor alle scholingen de kalender op www.kvlo.nl, www.kvloscholing.nl, de pagina scholing en de websites van de afdelingen.

De puntenwaardering voor de KVLO-Registratie

staat bij de studiedagen op deze scholingspagina's tussen haakjes vermeld.

Olympisch Plan 2028 voor de vak(leerkracht) in beweging waarna een 18-tal verschillende workshops over vier verschillende thema's worden aangeboden. De workshops spelen in op de ontwikkelingen in en om het onderwijswerkveld. Uitgebreide informatie over het programma staat op de website. Ook de inschrijving gaat via de site. Tip: direct inschrijven want vol=vol.

Studiedag BO in Tilburg (6)

In het najaar vindt de studiedag voor het BO plaats op de Fontys Sporthogeschool in Tilburg. Zodra het jaarrooster bekend is wordt de datum gepubliceerd op de webkalender. De studiedag zal als thema krijgen: *'Jong geleerd, eerst zien, dan geloven'.*

Basiscursus EHBSO voor docenten LO (12)

Op de vrijdagen 24 september en 1 oktober 2010 is er opnieuw een *tweedaagse basis-*

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Op de webkalender staan veel interessante scholingen en evenementen en lid worden van de bijna wekelijkse nieuwsbrief is een aanrader! Voor de zomervakantie zijn er nog de traditionele Papendaldagen van de afdeling Gelre op 7 en 8 juni en van de afdeling Haarlem op 14, 15 en 16 juni. Er worden weer fantastische programma's aangeboden!!

Speciale aandacht voor 'Omgaan met agressie voor docenten LO' (24)

Correspondentie:

hilde.bax@kvlo.nl

Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen?

Zie de kalender op www.kvlo.nl.

Inschrijving of een verwijzing daarvoor via www.kvloscholing.nl en ook via de kalender op www.kvlo.nl

ADVERTENTE

Hogeschool van Amsterdam

Laat je inspireren voor een leven lang leren!

Nieuwe cursusdata 2010-2011 staan nu online. 15% korting? Kijk snel op: www.hva.nl/esg-actie

JAN RIJPSTRA VOORZITTER KVLO

Op de extra ALV van 24 maart is Jan Rijpstra benoemd tot voorzitter van de KVLO. De voorzitterswisseling vindt plaats tijdens de voorjaarsvergadering op 28 mei te Haarlem. Tijdens deze ALV zijn alle voorstellen inzake de bestuurlijke vernieuwing aangenomen. De werving voor een directeur KVLO loopt sinds begin april (de advertentie staat ook in dit blad) en het proces van ontvlechting van bestuurstaken en staftaken is ingezet.

NIEUWE DIRECTEUR NOC*NSF

Theo Fledderus, die per 1 mei na 10 jaar NOC*NSF verlaat, wordt opgevolgd door Gerard Dielessen (55), voorheen algemeen directeur van de NOS en hoofdredacteur bij NOVA en Studio Sport. Dielessen zat al in de Club van 28 van het Olympisch plan 2028. Hij heeft een grote passie voor van sport en is pleitbezorger van het maatschappelijk belang van sport. Hij zal samen met Andre Bolhuis, die Erica Terpstra op 18 mei opvolgt, het nieuwe gezicht van NOC*NSF worden.

AANVRAAG LERARENBEURS Elke leraar kan gedurende zijn loopbaan één keer in aanmerking komen voor een lerarenbeurs. Een leraar kan met de beurs een korte opleiding (van maximaal één jaar) of een bachelor- of masteropleiding volgen. Aanvragen kunnen nog worden ingediend tot en met 13 mei bij de *Dienst Uitvoering Onderwijs* (DUO). Informatie Beheer Groep (IBG) en Cfi zijn opgegaan in de DUO. De afgelopen drie jaar hebben circa 17.000 leraren een aanvraag ingediend en circa 13.500 leraren een beurs gekregen. Van de toegekende beurzen ging 56% naar leraren in het PO en 29%

naar leraren in het VO. De overige 15% ging naar leraren in de sectoren bve en hbo.

VOORTGANG PASSEND ONDERWIJS

Minister Rouvoet van onderwijs heeft op verzoek van de Vaste Kamer Commissie Onderwijs duidelijkheid gegeven over datgene wat niet controversieel is verklaard vanwege het demissionaire kabinet. Reeds in gang gezette initiatieven zoals de ontwikkeling van het referentiekader, de zorgplicht en de aangevraagde experimenten kunnen doorgang vinden.

GYM'S'COOL, EEN DIGITALE TOOL VOOR DE VAKSECTIE LO

De SLO heeft een digitale tool Gym's'cool ontwikkeld voor vaksecties LO in het voortgezet onderwijs. Gym's'cool is een eenvoudig af te nemen webenquête onder leerlingen en docenten LO *aan het einde van het schooljaar*. Aan de hand van de webenquête, die gebaseerd is op de kwaliteitsleutels van het *Basisdocument bewegingsonderwijs onderbouw VO*, wordt een schoolrapportage opgesteld. De schoolrapportage Gym's'cool geeft u zicht in hoe uw leerlingen de lessen bewegingsonderwijs waarderen en hoe hun beweeg- en sportgedrag is in hun vrije tijd. Kijk voor meer informatie op www.slo.nl/gymscooldemo en het artikel op kvloweb.nl.

SPORT LOKAAL SAMEN

'Sport Lokaal Samen' is één van de projecten van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs en wordt uitgevoerd door de VSG in samenwerking met de KVLO, NISB, NOC*NSF, PO-raad, VO-raad en de MBO Raad. Het project biedt de mogelijkheid om samenwerkingsverbanden binnen een gemeente structureel vorm te geven, te versterken en te ondersteunen. Het richt zich op lokale kernpartners als gemeenten, sportaanbieders, schoolbesturen en scholen voor PO, VO en mbo. Het zwaartepunt ligt op de samenwerking bij scholen en instellingen in wijken met de grootste achterstanden en knelpunten op het gebied van sport en bewegen, overgewicht en schooluitval. Er is hiervoor een handreiking samengesteld. Tot 2012 kunnen veertig gemeenten met een ter beschikking gesteld budget gebruikmaken van ondersteuning in de vorm van ureninzet van een adviseur. Deze helpt mee bij het realiseren van de doelen en het organiseren van lokale bijeenkomsten en activiteiten. Op de website www.sportlokaalsamen.nl staat informatie over

de voorwaarden voor ondersteuning. Eind mei/begin juni zijn er vier regionale voorlichtingsbijeenkomsten. Informeer u, bekijk de site en schrijf gezamenlijk in als dit project van dienst kan zijn.

STICHTING VAN HET ONDERWIJS

Op 22 maart is de *Stichting van het Onderwijs* opgericht. De stichting wil de krachten van de vele organisaties in het onderwijs bundelen en uitgroeien tot hét platform voor het onderwijs. De gezamenlijke doelstelling is het succes van leerlingen en studenten, voor hen zelf en ten bate van de maatschappij. Het is een reactie op de grote versnippering aan organisaties en het tekort aan slagkracht. De stichting is verantwoordelijk voor de organisatie van een onderwijsbreed en sectoroverstijgend strategisch overleg tussen de vertegenwoordigers van het hele onderwijsveld met de overheid. Met behulp van denktanks en discussies in het land zijn drie belangrijke thema's gekozen: 'Elk talent telt', 'Onderwijs is goed voor ons' en 'Onderwijs verdient een eigen, specifieke onderwijs organisatiecultuur.' De stichting is opgericht door PO-raad, VO-raad, MBO Raad, HBO-raad, VSNU, Abvakabo FNV, AOOb, CNV Onderwijs, CNV Publieke Zaak en de Federatie Onderwijsbonden CMHF/MHP waar de KVLO voorzitter van is.

HARRY EVERS HERSTELT VOOR- SPOEDIG

Op 20 februari werd bestuurslid Harry Evers onverwacht getroffen door een ernstig hartinfarct. Dankzij een geslaagde spoedoperatie herstelt hij voorspoedig en zal naar verwachting na de zomer weer volledig gaan functioneren.

CONTRIBUTIE Eind april vindt de automatische afschrijving plaats inzake restant contributie 2010 inclusief de afdelingscontributie. Leden die geen machtiging tot automatische afschrijving aan de KVLO hebben verleend, ontvangen een acceptgirokaart. Het bedrag is de volledige contributie minus de voorschotheffing van € 63,- (of € 38,- als u voor de korting i.v.m. dubbele toezending blad in aanmerking komt). Ontvangt u een acceptgirokaart dan doen wij een dringend beroep op u het contributiebedrag zo spoedig mogelijk te voldoen. Alle verzekeringen, lidmaatschappen en dergelijke moeten door ons vooruit betaald worden. Heeft u nog vragen dan kunt u contact opnemen met de KVLO (030 693 7676) of per e-mail via fin@kvlo.nl.

→ BRUGGEN SLAAN TUSSEN LICHAMELIJKE OPVOEDING EN JEUGDSPORT?

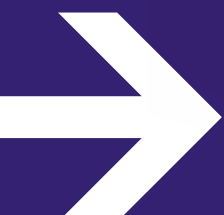

SPORTIMPULS; De Praktijkreeks

SPORTIMPULS is een unieke reeks van tien praktische uitgaven over verschillende takken van sport voor leraren lichamelijke opvoeding, trainers en studenten in deze beroepsgroep. In iedere uitgave wordt een sport behandeld aan de hand van tal van heldere praktijksituaties, gebaseerd

op een heldere visie en uitgevoerd in nauwe samenwerking met de betreffende sportbond.

De praktijkreeks SPORTIMPULS is met recht de verbindende factor tussen lichamelijke opvoeding en jeugdsport! Bestel vandaag nog uw exempla(a)r(en) via www.janluitingfonds.nl. Ook voor meer informatie kijkt u op de genoemde website.

Jan Luiting Fonds

In samenwerking met Arko Sports Media

Huski Reizen lanceert vernieuwde website!

Na het betrekken van een gloednieuw pand en het vernieuwen van al onze materialen, hebben we nu ook onze website klaar.

Met al deze vernieuwingen zijn wij zó blij dat wij dit met jullie willen delen. Daarom hebben we voor u een aantrekkelijke aanbieding. Ga dus snel naar www.huski.nl/actie en boek uw reis met een korting tot wel 10%!

Bij Huski Reizen is geen reis hetzelfde door- dat wij uiterst flexibel omgaan met de wensen van onze klanten.

Met 15 enthousiaste medewerkers en ruim 800 instructeurs maken wij van uw reis een geweldige sportieve zorgeloze ervaring!

Wilt u iets anders? Neem dan contact met ons op voor uw reis op maat!

www.huski.nl/actie

Post- en bezoekadres:
Lichtschip 67, 3991 CP Houten

Telefoon:
+31(0)30 8000 600

Email:
info@huski.nl

